COMORILE PUSTIEI

Sfântul

Vasile cel Mare

Despre Botez

EDITURA ANASTASIA

Coperta și viziunea grafică:
Doina DUMITRESCU

Ediție îngrijită de
Răzvan CODRESCU

Editor: Sorin DUMITRESCU

Str. Venerei 15, sector 2, București, tel./fax. 2116745/2108549

ISBN 973-9374-46-8

COMORILE PUSTIEI 32

Sfântul Vasile cel Mare

Despre Botez

Traducere și studiu introductiv de
Pr. Dumitru V. Georgescu

Colecția „Comorile Pustiei",
alcătuită la inițiativa unor monahi români de la
Sfântul Munte Athos,
apare cu binecuvântarea
Î.P.S. NICOLAE,
Mitropolitul Banatului

Colecție coordonată de Ignatie Monahul

STUDIU INTRODUCTIV

I. Taina Botezului

„Mărturisesc un botez
întru iertarea păcatelor..."

1. Importanța botezului

Cel mai mare dar pe care-l are omul de la Dumnezeu este viața. Scopul vieții omului este preamărirea lui Dumnezeu și fericirea întru Domnul – vremelnică pe pământ, eternă în ceruri. Omul, prin neascultare, a căzut în păcat, iar plata păcatului este moartea. Dumnezeu, din iubirea neasemănată pentru făpturile Sale, L-a trimis pe Fiul Său să-l mântuiască pe om din robia păcatului și să-l împace cu Dumnezeu. Scopul vieții este deci mântuirea. Fericirea sau mântuirea deplină se capătă în împărăția cerurilor. Împărăția lui Dumnezeu, în Evanghelie, e Biserica: luptătoare și triumfătoare. Botezul este ușa prin care se intră în Biserică. Fără el nu există mântuire. Prin el se intră nu numai în societatea creștinilor de pe pământ, ci și în

comunitatea cerească a celor aleși. Valoarea lui este una universală și toate confesiunile îl recunosc. Ce este, mai exact, botezul? „Botezul este acea sfântă taină în care, prin întreită cufundare în apă, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, omul se curăță de păcatul strămoșesc și de toate păcatele făcute până la botez, se renaște spre o nouă viață spirituală și se face membru al Bisericii" [1].

După *Mărturisirea ortodoxă*, Botezul este o spălare și curățire de păcatul strămoșesc, prin cufundarea de trei ori în apă, când preotul zice aceste cuvinte: „În numele Tatălui. Amin. Și al Fiului. Amin. Și al Sfântului Duh. Amin".

După *Definiția* Conciliului tridentin, la romano-catolici, botezul este sacramentul regenerării din apă și din cuvânt. După luterani, botezul nu este numai apă, ci apă absorbită în cuvântul lui Dumnezeu și unită cu acesta [2]. După Calvin, botezul este semnul de inițiere prin care noi suntem încorporați în societatea numită Biserică, pentru ca, îmbrăcați (altoiți) în Hristos, să devenim fiii lui Dumnezeu. Dorul de mântuire a frământat inimile tuturor popoarelor. „După mântuire suspină lumea din toate vremile. Aspirația către mântuire subliniază toate frământările istoriei universale. Iar de la Mântuitorul încoace problema mântuirii și dezlegarea ei evanghelică interesează viața întregii omeniri" [3]. Nici o religie nu a izbutit să aducă

mulțumire în acest zbucium al omenirii după mântuire în măsura în care a făcut-o religia creștină. „Pentru noi, creștinismul singur îl pune pe om în situația de a-și normaliza și superioriza viața, adică de a se mântui. E singura religie a mântuirii reale și veșnic valabile. El valorează ca ideal al vieții omenești, idealul prin excelență spiritual și creator: mântuirea, oferind – prin Evanghelie, prin Mântuitorul și prin Biserică – și învățătură, și pildă, și așezământul pentru realizarea sa" [4].

Pentru dobândirea acestei mântuiri, era sădită în concepția vechilor religii ideea de curățire. Spălările celor vechi erau pentru curățirea corpului și învierea spiritului, dar în același timp reprezentau și un simbol al celor viitoare.

La iudei, desele spălări și curățiri, de care se amintește în *Levitic*, erau orânduite pentru purificarea internă și sfințenie. Acestea erau privite cu multă strictețe, uneori chiar exagerat.

La greci era ideea că spălările curăță deopotrivă corpul și spiritul.

La romani erau spălări orânduite pentru nou-născuți, în sensul de curățire rituală.

La indieni erau anumite ceremonii în legătură cu spălările. Se punea nume pruncului, era uns cu ulei și stropit cu apă.

La perși, nou-născutul era spălat de trei ori cu urină de bou și cu apă.

La musulmani se practica stropirea unor părți ale corpului sau a corpului întreg, spălările fiind însoțite de rugăciuni.

La egipteni, preoții se îmbăiau cu apă rece de mai multe ori.

La mexicani, scufundarea în apă era însoțită și de stranii blesteme rituale.

Deci existența riturilor purificatoare o întâlnim la toate poparele, aceasta dovedind că popoarele recunosc starea lor păcătoasă și dorința de a se împăca cu Dumnezeu printr-un semn văzut: *apa* – simbol al curățirii și al reînnoirii.

În Vechiul Testament, apele creațiunii sunt interpretate ca principiu al vieții; apele diluviului – ca figurare a apei sfinte a botezului; circumcizia – ca semn al legământului sacru; trecerea prin Marea Roșie – ca o spălare și scăpare de robie; apa țâșnită din stânca lovită de Moise – ca apă regeneratoare, asemenea botezului; spălările iudaice – ca semne ale curățirii prin botez; vindecarea lui Neemia în fluviul Iordan – ca semn al curățirii ce avea să vină prin Mântuitorul. Deci acestea, și altele asemenea, pot fi socotite ca preînchipuiri ale Sfântului Botez.

În afară de aceste preînchipuiri, tot în Vechiul Testament găsim profeții privitoare la botez. Exemple: cf. *IV Regi* 2, 21: „izvorul apelor drese cu sare de Elisei"; *Psalmul 22, 2-3*: „la apa odihnei m-a hrănit, sufletul meu l-a întors"; *Psalmul 50*: „Stropi-mă-vei cu isop și mă voi curăți, spăla-mă-vei și mai vârtos decât zăpada mă voi albi"; *Isaia* 1, 15: „Spălați-vă, curățiți-vă"; *Ezechiel* 36, 25: „Și vă voi stropi cu apă curată și vă veți curăți"; *Zaharia* 13, 1: „În vremea aceea va fi un izvor cu apă curgătoare pentru casa lui David și pentru locuitorii Ierusalimului".

Pe această cale profetică, ajungem la botezul Sfântului Ioan. „Precum soarele înainte de a răsări, își trimite razele sale, care vin ca să lumineze lumea, și precum puternicii zilelor de atunci obișnuiau a-și anunța sosirea prin soli trimiși mai înainte, tot așa și înainte de venirea Domnului Iisus Hristos își face apariția mai întâi Ioan Botezătorul, fiul preotului Zaharia și al Elisabetei" [5].

Sfântul Ioan Botezătorul și Înaintemergătorul boteza în Iordan pe cei ce-și mărturiseau păcatele. Botezul lui era botez de pocăință. „A se pocăi cineva înseamnă a înțelege toată greutatea păcatelor comise și a resimți în sufletul său regrete atât de adânci, din cauza acestora, încât respectivul se hotărăște a se lepăda de toate păcatele sale și a începe o viață cu totul nouă, plăcută lui Dumnezeu" [6]. Iar deosebirea dintre botezul lui Ioan și cel al Mântuitorului este arătată în scrierea lui Tertulian *De baptismo* (X, 11), unde zice: „Ucenicii lui Iisus Hristos botezară ca slugi, asemenea lui Ioan Botezătorul și cu același botez ca el, iar nu cu altul, că altul nu mai era decât cel care fu insti-

tuit mai târziu de Iisus Hristos Însuşi şi care nu putea fi administrat atunci de ucenici, pentru că slava Domnului nu se arătase încă deplin, iar eficacitatea botezului nu era încă aşezată prin patimă şi înviere" [7].

Ioan Botezătorul boteza cu apă, spre pocăinţă, iar Mântuitorul cu Duh Sfânt şi cu foc.

Şi totuşi Mântuitorul Hristos a primit botezul de la Ioan, în apa Iordanului, ca să împlinească toată dreptatea (cf. *Matei* 3, 15). Cerurile s-au deschis, Duhul Sfânt S-a pogorât în chip de porumbel, iar Tatăl a glăsuit: „Acesta este Fiul Meu cel iubit". Nimic mai măreţ, nimic mai frumos! Dogma Sfintei Treimi se arată nouă. Şi cântă Biserica: „În Iordan botezându-Te Tu, Doamne, închinarea Treimii s-a arătat..."; iar înainte de botez: „Văzutu-Te-au apele şi s-au temut, Iordanul s-a întors înapoi".

Noi suntem creştini – adică urmaşi ai Domnului Hristos, Care Însuşi Dumnezeu fiind, S-a botezat, ca pe noi să ne înveţe că fără botez nu vom fi vrednici de împărăţia cerurilor. Importanţa botezului stă, înainte de toate, în aceea că este instituit ca Sfântă Taină de către Însuşi Domnul Hristos, după învierea Sa din morţi, când a zis: „Datu-Mi-s-a toată puterea, în cer şi pe pământ. Drept aceea, mergând, învăţaţi toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, învăţându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă, şi iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la

sfârşitul veacului" (*Matei* 28, 18-19). Şi a mai precizat: „Cel ce va crede şi se va boteza se va mântui, iar cel ce nu va crede se va osândi" (*Marcu* 16, 16).

Prin urmare, referindu-ne la importanţa botezului, nu putem decât să rămânem covârşiţi de puterea tainei, care ne sfinţeşte. Venind de la Domnul, Care „şi curgerile Iordanului le-a sfinţit din cer, trimiţând pe Duhul Sfânt", înseamnă că botezul este uşa de Dumnezeu rânduită a mântuirii noastre. Nu putem decât să zicem, cutremuraţi: „Mare eşti Doamne şi minunate sunt lucrurile Tale!".

2. Necesitatea botezului

„Fără botez nu există mântuire" – această formulă rezidă în cuvintele Mântuitorului: „De nu se va naşte cineva din apă şi din Duh, nu va putea să intre în împărăţia lui Dumnezeu" (*Ioan* 3, 5). Şi tot aşa de clar: „Cel ce va crede şi se va boteza se va mântui; iar cel ce nu va crede se va osândi" (*Marcu* 16, 16). Rezultă limpede de aici necesitatea botezului pentru toate neamurile.

La predica Sf. Apostol Petru, s-au botezat ca la trei mii; iar Sf. Apostol Pavel spune (*Tit* 3, 5) că „ne-a mântuit după a Lui îndurare, prin baia naşterii celei de a doua şi prin înnoirea Duhului Sfânt".

„Baia renaşterii este atât de necesară pentru starea vieţii spirituale, după cum roua este nece-

sară pentru fructul care se produce din pământul uscat" și „Din cauza stricăciunii naturii omenești prin păcat, întru Adam, botezul este necesar pentru toți deopotrivă" [8].

„Nimeni nu intră în împărăția cerurilor altfel decât prin botez", zice Sf. Ambrozie. Deci Taina Botezului e necesară și pentru *iertarea păcatelor* (pentru că păcatul originar se transmite de la Adam), dar mai e necesară și pentru *primirea celorlalte Taine*, deoarece fără botez nu poți primi nici Mirungere, nici Împărtășanie, nici Pocăință, nici orice altă Taină. Numai ereticii și raționaliștii tăgăduiesc necesitatea Sfântului Botez.

Dar necesitatea botezului decurge și din *efectele* acestuia, care sunt formulate în *Mărturisirea ortodoxă* astfel: „Iar rodul și folosul acestei taine ușor îl poate înțelege fiecine. Căci întâi, taina aceasta șterge toate păcatele, la prunci pe cel strămoșesc, iar la cei mari atât pe cel strămoșesc, cât și pe cele de voie. Al doilea, omul se înnoiește și se așează în dreptatea aceea pe care o avea când era nevinovat și fără de păcat, după cum mărturisește și Apostolul, zicând: «Dar v-ați spălat, dar v-ați sfințit, dar v-ați îndreptat în numele Domnului Iisus Hristos și în Duhul Dumnezeului nostru» (*I Corinteni* 6, 11). Apoi cei botezați se fac membre ale trupului lui Hristos și se îmbracă cu Domnul nostru, precum zice Apostolul: «Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat (*Galateni* 3, 27)»".

Sf. Ioan Gură de Aur zice: „Botezul harului îi curățește pe toți, fie închinător la idoli, fie desfrânat sau adulter sau vinovat de orice alt păcat. De ar avea cineva în sine tot răul din lume, dacă se cufundă în apele botezului, iese din aceste dumnezeiești ape mai curat ca razele soarelui. Cel ce iese din baia aceasta nu numai că e curat, ci și sfânt și drept, căci Apostolul n-a zis numai «V-ați spălat», ci și «V-ați sfințit, v-ați îndreptat». Botezul nu numai că ne iartă păcatele, ci ne curățește și fărădelegile. După botez suntem oarecum născuți din nou, căci el ne creează și ne formează din nou" (*Pentru lumina catehumenilor*, 3), iar Fericitul Augustin, în cuvântarea asupra *Simbolului apostolic*, zice: „Dacă cineva trece din această viață îndată după primirea botezului, nu-i rămâne nimic de ispășit, căci i s-a iertat tot".

După botez mai rămân urmările păcatului originar: moartea, bolile, suferințele, foamea, înclinarea către păcat. Dar acestea ca un simbol spre virtute, pentru că aici se vede voința celui care prin luptă vrea să se încununeze.

Botezul este unul, pentru că și Hristos o dată a murit.

Necesitatea botezului ne mai arată și efectele sociale ale acestuia. Devreme ce el este mijlocul de a intra în societatea creștină în numele Prea Sfintei Treimi, urmează, pentru societate, că noi, cei botezați, suntem fii ai aceluiași Tată – Dumne-

zeu – și deci între noi suntem frați. Această frățietate implică egalitate și iubire. În vechime, femeia nu era pe același picior de egalitate cu bărbatul: copiii erau aruncați după voie, sclavajul era legiferat. În botezul creștin, toate acestea sunt înlăturate.

Copilul încă de la naștere este primit la Sfântul Botez, pentru că viața lui nu trebuie lipsită de harul Sfântului Duh care se dobândește prin botez. Botezul, dând cinste și înălțare omului, insuflă respect, venerație și dragoste – bazele de armonie ale societății. Popoarele botezate au adus la lumină popoarele necredincioase și faima lor bazată pe principiile evanghelice a strălucit în lume prin lumina supranaturală a Sfântului Botez.

Botezul fiind necesar pentru toți, înseamnă că și pentru copii e de trebuință, căci și aceștia au păcatul originar de spălat în apa botezului. Iar dacă ei nu pot mărturisi credința, îi au pe părinți și nași ca martori, datori să-i învețe mai târziu predania Bisericii. Apostolii au botezat case întregi. Nu erau deci excluși copiii. Mântuitorul a zis: „Lăsați copiii și nu-i opriți să vină la Mine, că a unora ca aceștia este împărăția cerurilor" (*Matei* 19, 14). Împărăția cerurilor se capătă prin botez; prin urmare, copiii trebuie și ei botezați, chiar dacă nu au păcate personale și nu sunt conștienți de actul tainic săvârșit. Așa au învățat Părinții și Scriitorii bisericești. Să-l amintim numai pe Fericitul Augustin: „Botezul pruncilor l-a avut totdeauna Biserica și l-a menținut. Ea l-a primit din credința strămoșilor, ține statornic la el, și va ține până la sfârșit" [9].

Pe lângă *botezul cu apă*, mai e și *botezul sângelui* – adică moartea martirică pentru Hristos, precum și *botezul voinței* – adică dorința arzătoare a cuiva de a primi botezul și de a se face membru al Bisericii, fără să-l fi primit formal. Primul se bazează pe cuvintele Mântuitorului: „... iar cine va pierde sufletul său pentru Mine și pentru Evanghelie, acela îl va scăpa" (*Marcu* 8, 35), sau: „Fericiți cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este împărăția cerurilor" (*Matei* 5, 10). Al doilea se bazează pe următorul citat: „Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește" (*Ioan* 14, 21).

3. Realitatea botezului

După ce ne-am dat seama, pe scurt, de *importanța* și *necesitatea* botezului, este bine să le încununăm pe acestea două cu corolarul *realității* botezului – așa cum rezultă din scrierile Sfinților Părinți și Scriitori bisericești ai primelor veacuri creștine.

Mai întâi, despre semnificația cuvântului [10]. **Botez** vine de la grecescul βαπτισμα (lat. *baptismum*) și înseamnă: „cufundare, scăldare, tainică spălare cu apă". Verbul este βαπτω sau βαπτιζω, „cufund, scald, spăl". În Biserică, este Sfinta Taină

prin care omul capătă iertare de păcate și se face membru al societății creștine, prin întreită cufundare în apă, după ritualul stabilit.

Iată și diversele denumiri ce i s-au dat botezului:

1. **Baie, scăldătoare** (λουτρόν, *lavracum aquae*) – Clement Alexandrinul, Iustin Martirul, Sf. Ioan Gură de Aur și Tertulian.

2. **Izvor sfânt** (*fons sacer*) – Fer. Augustin, în *De civitate Dei*.

3. **Apa vieții** (ὕδορ τῆς ζωῆς) – Barnaba și Iustin Martirul.

4. **Taina apei** (*sacramentum aquae*) – Tertulian.

5. **Sigiliu** (σφραγίς, *signum sigillium*) – referindu-se la puterea pe care o imprimă în suflet, ca în *Constituțiile Apostolice* și la Tertulian.

6. **Renaștere** (ἀναμέννησις) – Iustin Martirul.

7. **Lumină, luminare** (φῶσ, φώτισμα) – Iustin Martirul, Clement Alexandrinul ș. a.

8. **Sfințire** (ἁμασμός – *sanctificatio*) – Sf. Grigore de Nazianz.

9. **Iertarea păcatelor** (*remissio peccatorum*) – Fericitul Augustin.

10. **Apă mântuitoare** (*aqua salutaris*) – Ciprian.

Sunt și alte multe denumiri care s-au concentrat în rugăciunile de la rânduiala Sfântului Botez, reprezentând o fidelă mărturisire a tradiției Bisericii primare. Iată astfel de denumiri ale botezului întâlnite în ritualul său: „Sfântă luminare", „Baia nașterii celei de a doua", „Apa binecuvântării Iordanului", „Izvor de nestricăciune", „Darul izbăvirii", „Dezlegare de păcate", „Vindecare de boli", „Dracilor pieire", „Apă de puterile potrivnice neatinsă", „Apă plină de putere îngerească", „Apă de sfințire", „Iertarea păcatelor", „Luminarea sufletelor", „Înnoirea duhului", „Dar primirii de fii", „Îmbrăcăminte nestricăciunii", „Izvorul vieții" ș. a.

Și acum, procedând la examinarea primelor scrieri, începem cu cea mai veche scriere creștinească de după cărțile Noului Testament – *Învățătura celor 12 Apostoli*. În cap. VII al acestei scrieri, citim următoarele:

„În ce privește botezul, să botezați astfel: după ce ați rânduit toate aceste lucruri, botezați cu apă vie în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Dacă n-ai apă vie, botează cu caldă. Dacă n-ai nici una, nici alta, toarnă apă pe cap de trei ori în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

Mai înainte de botez, însă, să postească cel ce botează, cel ce se botează și alții care pot. Înștiințează-l, de asemenea, pe cel care trebuie să se boteze, ca să postească o zi sau două mai înainte de a se boteza" [11].

Sfântul Ignatie Teoforul afirmă în epistolele sale că a boteza, precum și a servi agapele, nu este permis fără episcop. Aceasta evidențiază rolul în-

semnat al Tainei. Barnaba zice: „Ne pogorâm în apă plini de păcate și necurați, dar ieșim purtând în sufletul nostru fructul temerii și al speranței în Iisus". „Primim iertarea păcatelor și, nădăjduind întru numele Lui, ne facem iarăși noi, creându-ne din nou".

Herma a pus în lumină necesitatea și eficacitatea penitenței înainte de botez. El zice: „Pietrele, prin care sunt închipuiți oamenii care intră în Biserică, trebuie să treacă prin apa botezului ca să se umple de viață, deoarece dânșii nu pot să intre în împărăția lui Dumnezeu decât părăsind viața lor trecută, care conține germenul morții; căci omul, până la a-și apropria numele de fiu al lui Dumnezeu, a fost mort; dar îndată ce primește acest sigiliu, se leapădă de moarte și intră în viață. Sigiliul acesta este apa botezului: în ea oamenii intră morți și ies vii".

Iustin Martirul și Filosoful, primul apologet, spune: „Dacă cineva crede cu tărie și este convins că învățăturile și cuvintele noastre sunt însuși adevărul, și se obligă să-și conformeze viața cu el, îl învățăm să ceară de la Dumnezeu, prin rugăciune și ajunare, iertarea păcatelor sale de mai înainte, și ajunăm și ne rugăm și noi împreună cu el. După aceea îl ducem într-un loc unde e apă și acolo se naște din nou ca și noi, adică se cufundă în apă și se spală în numele Părintelui tuturor, Domnul Dumnezeu, și al Mântuitorului nostru Iisus Hristos

și al Duhului Sfânt, căci Hristos a zis că de nu se va naște omul din nou, nu va intra în împărăția lui Dumnezeu" [12]. De aici se vede că botezul este luminare pentru cei ce primesc învățătura creștină, iar el se produce în baia în care omul s-a spălat în numele celor trei Persoane și al cărei efect este renașterea (ἀναμέννησις).

Iar în *Apologia I*, cap. LXV, 1, zice: „După ce am spălat [botezat] pe cel care s-a convertit, îl conducem la locul în care sunt adunați acei pe care noi îi vom numi *frați* [adică *credincioși* sau *botezați*], făcând apoi rugăciuni fierbinți, pentru noi, pentru cel luminat [botezat] și pentru toți ceilalți de pretutindeni, pentru ca ajunși la cunoștința adevărului, să ne arătăm și prin fapte virtuoși și împlinitori ai celor poruncite, spre a ne învrednici de mântuirea veșnică" [13].

Clement Alexandrinul numește botezul baie, pentru că prin el ne spălăm păcatele; grație, pentru că prin el ni se iartă pedepsele meritate pentru păcat; luminare, pentru că prin botez primim darul contemplării celor divine.

Origen proclamă: „Botezul izbăvitor nu se poate face decât în numele Prea Sfintei Treimi, adică prin chemarea Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh" [14], iar „Biserica a primit de la Apostoli tradiția de a-i boteza și pe prunci" [15].

Tertulian, vorbind despre apa botezului, zice: „Dacă apa prin firea sa, ca materie întrebuințată la

spălat, ne duce cu gândul la presupunerea unei curățiri ispășitoare, cu atât mai vârtos va avea avea această însușire prin autoritatea dumnezeiască, de la care a primit toată puterea ei" [16]; și încă: „Nu o dată, ci de trei ori ne cufundăm: câte o dată în numele fiecăreia dintre Persoanele Sfintei Treimi" [17]. Ne mai spune că, pe baza tradiției bisericești, se cerea de la cel ce se pregătea pentru botez, înainte de cufundarea de trei ori, să se lepede de Satana și de slujitorii acestuia și să dea răspunsuri la întrebările despre credința propovăduită de Hristos (18), căci „sufletul fiecărui om este posedat de un demon și numai prin exorcisme poate scăpa de el" [19].

Ciprian expune botezul pruncilor și botezul sângelui: „De aceea, iubitul meu frate, sinodul nostru a hotărât următoarele: Nu trebuie să îndepărtăm pe nimeni de la botez și de la harul lui Dumnezeu, Care este bun și îndurător cu toți. Ceea ce trebuie să se păzească de către toți este, după mine, mai ales grija față de cei de curând născuți, care merită deosebita noastră atenție și bunăvoința Dumnezeului nostru" [20]; și mai departe: „Să se știe că acei catehumeni care se supun muceniciei nu sunt lipsiți de botez, căci sunt botezați cu botezul cel mai mare și cel mai glorios, cu botezul sângelui, despre care a vorbit Mântuitorul Însuși atunci când a zis că El are să se boteze cu un alt botez (*Matei* 20, 22). Și iarăși Domnul ne încredințează, în Evanghelia Sa, că cei ce au fost botezați din propriul lor sânge, și s-au sfârșit prin suferințe, ajung la desăvârșire și primesc harul făgăduinței divine" [21].

Din oglindirea Tainei dumnezeiești a Sfântului Botez în scrierile Părinților și autorilor bisericești din primele trei veacuri, observăm în treacăt următoarele:

1. Că botezul – instituit de Mântuitorul, practicat de Apostoli și de urmașii lor – s-a făcut dintotdeauna în numele Sfintei Treimi.

2. Că se făcea de către episcopi și presbiteri, prin cufundare în apă curgătoare, spre iertarea păcatelor și renaștere spirituală.

3. Că botezul se oficia și pruncilor, iar pentru cei mari se cerea o pregătire, lepădare de Satana și dorința de unire cu Hristos. De asemenea, a fost socotit botez și botezul sângelui.

4. Că mântuirea veșnică are ca ușă de intrare botezul.

Lămuriri asupra botezului mai găsim și în *Constituțiile Sfinților Apostoli* [22] – care sunt „oglinda Bisericii de la mijlocul secolului al II-lea până la mijlocul celui de al IV-lea". Cartea II, cap. 7, vorbește „despre însușirile acelora ce voiesc să primească Sfântul Botez: ei nu trebuie să mai păcătuiască"; cap. 17 – despre semnificația ceremoniilor de la botez; cap. 18 – despre purtarea celui botezat. Cartea VI, cap. 15 – botezul să se săvârșească

numai o dată, însă nicidecum de către un eretic. Cartea VII, cap. 22 – botezul trebuie săvârșit după porunca Domnului; cap. 40 – despre curățenia lăuntrică a catehumenilor; cap. 41 – cel ce vine la botez îl abjură pe Satan, se consacră lui Hristos și pronunță Simbolul Credinței; cap. 48 – despre sfințirea apei de la botez. Cartea VIII, 8 – despre cei ce sunt de botezat; cap. 32 – deosebite canoane ale Apostolului Pavel cu privire la cei ce vin la botez, care trebuie primiți și care nu.

Aceste capitole, numai înșirate aici, prezintă un real folos pentru cine s-ar osteni să le citească, deoarece reprezintă punctul de vedere al Bisericii primare.

De asemenea, dacă am cerceta și *Canoanele Sfinților Apostoli* – scrise pe la finele secolului al III-lea – am vedea că în ele stă scris:

Canonul 46 – „Episcopul sau presbiterul, de va admite botezul sau jertfa ereticilor, dispunem să se caterisească".

Can. 47 – „Episcopul sau presbiterul, de va boteza din nou pe cel ce are botez adevărat, ori de nu va boteza pe cel spurcat de către necinstitorii lui Dumnezeu, să se caterisească – ca unul ce-și bate joc de Crucea și de moartea Domnului..."

Can. 49 – „Dacă vreun episcop sau presbiter nu ar boteza după porunca Domnului, adică în Tatăl, în Fiul și în Duhul Sfânt, ci în trei fără de început, sau în trei Fii, sau în trei Mângâietori, să se afurisească".

Can. 50 – „Dacă vreun episcop sau presbiter nu va săvârși trei afundări ale acestei Taine, ci o singură afundare, care se face întru moartea Domnului, să se caterisească. Fiindcă nu a zis Domnul: *Botezați întru moartea Mea*, ci: *Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh* (*Matei* 28, 19)".

Astfel e mărturisită realitatea botezului în primele trei veacuri creștine, adică la obârșiile Tradiției bisericești.

II. Sfântul Vasile cel Mare

Să pășim puțin mai departe, în veacul de aur al literaturii creștine, care ne interesează în chip deosebit, întrucât avem de cercetat o scriere despre botez a unui mare dascăl și ierarh de atunci: Sf. Vasile cel Mare, Arhiepiscopul Cezareei Capadochiei.

În acea vreme, Dumnezeu a împodobit Biserica Sa cu sfinți oratori și scriitori fără număr. N-avem decât să ne gândim la atletul Ortodoxiei din Egipt, Sf. Atanasie; la Episcopul catehet al Ierusalimului, Sf. Chiril; la teologul creștinătății, Sf. Grigore de Nazianz; la cel mai mare exeget și orator, Sf. Ioan Gură de Aur; la oratorul Siriei și lupătorul contra

ereziilor, Sf. Efrem; la filosoful Capadochiei, Sf. Grigore de Nyssa; la fondatorul vieții monahale și neîntrecutul filantrop, Sf. Vasile cel Mare; la fericiții Ieronim și Augustin, sau la luminații împărați Constantin și Teodosie.

Dintre iluștrii ierarhi din veacul al IV-lea, care au strălucit cu îndoita lumină a geniului și a sfințeniei, poate numai Sf. Ioan Gură de Aur a mai fost atât de admirat de către contemporani și lăudat de către posteritate ca Sf. Vasile cel Mare.

1. Viața Sfântului Vasile cel Mare

S-a născut la finele anului 329 în Cezareea Capadochiei, dintr-o familie bogată și profund creștină. Tatăl său – purtând tot numele de Vasile – era retor și avocat, iar mama sa, Emilia, era o femeie plină de virtuți, căreia i se spunea „hrănitoarea săracilor". Acești părinți au avut zece copii. Dintre aceștia, trei au devenit episcopi: Sf. Vasile, Sf. Grigore de Nyssa și Petru de Sebasta. Sora lor, Macrina, a întemeiat mănăstire de călugărițe la Anesi, iar fratele lor, Naucrațiu, a fost pustnic și mare făcător de minuni. Bunicul său după mamă fusese martir; iar bunica sa după tată, anume Macrina (numită și „Macrina cea Bătrână", spre a o deosebi de ilustra ei nepoată pomenită mai sus),

care i-a dat învățătură pe când era copil, fusese ucenica Sf. Grigore Taumaturgul în Pont.

Primii ani de studiu îi făcu în Cezareea și Neocezareea Pontului. Tatăl său i-a fost dascăl de retorică. Apoi a mers la Constantinopol, unde a studiat cu sofistul Libanus. Vasile și-a împodobit mintea și sufletul cu alese învățături, dovedindu-și înaintea dascălilor și a tovarășilor ascuțimea cugetului și puterea de muncă. De aci merse să studieze la Atena, focarul civilizației, unde întâlni îl pe Grigore de Nazianz, cu care legă o sfântă prietenie. Ei n-aveau decât o locuință, o masă, o voință și o ardoare deopotrivă pentru virtute. Nu cunoșteau decât două drumuri: unul principal – al Sfintei Biserici, pentru a primi acolo învățaturile dascălilor; celălalt secundar – al școlilor, unde primeau învățătura unor sofiști renumiți, precum armeanul Proheresius și bitisianul Himerius.

Vasile părăsi Atena, venind în patria sa, unde profesă retorica și primi botezul la 28 de ani, de la episcopul Dianeos [23]; se lepădă de lume, își vându averile, vizită pe pustnici, fu făcut lector, se retrase pe țărmurile Irisului.

Retras din lume, compuse, împreună cu Grigore de Nazianz, o scriere cu numele de *Filocalia* – adică o culegere de pasaje din scrierile lui Origen. El organiză viața călugărilor după regimul chinovitic al Sf. Pahomie. Ocupația călugărilor consta în lucru manual, rugăciune și studiu. Pentru ei făcu

Regulile (cele mari și cele mici). Cu Vasile al Amoirei a luptat contra Eunomienilor, iar la 364 a fost sfințit preot de către Episcopul Eusebiu al Cezareei, cu care neînțelegându-se, a trebuit să-l părăsească pentru câțiva ani. Dar Eusebiu îl rechemă și găsi în el un înțelept sfătuitor, pentru a face față împăratului arian Valens. Îi lăsă cea mai mare parte a administrației eparhiei sale. Întâmplându-se o foamete mare, Vasile împărți averile sale și-i ajută pe cei lipsiți.

În 370, cu mare greutate, este ales Episcop al Cezareei Capadochiei – în locul lui Eusebiu. În scurta durată a episcopatului său, Sf. Vasile a desfășurat o rodnică activitate: a dezvoltat organizația monahismului, a făcut așezăminte de binefacere, a luptat contra ereziei, a biruit în cuvânt pe prefectul Modestus și pe Valens (care a vrut să-i micșoreze eparhia), l-a sfințit fratele său Grigore ca Episcop de Nyssa, iar pe Grigore de Nazianz ca Episcop de Sasima.

A murit la 1 februarie 379.

2. Scrierile Sfântului Vasile cel Mare

A. *Scrieri exegetice:*

a) 9 omilii asupra *Hexaimeronului*;
b) omilii asupra a 13 *Psalmi* biblici;
c) comentariul la primele 16 capitole din *Isaia*;

d) o culegere de 24 discursuri, panegirice și omilii;
e) alte omilii atribuite;

B. *Scrieri ascetice:*

a) trei discursuri ascetice;
b) despre judecata lui Dumnezeu și despre credință;
c) precepte de morală – 80 (*Etica* sau *Morala*);
d) *Regulile mari* – 55 (dezvoltate);
e) *Regulile mici* – 312 (prescurtate);

C. *Scrieri dogmatice:*

a) combaterea *Apologiei* nelegiuitului Eunomie;
b) *Despre Sfântul Duh*;

D. *Corespondență* (365 sau 366 de epistole);

E. *Sfânta Liturghie care-i poartă numele.*

Urmărind aceste scrieri ale Sf. Vasile cel Mare, găsesc de cuviință să redau un pasaj din cuvântarea a 20-a a Sf. Grigore de Nazianz, care vorbește astfel despre ele:

„Când citesc *Hexaimeronul* său, îmi pare că sunt mai aproape de Creatorul universului și că pătrund în toate misterele creațiunii. Când citesc cărțile pe care le-a compus pentru combaterea ereticilor, îmi închipui că văd focul care mistuie

Sodoma și care preface în cenușă aceste limbi scelerate și nelegiuite, sau că văd Turnul Babel, care, fiind rău construit, se prăbușește într-o clipă. Când meditez asupra a ceea ce a scris cu privire la Sfântul Duh, mă simt pe deplin încredințat de dumnezeirea Sa. Și întemeiat pe demonstrațiile pe care face, vestesc cu siguranță și celorlalți acest adevăr. Operele compuse pentru oamenii ale căror cunoștințe sunt mai mărginite au o mare însemnătate pentru cuvintele simple. Panegiricele sale întru lauda martirilor mă fac a disprețui propriul trup. Ele îmi inspiră curaj și mă fac să doresc a fi încercat și în asemenea lupte. Cuvântările sale morale reprezintă tot atâtea frumoase reguli de viață, fiindu-mi de un mare ajutor pentru a-mi curăți trupul și sufletul și pentru a deveni un templu demn de Dumnezeu, sau mai bine zis un instrument al laudelor Sale, făcându-mă să cunosc mărirea și puterea Sa".

3. Caracterul Sfântului Vasile cel Mare

Pe drept a fost numit „cel Mare" pentru inteligența, cuvântul și caracterul său. Trăsătura dominantă a caracterului său pare a fi o armonioasă plinătate a darurilor celor mai felurite. Biserica a avut puțini oameni așa de desăvârșiți și echilibrați ca el. A fost totodată *om de doctrină*, a cărui cugetare precisă călăuzește o generație, și *om de acțiune*, cu caracter tare, știind ce vrea și găsind cu hotărâre mijloacele necesare pentru realizare. Este un păstrător al credinței tradiționale și un iubitor din copilărie al culturii clasice. E filosof când trebuie să combată o greșeală, e oratorul care rămâne în contact cu oamenii, știe să le vorbească și să-i conducă.

Acest ansamblu de calități strălucitoare și temeinice i-a îngăduit Sfântului Vasile să exercite în scurtă vreme o înrâurire covârșitoare. A fost un creștin deplin prin gândire și atitudine, iar din punct de vedere literar pare a fi cel mai clasic dintre Părinții greci.

Pentru a ne da seama de autoritatea personalității sale, n-avem decât să ne gândim cât de dârz i-a răspuns prefectului Modest:

„Vrei averile mele? Ia-le! Pe mine nu mă vei sărăci, iar pe tine nu te vor îmbogăți. Zdrențele de pe mine și ceasloavele mele chibzuiesc că nu-ți fac trebuință. De izgonire nu mă tem, că tot pământul e al lui Dumnezeu. De caznele la care vei fi vrând să mă pui, nici o grijă nu port, ci mai vârtos ți-oi mulțumi, căci astfel mă vei trimite mai degrabă la Dumnezeu."Modest, cuprins de grea furie, i-a zis: «Nimeni nu mi-a vorbit vreodată cu atâta îndrăzneală!». Atunci, Sf. Vasile n-a pregetat să-i răspundă: „Pentru că nu ți s-a întâmplat să vorbești cu un episcop. Întru toate noi ne purtăm cu smerenie și blândețe, dar când cineva ar vrea să ia de la noi

pe Dumnezeu și dreptatea Lui, o, atunci nu ne temem de nimeni!".

Și pentru a lămuri pe scurt câtă valoare a avut pentru lumea creștină, reproducem aici frumoasa perorație din cuvântarea Sf. Grigore de Nazianz la comemorarea morții Sf. Vasile:

„Veniți acum, o, voi toți, preoți și leviți, odinioară credincioșii lui tovarăși, și voi toți, oricine veți fi, cetățeni și străini, uniți-vă cu mine pentru a-i aduce cuvenite laude: fiecare dintre voi să mărturisească tot ce cunoaște din virtuțile sale. Episcopi, lăudați-l pe legislatorul vostru! Turmă, laudă-l pe păstorul tău! Oratori, lăudați-l pe dascălul vostru! Fecioare, lăudați-l pe purtătorul vostru în odaia Mirelui! Femei, lăudați-l pe călăuzitorul vostru! Pustnici, lăudați-l pe cel ce vă dădea aripi! Cuvioși, lăudați-l pe judecătorul vostru! Suflete simple, lăudați-l pe piosul vostru învățător! Ostenitori ai științei, lăudați-l pe cel ce era luminător cercetărilor voastre! Fericiți ai veacului, lăudați-l pe cel ce punea frâu patimilor voastre! Oameni nenorociți, lăudați-l pe cel la care aflați îngerească mângâiere! Bătrâni, lăudați-l pe sprijinitorul vostru! Tineri, lăudați-l pe cel ce vă descoperea tainele vieții! Săraci, lăudați pe providența voastră! Bogați, lăudați-l pe chivernisitorul milosteniei voastre! Lăudați-l, văduve și orfani, pe ocrotitorul și părintele vostru; bieți străini sau cetățeni – pe fratele vostru; voi, cei ce vă bucurați de sănătate, pe prietenul

care veghea să n-o pierdeți; toți, în fine, pe acela care s-a făcut tuturor toate, ca pe toți să vă câștige lui Hristos!".

Și dacă Sf. Vasile e primul orator pe care a contat Biserica, înseamnă că e primul care vorbește, în tot timpul și înaintea oricărui om, un limbaj pe cât de firesc, pe atât de plin de știință, a cărui eleganță nu-i diminuează nici simplitatea, nici puterea. Și dacă spiritul și inima, activitatea și autoritatea i-au fost cu totul regești, după cum îl arată și numele [„basileu", adică împărat], înseamnă că acest Părinte bisericesc a fost în drept să dea și cele mai puternice învățături, în omiliile sale, cu privire la dogmele credinței ortodoxe, inclusiv cu privire la Sfântul Botez. Este de regretat că instrucțiunile adresate de Sf. Vasile catehumenilor din Cezareea nu ne-au fost conservate. Alături de *Catehezele* lui Chiril, ele ar adăuga prețioase învățăminte la cele pe care ni le-au transmis Sfinții Părinți ai Bisericii din acea vreme, privitoare la administrarea botezului, și ar completa opera sa *Despre Sfântul Duh*.

III. Cărțile despre Botez

Cele două cărți *Despre Botez* care se găsesc în colecția operelor sale, dar care sunt trecute la *addenda*, se pare că le-a scris un discipol al său sub

dictare. În lipsa cuvântărilor pierdute, ele împlinesc un mare gol și, întrucât sunt în tonul învățăturii Sf. Vasile și al Bisericii, prezintă o mare valoare pentru toate timpurile.

Cele trei trepte ale catehumenatului – auditorii, asistenții și aleșii – luară o mare dezvoltare în secolul al IV-lea. Exista un învățământ tradițional pentru disciplina secretului, pentru că în instrucțiunile date catehumenilor nu se spuneau toate învățăturile. Sf. Vasile îi îndemna pe cei din Cezareea să nu se depărteze de botez, nici să nu-l amâne, căci fără el sunt ca și morți.

Traducerea pe care o prezint în continuare este cuprinsă în colecția Migne, *P. G.*, vol. XXXI (1513-1628). Voi rezuma aici aceste cărți, pentru a avea, din capul locului, o idee clară despre cuprinsul traducerii.

Cartea întâi (1513-1580) cuprinde trei cuvântări sau capitole împărțite pe paragrafe, după cum urmează:

I, 1. Trebuie mai întâi să înveți de la Domnul și pe urmă să te învrednicești de Sfântul Botez. Tema acestei cuvântări este învățătura botezului după Evanghelia Domnului.

I, 2. Ucenic al Domnului este acela care își ia crucea și-I urmează. Ceea ce-i oprește pe mulți să fie ucenici este păcatul.

I, 3. Hristos ne-a eliberat de blestemul păcatului. Deci suntem datori să urmăm Lui, ca să ne învrednicim a ne numi ucenici adevărați.

I, 4. Domnul ne cheamă la cină. Să nu întârziem din cauza grijilor vieții – precum cei din pilda celor chemați!

I, 5. Ca să venim la har, trebuie să ne eliberăm de sub tirania diavolului. Ca ucenici, suntem datori să învățăm despre creația lumii, întrupare, învierea morților, a doua venire, înfricoșata judecată și răsplata cea dreaptă.

II, 1. Cum se botează cineva cu botezul cel adevărat în Evanghelia Domnului nostru Iisus Hristos. Neavând aici cetate stătătoare, omenirea țintește spre cer: acolo este dreptatea deplină și mântuirea veșnică.

II, 2. Cine caută desăvârșirea trebuie să fie lipsit de orice meteahnă. În împărăția cerurilor pot intra: cei săraci cu duhul; cei prigoniți pentru dreptate; cei care prisosesc în dreptate mai mult decât fariseii; cei care o privesc cu nevinovăția unui copil; cei care sunt născuți de sus.

II, 3. Fericiți sunt cei care împlinesc toată legea și se arată în toate vrednici slujitori ai lui Hristos.

II, 4. Deosebirea dintre botezul lui Moise și cel al lui Ioan este ca între Hristos și Templu. Ceea ce era glorios odinioară, acum nu mai strălucește. Ioan Botezătorul, vorbind despre Mântuitorul,

spune: „Acela trebuie să crească, iar eu să mă micşorez".

II, 5. „Ca soarele între stele străluceşte botezul Domnului faţă de cel al lui Ioan. Botezul Domnului este mai presus de toată mintea, slavă mai înaltă decât orice dorinţă şi rugăciune omenească, asemenea soarelui care întrece toate celelalte stele".

II, 6. Cuvintele de trimitere – „Mergând, învăţaţi toate neamurile, botezându-le..." – au semnificaţia lor, care se înţelege prin rugăciunea de obşte.

II, 7. Despre îndreptarea din nou. Nimeni nu e curat de păcat, chiar de ar fi o zi viaţa lui. Hristos ne-a chemat din nou la acea slavă dintâi a chipului lui Dumnezeu, pentru că ne-a răscumpărat prin scump sângele Său.

II, 8. Prin har ne-am botezat şi ne-am îmbrăcat cu Hristos. Să murim păcatului şi să fim fii ai lui Dumnezeu prin har!

II, 9. Cel ce a cunoscut voia Domnului şi n-a făcut-o, acela se va bate mult. Să luptăm, deci, ca să nu pierdem un astfel de dar.

II, 10. Prin botezul cu foc înţelegem luminarea conştiinţei noastre: după cum un fier înroşit în para focului nu-l mai cunoşti că e fier, aşa şi noi, după primirea botezului, să urâm şi să blestemăm păcatul, înnoindu-ne după chipul Creatorului.

II, 11. Aprinzându-ni-se sufletul de credinţă şi ascultare, moartea nu va mai avea putere. Păcatele noastre se vor face albe ca zăpada – dacă vom

umbla ca fii ai luminii. Să facem binele nu numai prietenilor, ci şi duşmanilor noştri!

II, 12. Trebuie nu numai să ne răstignim legii, ci să şi murim legii. Toate gunoaie să le socotim, pentru a-L urma netulburaţi pe Hristos.

II, 13. Să ne desfacem de lege – care omoară; să trăim după cuvintele Domnului – care sunt duh şi viaţă! Moartea se cade să o privim ca şi sădirea seminţelor care mor şi răsar. Când va veni Fiul Omului, noi, cei vii, Îl vom întâmpina în văzduh şi apoi pururea cu Domnul vom fi.

II, 14. Cine se botează în Hristos, se botează în moartea Lui şi înviază cu El, desfăcându-se de omul cel vechi. Om vechi este numit acela care face iarăşi şi iarăşi mulţime de păcate.

II, 15. După cum cel răstignit părăseşte pe cei cu care a trăit, tot aşa cel botezat se desface de lucrurile de mai înainte, strămutându-şi mintea la cer. Acolo e cetăţenia lui, prin înnoirea sufletului. Apa este asemănarea crucii, a morţii, a înmormântării şi a învierii din morţi.

II, 16. Murind păcatului, să nu ne mai întoarcem la el, ci nesmintit să păzim poruncile!

II, 17. Iubirii lui Hristos se cuvine să-i răspundem cu trăirea după exemplul vieţii Lui.

II, 18. Desfăcuţi de lege, să ne ferim de orice pată a sufletului şi a trupului!

II, 19. Pedepsiţi sunt cei ce vor să-şi arate dreptatea şi înţelepciunea lor omenească.

II, 20. De ce se botează în numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh? Pentru ca să învățăm dogma evlaviei și să renaștem în duh.

II, 21. Pentru ca să umblăm pe căile duhului, schimbând locurile și obiceiurile omului vechi.

II, 22. În Hristos una suntem, pentru că El ne-a împăcat cu Dumnezeu. Nu e iudeu, nici elin...

II, 23. Ca o scândură neșlefuită care este pregătită pentru o ramă regească, așa e și cel ce prin botez se pregătește a trăi cu Hristos.

II, 24. Ca fii ai Tatălui, să rămânem în El prin credință și iubire, prin păzirea poruncilor!

II, 25. Să îngrijim de suflet nu cu iubire fățarnică și din interes, căci unele ca acestea întristează Duhul Sfânt.

II, 26. Suntem datori ca înainte de botez să ne pregătim a ne lepăda de păcat.

II, 27. Trăind în Duhul, ne botezăm în numele Fiului; îmbrăcați în Fiul, devenim noi înșine fii ai lui Dumnezeu, adică ne botezăm în numele Tatălui. Cugetând cele de mai sus, drepții vor străluci ca soarele.

III, 1. Noul botezat să crească în duh prin participarea la Sfintele Taine. Adică: întâi să învețe, apoi să se boteze, iar pe urmă să se facă părtaș acestora. Iată etapele catehumenatului în chip pedagogic.

III, 2. Hristos a instituit Taina Euharistiei. Când mâncăm și bem, să ne aducem aminte totdeauna de Cel ce pentru noi a murit și a înviat!

III, 3. Cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, acela este osândit. Pentru a scăpa de osândă, trebuie să moară păcatului și lumii și să vieze lui Hristos.

Cartea a doua (1580-1628), spre deosebire de prima, e formată din întrebări și răspunsuri (în număr de 13). Ideile pe care le dezvoltă fac parte tot din învățătura botezului. Ele nu numai că nu contrafac ceva din Sf. Scriptură și Sf. Tradiție, dar chiar numai pe ele se întemeiază. Iată-le rezumate:

1. Dacă cel botezat cu botezul Evangheliei Domnului este dator să moară păcatului și să vieze lui Hristos.

2. Dacă poate cineva pervertit, necurat și întinat să slujească cele sfinte.

3. Dacă poate cineva întinat trupește și sufletește să se împărtășească.

4. Ce atitudine să ia cineva, dacă i se pare vreo contradicție în cuvintele Domnului?

5. Dacă neascultarea de un cuvânt – care n-are amenințare – este vrednică de osândă și de moarte.

6. În ce stă neascultarea: în fapta celor potrivnici sau a celor ce tac?

7. E bine să i se facă păcătosului dreptate ca și celorlalți credincioși?

8. E primită înaintea lui Dumnezeu fapta care nu e conformă poruncii Domnului?

9. Poți să ai tovărăşie cu cei nelegiuiţi şi cu faptele întunericului?

10. E primejdios întotdeauna să aduci sminteală?

11. E primejdios să se împotrivească cineva poruncilor, sau să nu lase pe altul să le împlinească, sau să tolereze cele neîngăduite?

12. E dator cineva să poarte de grijă de toţ, sau numai de cei încredinţaţi?

13. Se cade să suferim orice ispită primejdioasă pentru ascultarea de Domnul şi pentru grija celor încredinţaţi?

Cartea a doua stă în strânsă legătură cu prima şi o completează.

Valoarea amândurora este nepreţuită, pentru că vin să ne arate învăţătura secolului al IV-lea despre Sfântul Botez, întemeiată pe autoritatea unui mare Părinte bisericesc.

Pr. Dumitru V. GEORGESCU

NOTE

1. Pr. I. Mihălcescu, *Manual de Teologie Dogmatică*, ed. a III-a, Buc., 1932, p. 199.
2. Cf. *Micul Catebism* al lui Luther.
3. Icon. Dr. Gr. Cristescu, *Predica şi catebeza*, Sibiu, 1929, p. 12.
4. Icon. Dr. Gr. Cristescu, *loc. cit.*
5. Dr. V. Gheorghiu, *Sf. Evangbelie după Matei, cu comentariu*, Cernăuţi, 1925, pp. 139-140.
6. Dr. V. Gheorghiu, *op. cit.*, p. 141.
7. Citat după Pr. I. Mihălcescu, "Dogma despre sfinţirea omului", în *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 3/1927, p. 157.
8. Irineu, *Adversus baeresis.*, citat după I. C. Popescu, *Botezul ca sacrament*, Buc., 1894, p. 41.
9. *Cuvântarea* 176.
10. Asupra semnificaţiei cuvântului „botez" m-am orientat mai ales după: *Dictionnaire encyclopédique de la Théologie catbolique*, II, Paris, 1864, şi *Dictionnaire de Tbéologie catbolique*, II, Paris, 1903.
11. Arhim. [Iuliu] Scriban, *Curs de Teologie Morală*, ed. a II-a, Buc. 1921, p. 620.
12. *Apol. I*, V, 9, citat după Pr. I. Mihălcescu.
13. Comentariu la *Epistola către Romani.*
14. *De principiis* I, 3, 2.
15. Comentariu la *Epistola către Romani.*
16. *De baptismo*, 5.
17. *Adversus Praxeam*, 26.
18. *De Carona militis.*
19. *De anima.*
20. *Epistola* 59 *ad Fidum.*
21. *Epistola* 78.
22. Pr. Gh. N. Niţu, *Constituţiile Sf. Apostoli*, Buc., 1907.
23. Se spune că la botezul Sf. Vasile un fulger de foc s-a pogorât asupra lui şi ieşind un porumbel din acel fulger, s-a repezit în apă, tulburând-o. Apoi a zburat la cer.

ALE CELUI ÎNTRE SFINȚI PĂRINTELUI NOSTRU

VASILE CEL MARE,

ARHIEPISCOPUL CEZAREEI CAPADOCHIEI,

DOUĂ CĂRȚI

DESPRE BOTEZ

Cuvântarea I

Că trebuie mai întâi să înveți de la Domnul și numai apoi să te învrednicești Sfântului Botez

1. Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul Unul Născut al Dumnezeului Celui Viu, după învierea Sa din morți, primind făgăduința lui Dumnezeu-Tatăl, când zice prin David proorocul: „Fiul Meu ești Tu, Eu astăzi Te-am născut. Cere de la Mine și-Ți voi da Ție neamurile spre moștenire și marginile pământului, stăpânirea Ta" (*Ps.* 2, 7-8), i-a luat la El pe ucenici, le-a arătat lor puterea dată Lui de la Tatăl și le-a zis: „Datu-Mi-s-a Mie toată puterea în cer și pre pământ", apoi i-a trimis pe ei, poruncindu-le: „Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă..." (*Mt.* 28, 18-20). Deci, poruncind Domnul mai întâi: „Învățați toate neamurile", iar apoi adăugând: „botezându-le..." și celelalte, voi, trecând sub tăcere porunca dintâi, ne-ați cerut părerea noastră despre cea de-a doua. Însă noi am fi socotiți potrivnici poruncii Apostolului, dacă nu am răspunde îndată zicând: „Să fiți gata totdeauna să răspundeți oricui vă cere socoteală despre nădejdea voastră" (*I Ptr.* 3, 15).

Vom înfățișa, deci, învățătura botezului după Evanghelia Domnului, urmând mai cu seamă fericitului Ioan. Vom aminti cele multe zise despre el în scrierile de Dumnezeu insuflate.

Însă, neapărat, trebuie prezentate astfel – păstrând ordinea cea de la Domnul statornicită – încât mai întâi să învățați să cunoașteți puterea lui; apoi, primind învățătura despre strălucirea botezului, să înaintați întru desăvârșire, deprinzându-vă să păziți toate câte a poruncit Domnul ucenicilor Săi aleși, după cum este scris. Așadar, mai întâi am auzit zicându-se: „Învățați!". Pe urmă, însă, e de trebuință să amintim despre cele ce au fost zise cu privire la această poruncă dintâi, urmând învățătura bineplăcută a lui Dumnezeu. Iar după acestea, păzind nesmintit ordinea cuvenită, spre a împlini voia lui Dumnezeu, să nu cădem din nou.

Căci Domnul ne face cunoscut și ne lămurește: ca astfel „să vă adunați comori în cer" (*Mt.* 6, 20). Iar astfel de vorbe, spuse în chip simplu aici, se lămuresc în alt loc, unde zice: „Vindeți averile voastre și dați milostenie; faceți-vă pungi care nu se învechesc, comoară neîmpuținată în ceruri..." (*Lc.* 12, 33), și multe altele de acest fel.

2. Prin urmare, ucenic înseamnă să înveți de la Însuși Domnul tot ce te apropie de Dumnezeu. Să-I urmăm Lui, adică să-I ascultăm cuvintele. Să credem în El și să ne încredințăm Lui, ca Domnului și Împăratului nostru, doctor și dascăl al Adevărului, spre nădejdea vieții veșnice. Și să rămânem întru acestea, după cum este scris: „Deci zicea Iisus către iudeii care crezuseră în El: Dacă veți rămâne în cuvântul Meu, sunteți cu adevărat ucenici ai Mei; și veți cunoaște adevărul, iar adevărul vă va face liberi" (*In.* 8, 31-32).

Fără îndoială, se înțelege aici libertatea sufletului, care ne slobozește de sub tirania diavolului și ne scapă din robia păcatelor. Căci zice: „Oricine săvârșește păcatul este rob păcatului" (*In.* 8, 34) și stă sub judecata morții, după cum ne-a încredințat Apostolul Pavel zicând: „Căci pe El, Care n-a cunoscut păcatul, L-a făcut păcat pentru noi, ca să dobândim, întru El, dreptatea lui Dumnezeu" (*II Cor.* 5, 21). Și iarăși: „Căci precum prin neascultarea unui om s-au făcut păcătoși cei mulți, tot așa prin ascultarea unuia se vor face drepți cei mulți" (*Rom.* 5, 19).

Cel care se încrede Domnului și se apropie de El cu vrednicie, urmând dreapta învățătură, acela trebuie mai întâi să se depărteze de orice păcat. Apoi să se despartă de tot ce-ar putea să-l abată de la ascultarea datorată lui Dumnezeu, chiar dacă, din felurite cauze, acele lucruri i s-ar putea părea drepte. Pentru că cine face păcatul, sau se lasă prins în mrejele acestei vieți, e cu neputință să slujească așa cum se cuvine, deoarece nu-i vrednic să fie ucenic al Celui ce i-a zis tânărului: „Vino și urmează-Mi" (*Mt.* 19, 21), după ce-i poruncise

mai întâi să-și vândă averile și să le dea săracilor. Dar nu i-a poruncit acest lucru până ce acela nu-l mărturisise: „Toate acestea le-am păzit din copilăria mea" (*Mt.* 19, 20). Căci încă nu luase iertarea păcatelor și curățire prin sângele Domnului Iisus Hristos. Slujind diavolului, stăpânit de cel care-l năimea păcatului, nu mai putea să slujească Domnului, Celui ce ne-a dat învățătura neabătută, când a zis: „Oricine săvârșește păcatul este rob păcatului. Iar robul nu rămâne în casă în veac" (*In.* 8, 34-35). Mărturisește despre aceasta și Pavel, care vorbea în Hristos, scriind: „Căci atunci, când erați robi ai păcatului, erați liberi față de dreptate" (*Rom.* 6, 24). Și, din nou, zice Domnul: „Nimeni nu poate să slujească la doi domni..." (*Mt.* 6, 24) și celelalte.

Și a căutat prin acestea să învețe cu folos, în multe chipuri, că nicidecum cei care se îngrijesc să se ridice numai în cele trebuitoare vieții nu pot să-I slujească lui Dumnezeu, nefiind vrednici să-I fie ucenici. De care și Apostolul zice mai departe: „...căci ce însoțire are dreptatea cu fărădelegea? Sau ce împărtășire are lumina cu întunericul? Și ce învoire este între Hristos și Veliar, sau ce parte are un credincios cu un necredincios? Și ce înțelegere este între templul lui Dumnezeu și idoli?" (*II Cor.* 6, 14-16).

Și iarăși, cu toată hotărârea: „Căci trupul poftește împotriva duhului, iar duhul împotriva trupului; acestea se împotrivesc unul altuia, ca să nu faceți cele ce ați voi" (*Gal.* 5, 17).

Dar ar fi și mai rușinos pentru noi, care predăm învățătura, să nu ne amintim când zice: „Căci știm că legea este duhovnicească; dar eu sunt trupesc, vândut sub păcat. Pentru că ceea ce fac nu știu; căci nu săvârșesc ceea ce voiesc, ci fac ceea ce urăsc. Iar dacă fac ceea ce nu voiesc, recunosc că legea este bună. Dar acum nu eu fac acestea, ci păcatul care locuiește în mine" (*Rom.* 7, 14-17).

Și că așa stau lucrurile – că nu poate cel stăpânit de păcat să slujească Domnului și că nu este îndreptare decât în Cel ce ne-a făcut pe noi slobozi, prin răscumpărare din tirania aceea – ne arată lămurit când spune: „Om nenorocit ce sunt! Cine mă va izbăvi de trupul morții acesteia? Mulțumesc lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos, Domnul nostru" (*Rom.* 7, 24-25).

3. Și prin cuvintele acestea – care și în alt loc sunt spuse – înfățișează deslușit marea iubire de oameni și harul lui Dumnezeu venit prin întruparea Domnului nostru Iisus Hristos, zicând: „Căci precum prin neascultarea unui om s-au făcut păcătoși cei mulți, tot așa prin ascultarea unuia se vor face drepți cei mulți (*Rom.* 5, 19). Și în alt loc, cu privire la prea minunata iubire de oameni a lui Dumnezeu în Hristos, zice: „Căci pe El, Care n-a cunoscut păcatul, L-a făcut păcat pentru noi, ca să

dobândim, întru El, dreptatea lui Dumnezeu" (*II Cor.* 5, 21).

Prin urmare, e de trebuință ca din cele amintite, și din altele de acest fel, dacă nu în deșert am arătat harul lui Dumnezeu, mai întâi să scăpăm de sub stăpânirea diavolului – care-l momește pe om la păcat și-l stăpânește cu relele pe care acesta nu le vrea – și apoi, lepădând toate cele ce sunt de față și îndepărtându-ne viața de la pătimiri, să ne facem ucenici ai Domnului, după cum Însuși zice: „Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie" (*Mt.* 16, 24), adică „să se facă ucenic al Meu". Acest lucru se dă, mai pe larg, mai clar și mai cuprinzător, în *Evanghelia după Luca*, despre care vom aminti mai încolo. Și ne vom elibera toți de osândirea unor astfel de păcate, cei care credem în harul lui Dumnezeu venit prin Fiul Cel Unul Născut, Domnul nostru Iisus Hristos, Care zice: „Acesta este sângele Meu, al legii celei noi, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor" (*Mt.* 26, 28). Dar mărturisește și Apostolul prin cele scrise cândva: „Și umblați întru iubire, precum și Hristos ne-a iubit pe noi și S-a dat pe Sine pentru noi, prinos și jertfă lui Dumnezeu..." (*Ef.* 5, 2); iar în altă parte: „Hristos ne-a răscumpărat din blestemul Legii..." (*Gal.* 3, 13), și multe de acest fel. Deci când ne-a dăruit iertarea păcatelor, atunci omul a primit izbăvirea din păcat, prin Cel ce ne-a

răscumpărat pe noi, Iisus Hristos, Domnul nostru, ca să ne poată apropia de Cuvânt. Și atunci, nu este oricine vrednic să urmeze Domnului, căci (iarăși zic) nu a zis tânărului: „Vino și urmează-Mi" mai înainte de a-i zice: „...vinde averea, dă-o săracilor..." (*Mt.* 19, 21). Și nici nu l-a primit pe acesta mai înainte de a fi mărturisit el că se curăță de toată sminteala și de a fi spus că va face toate câte au fost zise lui de la Domnul. Că din aceasta aflăm folos nu numai în privința averilor și a celor trebuincioase vieții de zi cu zi, dar învățăm să nu punem mult preț nici pe celelalte împărțite nouă după dreptatea legii sau a naturii – potrivit Domnului nostru Iisus Hristos, Care zice: „Cel ce iubește pe tată sau pe mamă mai mult decât pe Mine, acela nu este vrednic de Mine" (*Mt.* 10, 37). Tot așa este cunoscut și pentru restul celor apropiați – al casnicilor – cu atât mai mult cu cât sunt depărtați sau străini de credință. Pentru aceștia adaugă: „Și cel ce nu-și ia crucea și nu-Mi urmează Mie, acela nu este vrednic de Mine" (*Mt.* 10, 28). Acest lucru îl stabilește și Apostolul, când scrie, spre a noastră învățătură: „...lumea este răstignită pentru mine, și eu pentru lume" (*Gal.* 6, 14), astfel că „nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine" (*Gal.* 2, 20).

4. Iarăși este de amintit cuvântul Domnului – care ne este adresat fiecăruia – când a zis celui ce cerea îngăduința să-și îngroape tatăl: „Lasă morții să-și îngroape morții lor, iar tu mergi de vestește

împărăţia lui Dumnezeu" (*Lc.* 9, 59-60). Şi altuia, care l-a zis să-i dea îngăduinţa ca mai întâi să meargă să-şi rânduiască treburile casei, încă şi mai mustrător s-a arătat, căci i-a zis: „Nimeni care pune mâna pe plug şi se uită îndărăt nu este potrivit pentru împărăţia lui Dumnezeu" (*Lc.* 9, 61-62). Tot aşa, orice slujbă omenească datorată cu înţelepciune ascultării Domnului, dar împlinită cu întârziere, îl face pe cel în cauză, chiar dacă pare cinstit, să fie nevrednic de a fi ucenic al Domnului şi să merite o şi mai înfricoşată ameninţare. În chip mai cuprinzător, El ne porunceşte zicând: „Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie" (*Mt.* 16, 24). Dacă însă ne vin în minte cuvintele Domnului către cel ce a zis: „Fericit este cel ce va prânzi în împărăţia lui Dumnezeu" (*Lc.* 14, 15), învăţăm ce va să însemne aspra şi înfricoşata judecată a urgiei, prin care cei nevrednici se înstrăinează de toată nădejdea cea bună. Deci El spune aşa: „Un om oarecare a făcut cină mare şi a chemat pe mulţi. Şi a trimis la ceasul cinei pe sluga sa, ca să spună celor chemaţi: Veniţi, că iată, toate sunt gata! Şi au început toţi, câte unul, să-şi ceară iertare. Cel dintâi i-a zis: Ţarină am cumpărat şi am nevoie să ies ca s-o văd; te rog să mă ierţi. Iar altul a zis: Cinci perechi de boi am cumpărat şi mă duc să-i încerc; te rog să mă ierţi. Şi al treilea a zis: Femeie mi-am luat şi de aceea nu pot veni. Deci întorcându-se, sluga a spus stăpânului său acestea. Atunci, mâniindu-se, stăpânul casei a zis: Ieşi degrabă în pieţele şi uliţele cetăţii şi adu-i aici pe săraci, şi pe neputincioşi, şi pe orbi, şi pe şchiopi. Şi a zis sluga: Doamne, s-a făcut precum ai poruncit şi tot mai este loc. Şi a zis stăpânul către slugă: Ieşi la drumuri şi la răspântii şi sileşte-i să intre, ca să mi se umple casa. Căci zic vouă: Nici unul dintre bărbaţii aceia care au fost chemaţi nu va gusta din cina mea" (*Lc.* 16, 16-24).

Şi din nou Cel Unul Născut, Fiul Dumnezeului Celui Viu, Care a fost trimis de la Tatăl nu ca să judece lumea, ci ca s-o izbăvească (cf. *In.* 12, 47), rămânând întru El şi plinindu-i voia, aduce învăţătura asprei judecăţi, ca să ne facă pe noi vrednici ucenici ai Lui, zicând: „Dacă vine cineva la Mine şi nu urăşte pe tatăl său, şi pe mama sa, şi pe femeia sa, şi pe copiii săi, şi pe fraţii săi, şi pe surorile sale, chiar şi însuşi sufletul său, nu poate să fie ucenicul Meu" (*Lc.* 14, 26). „Şi – zice – cel ce nu-şi poartă crucea sa şi nu vine după Mine, nu poate să fie ucenicul Meu" (*Lc.* 16, 27). Acest lucru mi se pare că-l făgăduim prin apa botezului, când mărturisim că ne răstignim împreună cu El, ca împreună să murim şi împreună să ne înmormântăm – şi celelalte, după cum stă scris (cf. *Rom.* 6, 4).

5. Ţinând seama de slăbiciunile omeneşti, Domnul a găsit potrivit ca şi prin pilde să sădească în inimile noastre deplina încredinţare a adevă-

rului, pregătindu-le pentru ascultare. Drept care zice: „Căci cine dintre voi, vrând să zidească un turn, nu stă mai întâi și-și face socoteala cheltuielii, dacă are cu ce să-l isprăvească? Ca nu cumva, punându-i temelia și neputând să-l termine, toți cei ce-l vor vedea să înceapă a-l lua în râs, zicând: Omul acesta a început să zidească, dar n-a putut isprăvi! Sau care rege, plecând să se bată în război cu alt rege, nu va sta mai întâi să se sfătuiască, dacă va putea să întâmpine cu zece mii pe cel ce vine împotriva lui cu douăzeci de mii? Iar de nu, încă fiind el departe, îi trimite aceluia solie și se roagă de pace. Așadar oricine dintre voi care nu se leapădă de tot ce are, nu poate să fie ucenicul Meu. Bună este sarea, dar dacă și sarea se va strica, cu ce va fi dreasă? Nici în pământ, nici în gunoi nu este de folos, ci o aruncă afară. Cine are urechi de auzit să audă" (*Lc.* 14, 28-35).

Dacă vom crede acestea, ne vom elibera mai întâi de tirania diavolului și apoi vom sta departe de orice lucru plăcut lui, oblăduiți de harul lui Dumnezeu, prin Domnul nostru Iisus Hristos, că nu în deșert ni s-a vădit nouă harul acesta. Căci am părăsit nu numai lumea și poftele ei, dar și acele pretenții sau îndatoriri către alții, ba chiar și pe cele față de propria noastră viață. Când ne vom lepăda noi de toate acestea, spre a ne împlini datoriile către Dumnezeu cu înțelepciune și grabnică ascultare, numai atunci ne vom învrednici să devenim adevărați ucenici ai Domnului.

Încolo, învățăm de la Moise și de la Profeți, de la Evangheliști și de la Apostoli, despre crearea dintru început a tuturor celor văzute și nevăzute, de către Dumnezeu, prin Unul Născut Fiul Său, Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos. Și mai învățăm despre celelalte câte sunt povestite în Scripturile de Dumnezeu insuflate: despre bunătatea sau asprimea lui Dumnezeu, despre multa Lui răbdare, despre arătarea dreptății Lui spre învățătura noastră, despre profețiile Întrupării Domnului nostru Iisus, despre lucrurile care cad în aceeași vreme și se împotrivesc altora, despre Învierea morților întru slavă, despre Înălțare și despre prea strălucita Venire de la sfârșitul veacului, despre plinătatea dogmelor cu recunoștință primite prin lumina Evangheliei, despre evlavia față de Dumnezeu în iubirea Domnului nostru Iisus Hristos, despre nădejdea vieții veșnice și a împărăției cerești, despre dreptele pedepse veșnice ale celor ce s-au lepădat de cele sfinte și despre răsplătirile celor care au trăit cu vrednicie în credința sănătoasă a Evangheliei lui Dumnezeu și în nădejdea vieții veșnice a împărăției cerești, întru Hristos Iisus, Domnul nostru (cf. *Gal.* 5, 6).

Cuvântarea II

Cum se botează cineva cu botezul cel adevărat în Evanghelia Domnului nostru Iisus Hristos

1. Prin porunca Domnului nostru Iisus Hristos dată nouă, să ne iubim unii pe alții după cum El ne-a iubit pe noi (cf. *In.* 13, 34), și prin învățătura Sf. Apostol Pavel, să ne îngăduim unii pe alții întru iubire (cf. *Ef.* 4, 2), ni s-a făcut arătare despre tributul de evlavie cu care suntem datori prin preaslăvitul botez după Evanghelia Domnului nostru Iisus Hristos.

Nu doar să vorbim despre vrednicia lucrării celei puternice, ci să contribuim cu ceva, asemenea văduvei care și-a dăruit cei doi bănuți. Și întru aceasta, este trebuință de rugăciune de la toți cei ce-L iubesc pe Dumnezeu, ca El Însuși, prin harul Sfântul Duh, să ne aducă aminte și să ne tâlcuiască nouă cele ce am auzit despre Domnul, să ne îndrepte mintea spre calea păcii și a învățăturii sănătoase, spre zidirea credinței, încât să se împlinească în noi, ca și în voi, acel cuvânt: „Dă sfat celui înțelept, și el se va face și mai înțelept..." (*Pild.* 9, 9).

Afară de aceasta, trebuie să știi, se cade ca mai întâi să capeți învățătură și numai apoi să te învrednicești de Taina Botezului. Căci așa le-a poruncit ucenicilor Săi Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul Dumnezeului Celui Viu. Prin urmare, v-am pre-

dat vouă, în parte, despre cele zise de Însuși Domnul și despre cei ce voiesc să devină cu adevărat ucenici ai lui Hristos, însă amintind puține din multe.

Când vom ajunge să ne naștem de sus, ca să vedem împărăția lui Dumnezeu făgăduită nouă, atunci, fiind născuți din apă și din Duh, vom putea intra în cetatea slavei.

Pentru pregătire, este nevoie să aduc aminte câteva din multele ce se află scrise despre împărăția cerurilor, ca în nici un chip să nu ne depărtăm de ele. Ba mai mult, pentru a putea convinge pe deplin, e mai sigur să vorbim cu prețuire despre cele preoțești și despre animalele aduse pentru jertfă. Printre acestea din urmă, dacă vreunul era aflat neîmplinit, de batjocură sau nevoiaș, neavând toate mădularele, nu se primea în acest chip, după cum este scris. Nici omul nu era ales pentru preoție de ar fi avut vreo meteahnă, după cum nici animalul nu era primit ca jertfă (cf. *Lv.* 20, 18; 22, 21). Cum zice Apostolul: „Și toate acestea li s-au întâmplat acelora ca preînchipuiri ale viitorului, și au fost scrise spre povățuirea a noastră, la care au ajuns sfârșiturile veacurilor" (*I Cor.* 10, 11).

Și Domnul, arătând limpede și pe față ce va să însemne mărirea, zice: „...[unul] mai mare decât templul este aici" (*Mt.* 12, 6). Și arătând că pentru îngrijirea sufletului se cuvine să ne ostenim mult întru desăvârșire, zice: „...și cui i s-a încredințat mult, mai mult i se va cere" (*Lc.* 12, 48).

2. Așadar, vom aminti despre împărăția cerurilor. Domnul nostru Iisus Hristos, când S-a suit pe munte și a făcut început învățăturii Sale cu înșirarea fericirilor, a rostit-o mai întâi pe aceea care cuprinde făgăduința împărăției cerurilor. Căci a zis: „Fericiți cei săraci cu duhul, că a acelora este împărăția cerurilor" (*Mt.* 5, 10). Și iarăși, profețind vremea răsplătirii, zice: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am foat și Mi-ați dat să mănânc..." (*Mt.* 25, 34-35) – și celelalte.

În *Evanghelia după Luca*, la altă vreme și în alt loc, expunând din nou fericirile, zice: „Fericiți voi cei săraci, că a voastră este împărăția cerurilor" (*Lc.* 6, 20). Și iarăși: „Nu te teme, turmă mică, fiindcă Tatăl vostru a binevoit ca să vă dea vouă împărăția. Vindeți averile voastre și dați milostenie; faceți-vă pungi care nu se învechesc, comoară neîmpuținată în ceruri..." (*Lc.* 12, 32-33). Prin urmare, prin acestea, și prin altele de felul acesta, poate cineva să se învrednicească de împărăția cerurilor.

Iar despre cele fără de care nu se poate să intre cineva în împărăția cerurilor, vorbește Domnul în *Evanghelia după Matei*, când zice: „Dacă nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra în împărăția cerurilor" (*Mt.* 5, 20). Și iarăși: „De nu vă veți întoarce și nu vă veți fi precum copiii, nu veți intra în împărăția cerurilor" (*Mt.* 18, 3). Și în alt loc: „Cine nu va primi împărăția lui Dumnezeu ca un copil, nu va intra în ea." (*Mc.* 10, 15).

Iar în *Evanghelia după Ioan*, zice către Nicodim: „De nu se va naște cineva de sus, nu va putea să vadă împărăția lui Dumnezeu" (*In.* 3, 3). Tot așa „De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu" (*In.* 3, 5).

3. Dar mai departe se atrage luarea aminte că dacă lipsește un singur lucru dintre acestea, toate celelalte sunt primejduite. Căci zice Domnul: „O iotă sau o cirtă din Lege nu va trece, până ce se vor face toate" (*Mt.* 5, 18). Cu atât mai mult de la Evanghelie, de vreme ce, însuși Domnul spune: „Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece" (*Mt.* 24, 35). Drept care și Apostolul Iacov a făcut cunoscut, prin aceste cuvinte: „Pentru că cine va păzi toată legea, dar va greși într-o singură poruncă, s-a făcut vinovat față de toate poruncile" (*Iac.* 2, 10). S-a întemeiat întru acestea pe cele spuse de Domnul în fericiri, în mărturiile despre Sine și din făgăduințele date lui Petru când l-a amenințat că: „Dacă nu te voi spăla, nu ai parte de Mine" (*In.* 13, 8). Iar Apostolul Pavel, împlinind în trupul său (cf. *Col.* 1, 24) lipsurile necazurilor lui Hristos, pentru trupul Lui, care este Biserica, mărturisește despre ea, vorbind în Hristos. Iată de ce nu poate cineva să se învrednicească de împărăția cerurilor dacă a căzut sub judecata morții,

precum același zice fără înconjur: „...cei ce fac unele ca acestea sunt vrednici de moarte..." (*Rom.* 1, 32). Însă prin aceasta vrea să spună, cum lămurește în altă parte: „...că cei ce fac unele ca acestea nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu" (*Gal.* 5, 21). Și iarăși în mod mai cuprinzător, zice: „Nu știți, oare, că nedrepții nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu?" (*I Cor.* 6, 9), iar în altă parte la fel. Însuși Domnul nostru Iisus Hrisos, în *Evanghelia după Luca*, a spus aceste cuvinte: „Nimeni care pune mâna pe plug și se uită îndărăt nu este potrivit pentru împărăția lui Dumnezeu" (*Lc.* 9, 62). Aici, trebuie avut în vedere că nu numai pentru un mare număr de păcate, ci chiar și pentru unul singur este judecata așa de groaznică și nestrămutată. Și aceasta pentru că Dumnezeu este îngăduitor, dând timp chiar și celui ce întârzie puțin să vină la ascultarea datorată Stăpânului. Și omul întârzie din felurite pricini de la ascultarea cea grabnică și nepregetătoare a sfintei înțelepciuni.

Deci, din acestea toate, și din altele asemenea, vom învăța că trebuie toate împlinite în întregime și cu rânduială. În acestea se arată făgăduința împărăției cerurilor. Fără acestea, harul împărăției se tăgăduiește. Să ne ferim de toate acele lucruri ce ne opresc de la moștenirea împărăției cerurilor. Și să rămânem tari în nădejde, ca să ne învrednicim făgăduinței.

Căci, în sârguința de a fi plăcuți lui Dumnezeu, trebuie nu numai să ne depărtăm de orice răutate, ci orice cuvânt al lui Dumnezeu să-l păzim nesmintit și nepătat. Urmând învățăturii Apostolului Pavel asupra marii și neînchipuitei bunătăți a lui Dumnezeu și a lui Hristos Însuși spre noi, pentru dreptatea și mântuirea noastră, să luăm aminte la ceea ce adaugă: „Nedând nici o sminteală întru nimic, ca să nu fie slujirea noastră defăimată, ci în toate înfățișându-ne pe noi înșine ca slujitori ai lui Dumnezeu..." (*II Cor.* 6, 3-4).

4. Căci după cum cel sărac cu duhul, dacă n-a fost născut din apă și din Duh, nu poate să intre în împărăția cerurilor, tot așa nici oricare altul, „dacă nu va prisosi dreptatea sa mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor" (*Mt.* 5, 20), sau dacă va părăsit ceva din cele arătate aici a fi trebuitoare, nu va fi vrednic împărăției. Căci scris este: „Și ca s-o înfățișeze Sieși, Biserică slăvită, neavând pată sau zbârcitură, ori altceva de acest fel, ci ca [...] să fie sfântă și fără de prihană" (*Ef.* 5, 27). Și multe altele de acest fel, pe care, citindu-le cineva cu atenție, se va încredința degrabă că toate trebuie să le împlinească pentru a se învrednici de împărăția cerurilor.

Cel ce prisosește în dreptate, sau este născut din ea, împreună cu toate virtuțile arătate în rândul fericirilor, are însă de împlinit și cele ce mai rămân pentru desăvârșire, făcându-se lucrător al acestora. Să mărturisească celor râvnitori cuvântul

despre chipul nașterii din nou și apoi să arate pe scurt despre harul lui Dumnezeu.

Dar pentru că porunca evlaviei noastre – cum s-a zis mai înainte – a cerut de la noi ca să începem a vorbi despre preaminunatul botez cel după Evanghelie, în continuare, după cele spuse despre împărăția cerurilor, socotesc că trebuie să avem în vedere a arăta pe scurt care este deosebirea între botezul lui Moise și cel al lui Ioan? Căci așa ne vom face vrednici, prin harul lui Dumnezeu, să înțelegem care este demnitatea cea mai înaltă a botezului Domnului nostru Iisus Hristos, în mulțimea nemăsurată a slavei. Pentru că Cel Unul Născut, Fiul Dumnezeului Celui Viu, a zis că aici e ceva mai mare decât templul, mai mult decât Solomon și mai mult decât Iona (cf. *Mt.* 12, 41-42). Și Apostolul, după povestise mai înainte slava neapropiată de care s-a învrednicit Moise în slujba Legii Iudeilor, mărturisește aceasta, adăugând: „Și nici măcar nu este slăvit ceea ce era slăvit în această privință, față de slava cea covârșitoare" (*II Cor.* 3, 10). Și Ioan Botezătorul, decât care nimeni n-a fost mai mare dintre cei născuți din femeie (cf. *Mt.* 11, 11), mărturisește cândva, zicând: „Acela trebuie să crească, iar eu să mă micșorez" (*In.* 3, 30). Și, în sfârșit: „Eu unul vă botez cu apă, spre pocăință, dar Cel ce vine după mine este mai puternic decât mine [...] Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc" (*Mt.* 3, 11) – și multe asemenea.

Dar cu cât se deosebește Duhul Sfânt de apă, cu atât mai vederat stă mai presus Cel ce botează cu Duh Sfânt de cel ce botează cu apă și de botezul însuși. Încât chiar Ioan Botezătorul, cel atât de fără seamăn lăudat de Domnul, zisese mai înainte, parcă rușinos de sine însuși: „...nu sunt vrednic să-I dezleg cureaua încălțămintelor" (*Mc.* 1, 7).

5. De ce am ținut a arăta prin toate acestea superioritatea botezului după Evanghelia lui Hristos? Pentru că, deși și prin iscusința minții putem înțelege oarecât, totuși mai cu credință și mai de folos este să spunem din înseși Sfintele Scripturi, atât cât ne va învrednici Dumnezeu. Așadar, pe de o parte, botezul fiind dat prin Moise, am cunoscut mai întâi deosebirea păcatelor, căci nu toate păcatele au darul iertării; pe de altă parte, am cercetat feluritele jertfe și iscusința curățirii, până ce am despărțit la vreme cele curate de cele întinate. Și am stat de veghe, zile și nopți, luând seama la cele bune, pentru ca apoi să primim botezul ca pecete a curăției. În adevăr, botezul lui Ioan era dat celor de multe soiuri. Căci nu făcea deosebire cu privire la păcate, nici la jertfe, nu făcea cercetare adâncă asupra curăției, nici asupra privegherii de zi sau de noapte. Ci fără nici o întârziere, ca nimeni altul, primind din harul dumnezeiesc al lui Hristos Însuși, a pornit Ioan să boteze. Și dacă cineva, ori de unde și ori de câte ori venea să-și mărturisească păcatele, era botezat în râul Iordan, îndată lua și iertarea. Însă

botezul Domnului este mai presus de orice minte, slavă mai înaltă decât orice râvnă și rugăciune omenească, covârșire de dar și de putere, pe toate întrecându-le, așa cum soarele întrece celelalte stele, sau așa cum, aducându-ne aminte de cuvintele Sfinților, vedem că acestea sunt neîntrecute și neasemănate. Dar pentru aceasta nu trebuie să încetăm de a mai vorbi. Înseși cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos trebuie luate ca dreptare. Și după cum se cade să vorbim despre cei ce călăuzesc în oglindă și prin ghicitură, fără să facă prin tălmăcirea lor slavei împuținare, din pricina slăbiciunii trupului ori a micimii cuvântului, tot așa trebuie să ne minunăm întru aceasta de măreția blândeții și iubirii de oameni a bunului Dumnezeu, că El înalță pe cei ce vorbesc gângav prin măreția iubirii întru harul Domnului nostru Iisus Hristos.

6. Așadar, când a zis Domnul: „Dacă nu se va naște cineva de sus, nu va putea să vadă împărăția lui Dumnezeu" (*In.* 4, 3) și iarăși: „De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu" (*In.* 3, 5), după Învierea Sa din morți (împlinindu-se în El, din persoana lui Dumnezeu Tatăl, cuvântul profeției lui David: „Fiul Meu ești Tu, Eu astăzi Te-am născut. Cere de la Mine și-Ți voi da neamurile moștenirea Ta, și stăpânirea Ta, marginile pământului" [*Ps. 2*, 7-8], ceea ce sub ochii noștri s-a vădit), la urmă, rânduind ucenicilor Săi o altă poruncă, i-a împiedicat să urmeze calea păgânilor și i-a îndemnat zicând: „Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh" (*Mt.* 28, 19).

Cuvine-se să vorbim despre puterea fiecărui cuvânt în parte, pentru a face credința auzită și înțeleasă. Dar ca să vorbim astfel, este trebuință de rugăciuni obștești pentru deschiderea gurii noastre, căci scris este: „Crezut-am, pentru aceea am grăit (*Ps. 115*, 1); iar dacă ni s-a încredințat întrebuințarea numelor și cuvintelor și lucrurilor din Sfânta Scriptură, nu ni s-a dat aceasta în chip obișnuit și la întâmplare. Căci se cuvine să vorbim despre Hristosul lui Dumnezeu nu doar de la Profeți, nici doar de la Evangheliști sau de la Apostoli, ci în Duhul Sfânt – cumpănind ținta înțelepciunii. Și aceasta nu trufindu-ne că am putea spune totul, ci măcar în parte, atât cât poate lua fiecare, din rânduiala sănătoasă a învățăturii, spre dreapta înțelegere a judecăților și a dogmelor credinței. Se cade ca noi să avem grijă și sârguință pentru fiecare cuvânt și să fim vrednici de slujire după ținta chemării celei de sus. Și vom izbândi a face aceasta în chip cuvenit numai dacă, prin rugăciunile obștești, ne va împuternici pe noi Iisus Hristos Cel Unul Născut, Fiul Dumnezeului Celui Viu, ca să se facă și în noi precum zice Apostolul: „Toate le pot în Hristos, Care mă întărește" (*Flp.* 4, 13).

7. Așadar, mi-e aminte să vorbesc pe înțeles despre acea vorbă: „din nou", adică despre înnoirea sau îndreptarea față de starea cea de mai înainte, care era stare de necurăție prin lucrarea păcatelor. Iov zicea că „nimeni nu e curat de păcate, chiar dacă o zi ar fi viața lui" (*Iov* 14, 4, după textul *Septuagintei*); iar David suspina plângând: Că iată, întru fărădelegi m-am zămislit și în păcate m-a născut maica mea" (*Ps. 50*, 6). Și Apostolul mărturisea că: „...toți au păcătuit și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu; îndreptându-se în dar cu harul Lui, prin răscumpărarea cea întru Iisus Hristos – pe Care Dumnezeu L-a rânduit jertfă de ispășire, prin credința în sângele Lui..." (*Rom.* 3, 23-25).

Pentru aceasta și iertarea păcatelor s-a dat celor credincioși Domnului, Care zice: „Acesta este sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor" (*Mt.* 26, 28). Tot așa mărturisește și Apostolul, din nou zicând: „după buna socotință a voii Sale, spre lauda slavei harului Său, cu care ne-a dăruit pe noi, prin Fiul Său Cel iubit. Întru el avem răscumpărarea prin sângele Lui și iertarea păcatelor, după bogăția harului Său, pe care l-a făcut să prisosească în noi..."(*Ef.* 1, 5-8). Căci după cum o statuie stricată și sfărâmată, ca să fie demnă de a închipui mărirea împărătească, trebuie făcută din nou de un artist înțelept și de un meșter priceput, ca să capete înfățișarea proprie măririi, și numai așa este așezată în vechea ei cin-

ste, tot așa și noi suferim de pe urma neascultării poruncii, precum este scris: „Și omul, în cinste fiind, n-a ascultat; alăturatu-s-a dobitoacelor celor fără de minte și s-a asemănat lor" (*Ps. 48*, 12). Să ne cerem din nou spre slava cea dintâi a chipului lui Dumnezeu. Căci zice: „Și a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut..." (*Fac.* 1, 27). Cum s-a făcut aceasta, ne învață Apostolul Pavel, că mulțumită lui Dumnezeu, deși am fost robi ai păcatului, ne-am supus din inimă chipului învățăturii pe care am deprins-o, și așa cum ceara întrebuințată pentru chipul sculpturii întâi se face chip asemănător, așa și noi, după ce ne-am deprins cu chipul învățăturii după Evanghelie, dăm chip în noi omului celui dinlăuntru, împlinind porunca pe care am primit-o. Căci zice să ne dezbrăcăm de omul cel vechi și de faptele lui, și să ne îmbrăcăm în omul cel nou, înnoit prin cunoștința cea deplină, după chipul Celui ce ne-a zidit (cf. *Col.* 3, 9-10) – și altele de acest fel.

8. Iar tâlcul trebuinței de a se naște din apă l-a înfățișat Pavel și în chip dogmatic, vorbind în Hristos și zicând: „Au nu știți că toți câți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat? Deci ne-am îngropat cu El în moarte, prin botez, pentru ca, precum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții. Căci dacă am fost altoiți pe El prin asemănarea morții Lui, atunci vom fi părtași și ai

învierii Lui. Cunoscând aceasta, că omul nostru cel vechi a fost răstignit împreună cu El, ca să se nimicească trupul păcatului, pentru a nu mai fi robi ai păcatului. Căci Cel ce a murit a fost curățit de păcat. Iar dacă am murit împreună cu Hristos, credem că vom și viețui împreună cu El, știind că Hristos, înviat din morți, nu mai moare. Moartea nu mai are putere asupra Lui. Căci ce a murit, a murit păcatului o dată pentru totdeauna, iar ce trăiește, trăiește lui Dumnezeu. Așa și voi, socotiți-vă că sunteți morți păcatului, dar vii lui Dumnezeu, în Hristos Iisus, Domnul nostru" (*Rom.* 6, 3-11).

Din toate acestea, tâlcul nașterii de a doua se vădește prin asemănare. Însă nu poate să se nască cineva din nou, dacă nu a primit mai înainte harul lui Dumnezeu, precum însuși Apostolul a arătat, atât în cele ce premerg, cât și în cele ce urmează botezului. Iar pe cele ce premerg le începe de aici: „Dar Dumnezeu Își arată dragostea Lui față de noi prin aceea că, pentru noi, Hristos a murit când noi eram încă păcătoși. Cu atât mai vârtos, deci, acum, fiind îndreptați prin sângele Lui, ne vom izbăvi prin El de mânie. Căci dacă, pe când eram vrăjmași, ne-am împăcat cu Dumnezeu, prin moartea Fiului Său, cu atât mai mult, împăcați fiind, ne vom mântui prin viața Lui" (*Rom.* 5, 8-10).

9. Și multe sunt de felul acesta, care în mod înțelept și sublim prisosesc întru măreție, arătând iubirea de oameni a lui Dumnezeu în prețul iertării păcatelor și în virtutea și în puterea celor care se desăvârșesc spre slava lui Dumnezeu și a lui Hristos Însuși, după nădejdea vieții veșnice prin Iisus Hristos, Domnul nostru. Pentru care și zice: „Așadar, după cum prin greșeala unuia a venit osânda pentru toți oamenii, așa și prin îndreptarea adusă de Unul a venit, pentru toți oamenii, îndreptarea care dă viață" (*Rom.* 5, 18).

Și pe cele de pe urmă le înfățișează în chip dogmatic, zicând: au nu cunoașteți, fraților, că oricâți ne-am botezat în Hristos Iisus, întru moartea Lui ne-am botezat? Ca să ne înfățișăm, după primirea harului, datoriile noastre cele lucrătoare, prin credință și iubire, și așa să se desăvârșească întru noi bunăvoirea de oameni iubitoare a lui Dumnezeu. Așadar, este trebuință de luptă mare și legiuită, ca să nu primim în zadar un așa har întru Hristos și o astfel de iubire a lui Dumnezeu, cum însuși Apostolul zice: „Căci pe El, Care n-a cunoscut păcatul, L-a făcut păcat pentru noi, ca să dobândim întru El dreptatea lui Dumnezeu. Fiind, dar, împreună lucrători cu Hristos, vă rugăm să nu primiți în zadar harul lui Dumnezeu" (*II Cor.* 5, 21; 6, 1).

Să primim cu credință toate cele ce sunt legate de acestea, în virtutea aceluiași har al lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos, Domnul nostru, întru Duhul Sfânt. Și prin credință să înțelegem harul lui Dumnezeu. Ne vom învrednici să pricepem acestea, dacă le vom face în iubirea lui Hristos, Care a zis:

„Când știți acestea, fericiți sunteți dacă le veți face" (*In.* 13, 17). Căci mintoși sunt toți cei ce fac acestea, după cum mărturisește Profetul (*Ps. 111*, 10) și Însuși Cel Unul Născut, Fiul Dumnezeului Celui Viu, arătând groaznica și nestrămutata judecată, atunci când zice: „Iar sluga aceea care a știut voia stăpânului și nu s-a pregătit, nici n-a făcut după voia lui, va fi bătută mult" (*Lc.* 12, 47). Căci aceasta, nici dacă greșește din neștiință, nu rămâne nepedepsită.

10. Și pentru ca să fim călăuziți, după cum mai înainte s-a zis, prin cele mai vădite cuvinte și fapte, la cunoașterea dogmei și la botez, în deplina încredințare a adevărului, cu trezvie să așteptăm cele mai presus de acestea, primind tot ce este de folos evlaviei noastre. Zice: „Am fost botezați" ca prin aceasta să ne învețe că suntem ca și lâna, care muiată în vopsea, se preface după culoare. Mai mult, Ioan Botezătorul, profețind despre Domnul, zice: „Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc" (*Mt.* 3, 11). Cuvine-se deci ca prin călăuză duhovnicească să ne luminăm cu lumina cunoștinței, pentru înțelegerea acelei mari lumini despre care vorbim.

Căci e după cum fierul, introdus în foc, se înroșește sub vâlvătaie, iar dacă are ceva rău în el, se face mai vădit și este mai gata pentru a fi curățit. Nu numai că-și schimbă culoarea, dar și tăria se preface în moliciune, ajungând mai potrivit pentru a fi lucrat cu mâna. Și pe drept cuvânt se armonizează cu voința stăpânului, făcându-se pe sine mai luminos din negreală. Nu numai că se aprinde și luminează, dar și lucrurile din apropiere le umple de strălucire și le dogorește. Tot așa este trebuincios și firesc și celui ce s-a botezat cu foc – adică în cuvântul învățăturii – să biruiască răutatea păcatelor. Așa este și cu cel care, dovedind harul îndreptățirilor, urăște și blestemă nedreptatea, după cum este scris, în râvna de a se curăți și mai vârtos, prin credință în puterea sângelui Domnului nostru Iisus Hristos, cum Însuși zice: „Acesta este sângele Meu, al legii celei noi, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor" (*Mt.* 26, 28). Și cum mărturisește și Apostolul: „Întru El avem răscumpărarea, prin sângele Lui, și iertarea păcatelor, după bogăția harului Lui" (*Ef.* 1, 7). Și nu numai de la orice fărădelege și păcat să fie ținut, ci și de toată întinăciunea trupului și a sufletului să fie curățit. Atunci, cel botezat în moartea Domnului să se facă aidoma morții, adică să fie mort păcatului, lui însuși și lumii acesteia, ca să trăiască aievea, cu inima, cu cuvântul și cu faptele, după chipul învățăturii Domnului nostru Iisus Hristos, așa cum ceara primește chipul dat de meșter, ca să se împlinească ceea ce este scris: „Mulțumim însă lui Dumnezeu că, deși erați robi ai păcatului, v-ați supus din toată inima dreptarului învățăturii căreia ați fost încredințați" (*Rom.* 6, 17). Și așa să fie vrednic să păzească ceea ce Dumnezeu și om au pregătit

împreună. „Deci ne-am îngropat cu El în moarte, prin botez..." (*Rom*. 6, 4). Pentru ce? „Pentru ca, precum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții" (*Rom*. 6, 4). Căci trebuie ca morții să fie îngropați și acela care s-a înmormântat, întru asemănarea morții, să învieze în Hristos, prin harul lui Dumnezeu. Și de acum înainte să nu mai aducă odoare drept jertfă (cf. *Ioil* 2, 6; *Naum* 2, 10) pentru păcatele feței dinlăuntru a omului, ci să lămurească în foc păcatele, și luând iertare prin sângele lui Hristos, să petreacă apoi întru înnoirea vieții prin harul lui Hristos – piatra unghiulară pentru omul cel nou.

11. Așadar, aflându-ne noi pradă neascultării, vom chema prin sfaturi bune la credință și ascultare, și vom străluci cu sufletul aprins, și ne vom elibera de patima întunericului cea aducătoare de moarte, „căci plata păcatului este moartea" (*Rom*. 6, 23). Ca să se facă și în noi pace, după cum zice Apostolul: „Moartea a fost înghițită de biruință. Moarte, unde-ți este boldul tău? Iadule, unde-ți este biruința ta?"(*I Cor*. 15, 54-55). În adevăr, noi care credem în Dumnezeu, Soarele Dreptății, ne vom lumina de la El și ne vom învrednici, prin înțelegere și putere, să ne îndreptățim întru El. Și nu numai noi să strălucim ca zăpada (căci nemincinoasă este făgăduința Domnului: „De vor fi păcatele voastre cum e cârmâzul, ca zăpada le voi albi, și de vor fi ca purpura, ca lâna albă le voi face" – *Is*. 1, 18), ci și pe cei care se apropie de noi să-i luminăm. Atunci vor auzi pe Domnul: „Voi sunteți lumina lumii" (*Mt*. 5, 17). Atunci cei ce vor auzi vor face astfel încât „să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele bune ale voastre și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri" (*Mt*. 5, 16). Atunci și Apostolul va mărturisi oricui, zicând: „...străluciți ca niște luminători în lume, ținând cu putere cuvântul vieții, spre lauda mea în ziua lui Hristos..." (*Flp*. 2, 15-16). Însă înnoirea vieții nu trebuie să se arate numai prin comparație cu Elinii și cu oamenii lumești, ci și prin comparație cu cei drepți, după trecerea la legea lor. Căci se cade să râvnim înălțarea mai mult decât față de cei lumești, lucrând nu numai pentru cele ce sunt prezente și ne aparțin, dar ostenindu-ne să facem bine și altora, potrivit datoriilor noastre după lege. Și să facem bine nu numai prietenilor, ci și dușmanilor, întinzând binele și la cei răi, ca să împlinim porunca Domnului nostru Iisus Hristos: „Fiți milostivi, precum și Tatăl vostru este milostiv" (*Lc*. 6, 36).

Cum să nu umblăm întru înnoirea vieții și să nu întrecem în dreptate pe cărturari și pe farisei, când ascultăm cuvintele Domnului? „Ați auzit că s-a zis: Ochi pentru ochi și dinte pentru dinte. Eu însă spun vouă: Nu vă împotriviți celui rău; iar cui te lovește peste obrazul drept, întoarce-i și pe celălalt. Celui ce voiește să se judece cu tine și să-ți ia haina, lasă-i și cămașa. Iar de te va sili cineva să

mergi o milă, mergi cu el două" (*Mt.* 5, 38-41). Căci nu numai că nu ne răzbunăm, copleșiți de vechile noastre păcate, cum sfătuiesc cărturarii și fariseii, după litera legii lui Moise, ci mai abitir arătăm răbdare în rele, străduindu-ne să înfruntăm deopotrivă și binele, și nenorocirile. Și așa ne învoim și cu una, și cu alta. Moartea însă, pe care nu o chemăm, spre mâhnire ispitindu-ne, pândește prin păcat să ne lovească, dar noi se cade să răspundem acestei lovituri cu înnoirea vieții omului.

12. Dar cum de nu a și murit față de lege cel ce nu s-a gândit să-i fie supus? Trăiește în Hristos cel care-și lasă și cămașa? Noi învățăm că orice dreptate după lege să se păzească cu prisosință. Dar nu numai că trebuie să ne răstignim legii, ci trebuie să și murim față de lege, precum ne-a învățat Apostolul, zicând: „Eu, prin Lege, am murit față de Lege, ca să trăiesc lui Dumnezeu. M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine. (*Gal.* 2, 19-20); iar altundeva – după multă laudă adusă părților bune ale legii de demult – zice: „m-am lipsit de toate și le privesc drept gunoaie, ca pe Hristos să dobândesc și să mă aflu întru El, nu având dreptatea mea cea din Lege, ci pe aceea care este prin credința în Hristos, dreptatea cea de la Dumnezeu, pe temeiul credinței, ca să-L cunosc pe El și puterea învierii Lui și să fiu primit părtaș la patimile Lui, făcându-mă asemenea cu El în moartea Lui; ca, doar, să pot ajunge la învierea cea din morți" (*Flp.* 3, 8-11). Și puțin mai încolo, învățându-ne pe noi să și trăim acestea, zice mai lămurit: „Așadar, câți suntem desăvârșiți aceasta să gândim" (*Flp.* 3, 15).

13. Și în alt loc, arătând și mai cu tărie care dogmă este mai trebuitoare, zice: „Așa că, frații mei, și voi ați murit legii, prin trupul lui Hristos, spre a fi ai altuia, ai Celui ce a înviat din morți, ca să aducem roade lui Dumnezeu. Căci pe când eram în trup, patimile păcatelor, care erau prin Lege, lucrau în mădularele noastre, ca să aducem roade morții. Dar acum ne-am desfăcut de Lege, murind aceluia în care eram ținuți robi, ca noi să slujim întru înnoirea Duhului, iar nu după slova cea veche" (*Rom.* 7, 4-6). „Pentru că litera ucide, iar duhul – adică Cuvântul Domnului – face viu" (*II Cor.* 3, 6). Precum Însuși zice: „Duhul este cel ce dă viață; trupul nu folosește la nimic. Cuvintele pe care vi le-am spus sunt duh și sunt viață" (*In.* 6, 63). Mărturisește și alesul apostolilor, zicând: „Doamne, la cine ne vom duce? Ti ai cuvintele vieții celei veșnice. Și noi am crezut și am cunoscut că Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu" (*In.* 6, 68-69). Căci dacă ne-am păzi în deplina încredințare a adevărului, prin sârguință și cu multă băgare de seamă, am putea să fugim de acea înfricoșată judecată despre care și Moise, amenințând în chip profetic, a scris: „Prooroc (...) ca și mine îți va ridica Domnul Dumnezeul tău. Pe Acela să-L ascul-

tați. Iar cine nu va asculta cuvintele Mele, pe care Proorocul Acela le va grăi în numele Meu, aceluia îi voi cere socoteală" (*Dt.* 18, 15-19). Iar cel față de care „nu s-a ridicat între cei născuți din femei unul mai mare" (*Mt.* 11, 11), Ioan Botezătorul, a grăit în chip înfricoșător: „Cel ce crede în Fiul are viață veșnică, iar cel ce nu ascultă de Fiul nu va vedea viața, ci mânia lui Dumnezeu rămâne peste el" (*In.* 3, 36).

Dar pentru ca să nu se arate cineva mâhnit de botezul cu o astfel de moarte și îngropăciune, ca și când și-ar pune nădejdea în stricăciune și în pieire, iar nu în înnoirea vieții, azvârle sământa și statornicește nădejdea strălucitei învieri, când adaugă zicând: „Căci dacă am fost altoiți pe El prin asemănarea morții Lui, atunci vom fi părtași și ai învierii Lui" (*Rom.* 6, 5). Căci dacă în această asemănare a morții suntem morți și îngropați cu Hristos, întru înnoirea vieții să umblăm, nu privind moartea ca stricăciune, ci socotind înmormântarea ca pe sădirea semințelor. Și murind negreșit celor neîngăduite, să ne arătăm credința lucrătoare prin dragoste. Atunci ne vom învrednici de nădejdea despre care cu Apostolul să zicem: „Căci cetatea noastră este în ceruri, de unde și așteptăm Mântuitor, pe Domnul Iisus Hristos, Care va schimba la înfățișare trupul smereniei noastre ca să fie asemenea trupului slavei Sale, lucrând cu puterea ce are de a-Și supune Sieși toate" (*Flp.* 3,

20-21). „Și așa pururea vom fi cu Domnul" (*I Tes.* 4, 17). După cum Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, adresându-Se Tatălui, zice: „Părinte, voiesc ca, unde sunt Eu, să fie împreună cu Mine și aceia" (*In.* 17, 24), însă nouă vestindu-ne și nouă făcându-ni-Se făgăduință: „Dacă-Mi slujește cineva, să-Mi urmeze, și unde sunt Eu, acolo va fi și slujitorul Meu" (*In.* 12, 26). Și Pavel Apostolul, cel întru Hristos răsădit, mărturisește acestea, când scrie: „Căci aceasta vă spunem, după cuvântul Domnului, că noi cei vii, care vom fi rămas până la venirea Domnului, nu vom lua înainte celor adormiți. Pentru că Însuși Domnul, întru poruncă, la glasul Arhanghelului și întru trâmbița lui Dumnezeu, Se va pogorî din cer, (...) și cei vii, care vom fi rămas, vom fi răpiți, împreună cu ei, în nori, ca să întâmpinăm pe Domnul în văzduh, și așa pururea vom fi cu Domnul" (*I Tes.* 4, 15-17).

14. Și păziți fiind acum în aceasta: „Căci dacă am fost altoiți pe El prin asemănarea morții Lui", la fel se va împlini și făgăduința: „și ai învierii Lui" (*Rom.* 6, 5), după cum zice altundeva: „Căci dacă am murit împreună cu El, vom și învia împreună cu El; dacă rămânem întru El, vom și împărăți împreună cu El" (*II Tim.* 2, 11-12). Iată că Apostolul nu uită că repetiția este necesară ascultătorilor săi, pentru întărire și siguranță. Și stăruie chiar în repetarea acelorași lucruri, pentru încredințarea adevărului. Căci despre aceasta îl auzim că zice:

„Ca să vă scriu aceleași lucruri, mie nu-mi este anevoios, iar vouă vă este de folos" (*Flp.* 3, 1). Tot așa învățăm și de la Iosif, care a tălmăcit visul lui Faraon (cf. *Fc.* 41, 1). Și astfel, imitând povestirea visului, ne-a dat această învățătură a botezului, asemenea celor de mai dinainte, zicând: „Cunoscând aceasta, că omul nostru cel vechi a fost răstignit împreună cu El, ca să se nimicească trupul păcatului, pentru a nu mai fi robi ai păcatului" (*Rom.* 6, 6). Prin urmare, învățăm și din aceste cuvinte că cel ce se botează în Hristos, în moartea Lui se botează, și nu numai că se înmormântează cu Hristos, ci se și răsădește împreună cu El, răstignindu-se mai întâi, ca și din aceasta să învățăm ca, după cum cel răstignit se înstrăinează de cei vii, tot așa și cel care este împreună răstignit cu Hristos, întru asemănarea morții, să se departeze de toți aceia care trăiesc după omul cel vechi. Căci și Domnul ne-a poruncit „să ne ferim de proorocii mincinoși" (*Mt.* 7, 15). Tot așa zice și Apostolul: „Să vă feriți de orice frate care umblă fără de rânduială și nu după predania pe care ați primit-o de la noi" (*II Tes.* 3, 6).

15. Și după cum cel răstignit primește osânda morții și-i părăsește pe cei alături de care a trăit, ridicându-se deasupra celor ce se târăsc pe pământ, tot așa și cel care s-a răstignit împreună cu Hristos, prin botez, se desparte de toți cei cu care a trăit odinioară după măsura acestui veac, înălțându-se în cugetul lui spre cetățenia cerească, încât, după adevăr și dreapta credință cea întru Hristos, poate să spună: „Căci cetatea noastră este în ceruri" (*Flp.* 3, 20). Și să adauge încă: „Căci cel care a murit a fost curățit de păcat" (*Rom.* 6, 7) – adică s-a desfăcut, s-a eliberat, a fost slobozit de orice păcat, care nu este numai din cuvinte și fapte, ci și din cugetarea patimilor. Și în alt loc lămurește, scriind: „Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftele" (*Gal.* 5, 24). Neapărat trebuie să ne răstignim, cei ce ne botezăm în apă, care este asemănarea crucii, și a morții, și a mormântului, și a învierii morților, după cum este scris. Și din nou zice: „Drept aceea, omorâți mădularele voastre, cele pământești [păzind întru totul rânduielile botezului]: desfrânarea, necurăția, patima, pofta rea, lăcomia, care este închinare la idoli, pentru care vine mânia lui Dumnezeu..." (*Col.* 3, 5-6). Și dincolo de aceasta, în chip lămurit și cuprinzător, a adăugat: „...peste fiii neascultării". Astfel încât nici o plăcere, fie ea cât de măruntă și de trecătoare, să nu-i mai facă tulburare celui împreună răsădit cu Hristos întru asemănarea morții Lui, disprețuind și urând unul ca acesta orice răutate, ba mai mult, orice gând care ațâță patimile. Să fie arătată curăția inimii, după cum zice David: „Nu s-a lipit de mine inima îndărătnică; pe cel rău, care se depărta de mine, nu l-am cunoscut" (*Ps.* *100*, 5). Iar cei răsădiți întru

asemănarea morții cu adevărat vom învia împreună cu Hristos (căci planta ce urmează să răsară este la fel cu cea semănată). Acum însă, după măsura întrupării, suntem primeniți întru omul cel dinlăuntru, prin înnoirea vieții și prin ascultarea până la moarte, cu deplina încredințare a adevărului cuvintelor Lui, încât pe drept să ne învrednicim a spune: „Nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine" (*Gal.* 2, 20). Ci plinirea este în viitor, după cum ne-a încredințat și Apostolul zicând: „Dacă am murit împreună cu El, vom și învia împreună cu El. Dacă rămânem întru El, vom și împărăți împreună cu El" (*II Tim.* 2, 11-12); „Căci dacă am fost altoiți pe El prin asemănarea morții Lui, atunci vom fi părtași și ai învierii Lui" (*Rom.* 6, 5). Și iarăși învățătura unui astfel de botez dându-ne-o nouă, într-un chip încă mai lesnicios și mai folositor, adaugă zicând: „Hristos, înviat din morți, nu mai moare. Moartea nu mai are stăpânire asupra Lui. Căci ce a murit, a murit păcatului o dată pentru totdeauna, iar ce trăiește, trăiește lui Dumnezeu. Așa și voi, socotiți-vă că sunteți morți păcatului, dar vii pentru Dumnezeu, în Hristos Iisus" (*Rom.* 6, 9-11).

16. Așadar această purtare de grijă a Domnului nostru Iisus Hristos pentru iertarea păcatelor noastre – prin întrupare, până la moarte – ne învață pe noi să ne socotim morți păcatului, dar vii lui Dumnezeu, în Hristos Iisus. Și precum Hristos, murind pentru noi și înviind din morți pentru noi,

nu mai moare, tot așa și noi, care suntem botezați întru asemănarea morții Lui, să murim păcatului. Și prin ridicarea din apa botezului, ca și înviați din morți, să trăim lui Dumnezeu în Hristos Iisus și niciodată să nu mai murim, adică niciodată să nu mai păcătuim. Pentru că: „Sufletul care a greșit va muri" (*Ezc.* 18, 4). Și după cum moartea nu-L mai stăpânește pe El, nici păcatul nu va mai domni de acum încolo asupra noastră. Și pentru că „oricine săvârșește păcatul este rob păcatului" (*In.* 8, 34), să ne eliberăm cu orice preț de o astfel de robie, după cum ne-a arătat lămurit Apostolul când a zis: „Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftele" (*Gal.* 5, 24). Să trăim lui Dumnezeu în Hristos Iisus, Care ne-a eliberat pe noi precum este scris: „Hristos ne-a răscumpărat din blestemul Legii, făcându-Se pentru noi blestem" (*Gal.* 3, 13). Și că chiar în arvună ne-a eliberat de păcat harul Domnului nostru Iisus Hristos, încă este scris: „Căci precum prin neascultarea unui om s-au făcut păcătoși cei mulți, tot așa prin ascultarea unuia se vor face drepți cei mulți" (*Rom.* 5, 19).

Zice Apostolul: „Stați deci tari (...) și nu vă prindeți iarăși în jugul robiei" (*Gal.* 5, 1). Și după cum el a murit păcatului o dată, iar de viază, lui Dumnezeu viază, așa și noi în botezul cu apă, care este asemănarea crucii și a morții, murind păcatului o dată, să ne păzim pe noi înșine și nicio-

dată să nu ne mai întoarcem la păcat, ci să rămânem neîncetat vii lui Dumnezeu, în Hristos Iisus, Care a zis: „Dacă-Mi slujește cineva, să-Mi urmeze" (*In.* 12, 26). Și mai înainte de toate să păzim acea poruncă a Domnului care ne îndeamnă: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri" (*Mt.* 5, 16). Iar după aceea, să păzim și îndemnul Apostolului, care scrie: „Ori de mâncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți" (*I Cor.* 10, 31).

Însă pentru a ajunge fiecare la acestea – dacă simțim vrednicia chemării cerești – să ducem viață demnă de Evanghelia lui Hristos și cu adevărat să putem zice: „Căci dragostea lui Hristos ne stăpânește pe noi care socotim aceasta, că dacă unul a murit pentru toți, au murit deci toți. Și a murit pentru toți, ca cei ce viază să nu mai vieze loruși, ci Aceluia Care, pentru ei, a murit și a înviat" (*II Cor.* 5, 14-15).

Și așa se ajunge la aceste cuvinte: „Rămâneți întru iubirea Mea. Dacă păziți poruncile Mele, veți rămâne întru iubirea Mea, după cum și Eu am păzit poruncile Tatălui Meu și rămân întru iubirea Lui" (*In.* 15, 9-10).

17. „Nedând nici o sminteală întru nimic, ca să nu fie slujirea noastră defăimată, ci în toate înfățișându-ne pe noi înșine ca slujitori ai lui Dumnezeu" (*II Cor.* 6, 3-4).

Pe drept și adevărat arătăm făgăduința botezului, păzind îndemnul Apostolului, pentru toți cei împreună îngropați cu Hristos, și împreună înviați cu El. Astfel de cuvinte: „Deci să nu împărățească păcatul în trupul vostru cel muritor, ca să vă supuneți poftelor lui. Nici să nu puneți mădularele voastre ca arme ale nedreptății în slujba păcatului, ci, înfățișați-vă pe voi lui Dumnezeu, ca vii, sculați din morți, și mădularele voastre ca arme ale dreptății lui Dumnezeu" (*Rom.* 6, 12-13). Și iarăși: „Așadar, dacă ați înviat împreună cu Hristos, căutați cele de sus, unde Se află Hristos, șezând de-a dreapta lui Dumnezeu. Cugetați cele de sus, nu cele de pe pământ" (*Col.* 3, 1-2).

Socotesc negreșit că prin aceste puține cuvinte care au fost amintite, Apostolul ne explică acea mare revărsare de har a nemăsuratei iubiri a lui Dumnezeu întru Hristos Iisus, Domnul nostru, a Cărui ascultare până la moarte – precum este scris – a mijlocit pentru noi iertarea păcatelor, ne-a eliberat de păcătoșenia veacului acestuia și ne-a adus stăpânirea peste greșeala aducătoare de moarte, împăcarea cu Dumnezeu, puterea de mulțumire, tovărășia sfinților în viața veșnică, moștenirea împărăției cerurilor și răsplata cu fel și chip de bunătăți.

Însă cu înțelepciune și cu tărie ne-au fost date nouă toate acestea prin botezul în moartea Domnului nostru Iisus Hristos. Prin aceasta ne-a învățat pe noi să ne întărim, ca nu cumva să primim în deșert un astfel de dar: „Deci să nu împărățească păcatul în trupul vostru cel muritor, ca să vă supuneți poftelor lui. Nici să nu puneți mădularele voastre ca arme ale nedreptății în slujba păcatului, ci, înfățișați-vă pe voi lui Dumnezeu, ca vii, sculați din morți, și mădularele voastre ca arme ale dreptății lui Dumnezeu" (*Rom.* 6, 12-13).

18. Prin acestea, depărtându-ne pe noi cu totul de orice păcat, ca și de litera moartă a Legii, ne apropie de dreptatea cea după Dumnezeu, cu amenințări înfricoșându-ne, dar și cu bunătăți și darnice făgăduințe îmbărbătându-ne: „Plata păcatului este moartea, iar harul lui Dumnezeu, viața veșnică, în Hristos Iisus, Domnul nostru" (*Rom.* 6, 23). Din nou ne învață să urmăm pe Domnul și să mergem după lege în fața dreptății celor care ne judecă, adăugând: „Oare nu știți, fraților, – căci celor ce cunosc Legea vorbesc – că Legea are putere asupra omului, atâta timp cât el trăiește? Căci femeia măritată e legată de bărbatul său atâta timp cât el trăiește; iar dacă i-a murit bărbatul, este dezlegată de legea bărbatului. Deci, trăindu-i bărbatul, se va numi adulteră dacă va fi cu alt bărbat; iar dacă i-a murit bărbatul, este liberă față de lege, ca să nu fie adulteră, luând un alt bărbat. Așa că, frații mei, și voi ați murit Legii, prin trupul lui Hristos, spre a fi ai altuia, ai Celui ce a înviat din morți, ca să aducem roade lui Dumnezeu. Căci pe când eram în trup, patimile păcatelor, care erau prin Lege, lucrau în mădularele noastre, ca să aducem roade morții. Dar acum ne-am desfăcut de Lege, murind aceluia în care eram ținuți robi, ca noi să slujim întru înnoirea Duhului, iar nu după slova cea veche" (*Rom.* 7, 1-6) – și celelalte.

Din unele ca acestea învățăm să ne minunăm de neînchipuita iubire de oameni a lui Dumnezeu, în Hristos Iisus, și mai cu frică să ne curățim de orice pată a cărnii sau a duhului.

19. Iar deosebirea între spirit și materie ne-o arată în alt loc, când face comparație între Lege și Evanghelie și cu aleasă cugetare rostește: „Litera ucide, iar duhul face viu" (*II Cor.* 3, 6). Litera o numește lege, ca din cele ce s-au scris mai înainte, ca și din cele ce se vor mai adăuga, să lămurească faptul că duhul este învățătura Domnului, a Celui ce a zis: „Cuvintele pe care vi le-am spus sunt duh și sunt viață" (*In.* 6, 63).

Dacă așa este prețuită dreptatea după Lege, de unii care se jertfesc în botezul lui Dumnezeu și „nu mai viază loruși, ci Aceluia care, pentru ei, a murit și a înviat" (*II Cor.* 5, 15), atunci cât de cumplită trebuie să fie judecata desfrânării, cum limpede s-a arătat în cuvintele mai înainte zise: „Ce ar zice cineva despre predaniile omenești?".

Dar despre dreptatea după Lege, însuși Apostolul zice și mai lămurit: „Ba mai mult: eu pe toate le socotesc că sunt pagubă, față de înălțimea cunoașterii lui Hristos Iisus, Domnul meu, pentru Care m-am lipsit de toate și le privesc drept gunoaie, ca pe Hristos să dobândesc. Și să mă aflu întru El, nu având dreptatea mea cea din Lege, ci pe aceea care este prin credința în Hristos, dreptatea cea de la Dumnezeu" (*Flp.* 3, 8-9).

Deci judecata despre predaniile omenești s-a arătat prin cuvintele Domnului, iar despre socotelile proprii cugetării omenești Apostolul ne-a învățat să le facem răsturnare cu mai multă îndrăzneală, zicând: „Căci armele luptei noastre nu sunt trupești, ci puternice înaintea lui Dumnezeu, spre dărâmarea întăriturilor. Noi surpăm iscodirile minții și toată trufia care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu" (*II Cor.* 10, 4-5). Sau dreptatea este din lume și se arată de la sine fiecăruia, sau este de la Dumnezeu și se dobândește cu sârguință. Despre aceasta, iarăși stă scris: „Căci le mărturisesc că au râvnă pentru Dumnezeu, dar sunt fără cunoștință. Deoarece, necunoscând dreptatea lui Dumnezeu și căutând să statornicească dreptatea lor, dreptății lui Dumnezeu ei nu s-au supus" (*Rom.* 10, 2-3). Ca din aceasta, și din altele asemenea, să fie arătată judecata celor ce voiesc să-și bată joc de judecățile Domnului. Căci este scris: „Vai de cei care sunt înțelepți în ochii lor și pricepuți după gândurile lor!" (*Is.* 5, 21). Și chiar Domnul a grăit limpede: „De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor" (*Mat.* 18, 3). Din această pricină, este trebuință ca să se curățească în întregime: unii de poftele diavolești și nestatorniciile lumii, alții de predaniile omenești și de dorințele proprii, egoiste, chiar dacă după măsurile lumii ei par măreți și demni de a fi admirați. Căci dacă rămân doar ai Legii și lipsesc sau sunt zăbavnici la chemarea Duhului, atunci se fac grabnici călcării îndatoririlor rânduite de voia lui Dumnezeu. Dar cei ce au mărturisit botezul după cuviință, aceia s-au răstignit împreună cu Hristos, împreună au murit, împreună s-au înmormântat, împreună din morți au înviat, având deplină încredințare a adevărului și putând zice cu Apostolul: „Lumea este răstignită pentru mine, și eu pentru lume" (*Gal.* 6, 14). „Nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine" (*Gal.* 2, 20).

Prin aceasta ne învață desăvârșirea după legea dreptății, ca să ne învrednicim de împărăția cerurilor.

20. A sosit timpul să mergem mai departe cu priceperea noastră și prin credința în Hristos să înțelegem și să cunoaștem. De ce se botează în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh? Prin urmare, este trebuință mai întâi să facem cunoscută îndeosebi slava fiecărui nume cu care se numește. Apoi să știm că Însuși Domnul deslușește că botează în numele Sfântului Duh, când zice:

„Ceea ce este născut din trup, trup este; și ce este născut din Duh, duh este" (*In.* 3, 6). Ca mai apoi, luând exemplul de mai înainte al nașterii după trup, să învățăm limpede și adevărat dogma evlaviei, din porunca binecunoscută. De vreme ce știm și suntem încredințați pe deplin că după cum cineva care este născut după fire, este tot așa ca și acela din care s-a născut, tot așa și noi, cei născuți din duh, este de neapărată trebuință ca să fim duhovnicești. Duh, nu însă după acea mare și necuprinsă slavă a Sfântului Duh, ci după măsura dată omului prin împărțirea darurilor lui Dumnezeu prin Hristosul Lui – fiecăruia după trebuință. Dar și după poruncile lui Dumnezeu vestite prin Domnul nostru Iisus Hristos, spre învățătură și aducere aminte, cum Însuși Mântuitorul zice: „Acela vă va învăța toate și vă va aduce aminte despre toate cele ce v-am spus Eu" (*In.* 14, 26).

După aceea și Apostolul ne-a dat cât mai pe larg a înțelege ce devine duhul în matca simțămintelor noastre, atunci când scrie: „Iar roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungărăbdarea" (*Gal.* 5, 22) – și celelalte. Și mai înainte a zis: „Iar de vă purtați în Duhul nu sunteți sub Lege" (*Gal.* 5, 18). Și în altă parte: „Dacă trăim în Duhul, în Duhul să și umblăm" (*Gal.* 5, 25); iar altădată: „Dar avem felurite daruri după darul ce ni s-a dat: dacă avem profeție, să profețim după măsura credinței; dacă avem slujbă, să stăruim în slujbă..." și altele.

21. Prin acestea și altele asemenea, Domnul spune că cei ce sunt născuți din duh, să se facă duh. Dar și Apostolul laolaltă mărturisește, zicând: „Pentru aceasta, îmi plec genunchii înaintea Tatălui Domnului nostru Iisus Hristos, din Care își trage numele orice neam în cer și pe pământ. Să vă dăruiască, după bogăția slavei Sale, ca să fiți puternic întăriți, prin Duhul Său, în omul dinăuntru și Hristos să Se sălășluiască" (*Ef.* 3, 14-16). Dacă trăim cu duhul, cu duhul să și umblăm. Și astfel, devenind noi vase ale Sfântului Duh, vom putea să mărturisim deplin pe Hristos: „De aceea (...) nimeni nu poate să zică: Domn este Iisus, – decât în Duhul Sfânt" (*I Cor.* 12, 3). Prin urmare, în acest chip și Domnul, prin El Însuși și prin gura Apostolului, ne-a învățat că cei născuți din duh trebuie să se facă duh. Dar și de data aceasta ne vom aduce aminte de nașterea după trup, că mai întâi trebuie să ne mutăm locul și să ne schimbăm obiceiurile, din pricina Sfântului Duh, Care întărește în noi omul cel dinlăuntru, ca să putem și noi zice: „Cetatea noastră este în ceruri" (*Flp.* 3, 20), iar pe pământ ca niște umbre umblăm. Să ne păzim sufletul, ca să-l încetățenim întru cele cerești. Iar după aceea să ne depărtăm și de aceia care viețuiesc lumii, precum zice David: "Pe cel ce clevetea în ascuns pe vecinul său, pe acela l-am izgonit; cu cel

mândru cu ochiul și nesățios cu inima, cu acela n-am mâncat. Ochii mei sunt peste credincioșii pământului, ca să șadă ei împreună cu mine. Cel ce umbla pe cale fără prihană, acela îmi slujea. Nu va locui în casa mea cel mândru; cel ce grăiește nedreptăți nu va sta înaintea ochilor mei" (*Ps. 100*, 6-9) – și în alte locuri, asemenea. Iar Apostolul mai stăruitor îndeamnă: „Dacă vreunul care, numindu-se frate, va fi desfrânat, sau lacom, sau închinător la idoli, sau ocărâtor, sau bețiv, sau răpitor, cu unul ca acesta nici să nu ședeți la masă" (*I Cor.* 5, 11).

22. Adeseori, deci, rostindu-se răspicat împotriva acestor feluri de nelegiuiri, ne învață pe noi, lămurit și ferm, nemăsurata măreție și cinste a iubirii întru Hristos, cu Care și prin Care se cuvine să viețuim împreună: „Căci El este pacea noastră, El, Care a făcut din cele două – una, surpând peretele din mijloc al despărțiturii, desființând vrăjmășia în trupul Său, legea poruncilor și învățăturile ei, ca, întru Sine, pe cei doi să-i zidească într-un singur om nou și să întemeieze pacea. Și să-i împace cu Dumnezeu pe amândoi, uniți într-un trup, prin cruce, omorând prin ea vrăjmășia. Și, venind, a binevestit pace, vouă celor de departe și pace celor de aproape. Că prin El avem și unii, și alții apropierea către Tatăl, într-un Duh. Deci, dar, nu mai sunteți străini și locuitori vremelnici, ci sunteți împreună cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu. Zidiți fiind pe temelia Apostolilor și a Proorocilor, piatra cea din capul unghiului fiind Însuși Iisus Hristos. Întru El, orice zidire bine alcătuită crește ca să ajungă un locaș sfânt în Domnul" (*Ef.* 2, 14-21). Ca laolaltă și asemenea celor răsădiți cu Hristos prin asemănarea morții Lui și botezați în numele Sfântului Duh și născuți din nou în omul cel dinlăuntru, în reînnoirea minții, zidiți pe temelia Apostolilor și a Profeților, tot așa și noi să ne învrednicim a fi botezați în numele Unuia Născut Fiul lui Dumnezeu și să ne facem părtași darului celui mare de care Apostolul amintește zicând: „Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat" (*Gal.* 3, 27). Și încă: „Unde nu mai este elin și iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, scit, rob ori liber, ci toate și întru toți Hristos" (*Col.* 3, 11).

23. Este neapărată trebuință ca, prin urmare, cel născut să fie și îmbrăcat. E la fel ca și cu o scândură nelucrată – din orice lemn ar fi ea – care nu se potrivește să fie așezată ca ramă, până nu i se taie prisosul și asprimile, și numai așa se îmbracă chipul zugrăvit al unui rege. Și atunci, oricine admiră frumusețea chipului sau a tabloului, nu pentru că este din lemn, aur sau argint, ci din pentru izbânda meșteșugului întru asemănarea cu originalul. Apoi cu multă băgare de seamă, grijă și silință, fiind isprăvită lucrarea, e așezată ca o icoană vrednică de laudă. Iar deosebirea lemnului se trece cu vederea, chiar dacă se deosebește mult, pentru că admirația din partea celor ce se duc s-o privească o

face să fie ținută pretutindeni în mare cinste și în toată faima dintru început. Tot la fel și cel ce se botează, fie iudeu sau elin, fie bărbat sau femeie, sau rob, sau scit, sau barbar, sau altul care negreșit este numit după deosebirea neamului, prin sângele lui Hristos se dezbracă de omul cel vechi, împreună cu toate faptele lui, iar prin învățătura cea dumnezeiască se îmbracă în Sfântul Duh, în omul cel nou, zidit după chipul lui Dumnezeu, în dreptate și în sfințenia adevărului (cf. *Ef.* 4, 22-24). Este reînnoit întru cunoștință, după chipul Ziditorului său, vrednic să se nască pentru a ajunge la bunăvoința lui Dumnezeu, despre Care Apostolul ne-a învățat zicând: „Știm că Dumnezeu toate le lucrează spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu, al celor care sunt chemați după voia Lui. Căci pe cei pe care i-a cunoscut mai înainte, mai înainte i-a și hotărât să fie asemenea chipului Fiului Său, ca El să fie întâi născut între mulți frați" (*Rom.* 8, 28-29).

24. Căci atunci cel îmbrăcat ca și Fiul lui Dumnezeu se face vrednic de treapta desăvârșirii și se botează în numele Tatălui și al Însuși Domnului nostru Iisus Hristos – după mărturia lui Ioan – Care ne-a dat puterea de a ne face fii ai lui Dumnezeu (*In.* 1, 12), ai Celui ce zice: „«Ieșiți din mijlocul lor și vă osebiți, zice Domnul, și de ce este necurat să nu vă atingeți, și Eu vă voi primi pe voi. Și vă voi fi vouă tată, și veți fi Mie fii și fiice», zice Domnul Atotțiitorul" (*II Cor.* 6, 17-18), prin însuși harul

Domnului nostru Iisus Hristos, Fiul Unul Născut al Dumnezeului Celui Viu, în Care „nici tăierea împrejur nu poate ceva, nici netăierea împrejur, ci credința care este lucrătoare prin iubire" (*Gal.* 5, 6). Prin iubire ne va fi lesne să izbutim în toate, dacă împreună ne luăm asupră-ne rânduiala botezului de la Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, Care a zis: „...învățându-i să păzească toate câte v-am poruncit vouă" (*Mt.* 28, 20). A căror pązire este arătată prin iubirea față de El, căci Însuși Domnul a hotărât zicând: „De Mă iubiți, păziți poruncile Mele" (*In.* 14, 15). Și iarăși: „Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește" (*In.* 14, 21). Și din nou: „Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi" (*In.* 14, 23). Și mai tare și mai cu încredințare zice: „Rămâneți întru iubirea Mea. Dacă păziți poruncile Mele, veți rămâne întru iubirea Mea, după cum și Eu am păzit poruncile Tatălui Meu și rămân întru iubirea Lui" (*In.* 15, 9-10). Dacă păzirea poruncilor prin iubire este o dovadă trebuitoare, frica mai mare să ne fie că fără iubire și prețuirea darurilor și a puterilor de sus, adică fără însăși lucrarea credinței, chiar porunca aceea care aduce desăvârșirea la nimic nu folosește, cum zice Apostolul Pavel, vorbind întru Hristos: „De aș grăi în limbile oamenilor și ale îngerilor, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare și chimval răsunător. 1568 Și de aș avea darul proorociei și tainele toate le-aș cunoaște și

orice știință, și de aș avea atâta credință încât să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sunt. Și de aș împărți toată avuția mea și de aș da trupul meu ca să fie ars, iar dragoste nu am, nimic nu-mi folosește" (*I Cor.* 13, 1-3). Precum socotesc, el aceasta a spus-o amintindu-și cuvintele Domnului: „Mulți Îmi vor zice în ziua aceea: Doamne, Doamne, au nu în numele Tău am proorocit și nu în numele Tău am scos demoni și nu în numele Tău minuni multe am făcut?" (*Mt.* 7, 22-23); „Am mâncat înaintea Ta și am băut și în piețele noastre ai învățat. Și El vă va zice: Nu știu de unde sunteți. Depărtați-vă de la Mine toți lucrătorii nedreptății" (*Lc.* 13, 26-27).

25. Din acestea se vede cu toată limpezimea că în lipsa iubirii nimic nu folosește, chiar dacă s-ar împlini preceptele și dreptățile Legii și s-ar păzi toate celelalte porunci ale Domnului și s-ar chivernisi toate celelalte daruri. Din pricina nepotrivirii lucrurilor, se judecă nu cuvântul în sine al darurilor și al dreptăților, ci se judecă scopul celor care dăruiesc pentru interese proprii, cum zice și Apostolul: „...care socotesc că evlavia este un mijloc de câștig" (*I Tim.* 6, 5). Acum însă: „Unii, e drept, vestesc pe Hristos din pizmă și din duh de ceartă, alții însă din bunăvoință. Ceilalți, însă, din zavistie, vestesc pe Hristos nu cu gânduri curate, ci socotind să-mi sporească necazul în lanțurile mele" (*Flp.* 1, 15 și 17); și în altă parte zice: „Căci nu suntem precum cei mulți, care strică cuvântul lui Dumnezeu" (*II Cor.* 2, 17). Și adaugă: „Căci niciodată nu ne-am arătat cu cuvinte de lingușire, după cum știți, nici cu ascunse porniri de lăcomie. Dumnezeu îmi este martor. Nici n-am căutat slavă de la oameni, nici de la voi, nici de la alții, deși puteam să fim cu greutate, ca Apostoli ai lui Hristos" (*I Tes.* 2, 5-7). Iar din acestea, și din altele asemenea, s-a arătat în mod deschis că drept este răspunsul Domnului: „Depărtați-vă de la Mine toți lucrătorii nedreptății" (*Lc.* 13, 27), căci prin darurile lui Dumnezeu se lucrează voințele voastre proprii. Căci dacă cineva cu unelte doftoricești și cu feluri de mirodenii – făcute pentru tămăduirea suferințelor și pentru îngrijirea sănătății și a mântuirii – nu le folosește decât spre moarte, acela nu păzește porunca Apostolului care spune: „Ori de mâncați, ori de beți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți" (*I Cor.* 10, 31).

Așadar, în tot locul e trebuință de îngrijirea omului celui dinlăuntru, ca să fie mintea înțeleaptă și tot lucrul amăsurat scopului slăvirii lui Dumnezeu, întru paza poruncilor Domnului. 1569 Faceți pomul bun și roada lui bună (cf. *Mt.* 7, 17). Și iarăși: „Fariseule orb! Curăță întâi partea dinăuntru a paharului și a blidului, ca să fie curată și cea din afară!" (*Mt.* 23, 26).

Să aducem roadă bună din prisosința inimii: unul o sută, altul șaizeci, altul treizeci (cf. *Mt.* 13, 8),

fie cu fapta, fie cu cuvântul, spre slava lui Dumnezeu și a lui Hristos Însuși, păzindu-ne mai departe să nu facem întristare Sfântului Duh (*Ef.* 4, 30). Și așa să fugim de judecata Domnului, Care zice: „Vai vouă, că semănați cu mormintele cele văruite, care pe din afară se arată frumoase, înăuntru însă sunt pline de oase de morți și de toată necurățenia. Așa și voi, pe din afară vă arătați drepți oamenilor, înăuntru însă sunteți plini de fățărnicie și de fărădelege" (*Mt.* 23, 27-28).

26. Pentru aceea trebuie ca înainte de botez să fie îndepărtate lucrurile care împiedică deprinderea învățăturii și să se pregătească omul spre o învățătură mai potrivită, cum Însuși Domnul nostru Iisus Hristos încredințează prin pilde grăitoare, ca apoi să adauge tâlcuind: „Așadar, oricine dintre voi care nu se leapădă de tot ce are nu poate să fie ucenicul Meu" (*Lc.* 14, 33). Și iarăși, solemn: „Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie" (*Mt.* 16, 24). Și din nou, hotărât: „Cel ce nu-și ia crucea – în fiecare zi – și nu-Mi urmează Mie nu este vrednic de Mine" (*Mt.* 10, 38; *Lc.* 9, 23).

Pe lângă acestea, mai sunt și alte cuvinte tot așa de înflăcărate ale Domnului nostru Iisus Hristos, bunăoară când zice: „Foc am venit să arunc pe pământ și cât aș vrea să fie acum aprins!" (*Lc.* 12, 49). Din acestea a arătat răutatea păcatelor și virtutea celor care, spre slava lui Dumnezeu și a

Hristosului Său, s-au purtat bine și au izbândit. Să umblăm dar cu râvna și întru mărturisirea celor zise de Apostol: „Om nenorocit ce sunt! Cine mă va izbăvi de trupul morții acesteia? Mulțumesc lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos, Domnul nostru!" (*Rom.* 7, 24-25), Care a zis: „Acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor" (*Mt.* 26, 28), și tot așa mărturisește și Apostolul: „Întru Care avem răscumpărarea prin sângele Lui, adică iertarea păcatelor" (*Col.* 1, 14).

Și atunci, să ne apropiem de apa botezului, care este asemănarea crucii – a morții, a mormântului și a învierii din morți, aducătoare de pace prin paza celor pecetluite în tăierea-împrejur a unui astfel de botez, despre care Apostolul zice: „Știind că Hristos, înviat din morți, nu mai moare. Moartea nu mai are stăpânire asupra Lui. Căci ce a murit, a murit păcatului o dată pentru totdeauna, iar ce trăiește, trăiește lui Dumnezeu. Așa și voi, socotiți-vă că sunteți morți păcatului, dar vii pentru Dumnezeu, în Hristos Iisus, Domnul nostru. Deci să nu împărățească păcatul în trupul vostru cel muritor, ca să vă supuneți poftelor lui. Nici să nu puneți mădularele voastre ca arme ale nedreptății, ci, înfățișați-vă pe voi lui Dumnezeu, ca vii, sculați din morți, și mădularele voastre ca arme ale dreptății lui Dumnezeu" (*Rom.* 6, 9-13).

27. Atunci se va învrednici cineva să fie botezat în numele Sfântului Duh și născut din nou, când își va schimba și locul, și năravul, și tovărășiile. Și așa, umblând în Duhul, să ne învredncim a fi botezați în numele Fiului și să ne îmbrăcăm în Hristos. Căci trebuie ca noul născut să fie vrednic și de îmbrăcăminte, precum zice Apostolul: „Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat" (*Gal.* 3, 27). „V-ați dezbrăcat de omul cel vechi, dimpreună cu faptele lui și v-ați îmbrăcat cu cel nou, care se înnoiește, spre deplină cunoștință, după chipul Celui ce l-a zidit, unde nu mai este elin și iudeu" (*Col.* 3, 9-11). Și, îmbrăcați în Fiul lui Dumnezeu, ni se dă puterea ca să ne facem noi înșine fii ai lui Dumnezeu. Ne botezăm în numele Tatălui și propovăduim ca fii ai lui Dumnezeu pe Cel ce a poruncit și a vestit cum zice Profetul: „«Ieșiți din mijlocul lor și vă osebiți, zice Domnul, și de ce este necurat să nu vă atingeți și Eu vă voi primi pe voi. Și voi fi vouă tată și veți fi Mie fii și fiice», zice Domnul Atotțiitorul" (cf. *Is.* 52, 11; *II Cor.* 6, 17-18). „Având deci – zice Apostolul – aceste făgăduințe, iubiților, să ne curățim pe noi de toată întinarea trupului și a duhului, desăvârșind sfințenia în frica lui Dumnezeu" (*II Cor.* 7, 1). Și din nou amintește, zicând: „Toate să le faceți fără de cârtire și fără de îndoială, ca să fiți fără de prihană și curați, fii ai lui Dumnezeu neîntinați în mijlocul unui neam rău și stricat și întru care străluciți

ca niște luminători în lume, ținând cu putere cuvântul vieții, spre lauda mea în ziua lui Hristos" (*Flp.* 2, 14-16).

Și din nou: „Așadar, dacă ați înviat împreună cu Hristos, căutați cele de sus, unde Se află Hristos, șezând de-a dreapta lui Dumnezeu. Cugetați cele de sus, nu cele de pe pământ. Căci voi ați murit și viața voastră este ascunsă cu Hristos întru Dumnezeu. Iar când Hristos, Care este viața noastră, Se va arăta, atunci și voi, împreună cu El, vă veți arăta întru slavă" (*Col.* 3, 1-4). Care mărire este făgăduită de Însuși Domnul, când spune: „Atunci cei drepți vor străluci ca soarele" (*Mt.* 13, 43).

Cuvântarea III

Că se cuvine ca omul născut din nou – prin Sfântul Botez – să crească de-acum duhovnicește, prin participarea la Tainele cele dumnezeiești

1. Mulțumită bunului Dumnezeu – prin aducerea aminte a cuvintelor Unuia Născut, Fiul Dumnezeului Celui Viu, dar și ale Profeților, Evangheliștilor și Apostolilor, care ne-au deslușit nouă îndestul învățătura botezului după Evanghelia Domnului nostru Iisus Hristos – am învățat că, în botezul prin foc, este scoasă la iveală orice răutate care încalcă dreptatea lui Hristos, iar urârea răutății pricinuiește pofta virtuții. Ci prin credința în sângele lui Hristos, suntem curățați de orice păcat și în apă botezului suntem bogați în moartea Domnului – după cum am statornicit cu mărturia scrisă – ca să murim noi păcatului și lumii, și să viem dreptății. Și așa, botezați în numele Sfântului Duh, suntem născuți din nou. Iar o dată renăscuți prin botez, în numele Fiului ne-am îmbrăcat în Hristos. Suntem îmbrăcați însă în omul cel dinlăuntru, zidit după chipul lui Dumnezeu. În numele Tatălui ne-am botezat și ne numim fii ai lui Dumnezeu.

Cuvine-se ca de acum să ne hrănim cu hrana vieții veșnice, pe care iarăși ne-a dat-o nouă Însuși Unul Născut, Fiul Dumnezeului Cel ui Viu, zicând: „Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot

cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu" (*Mt.* 4, 4). Și în ce chip se face aceasta, a învățat cu următoarele cuvinte: „Mâncarea Mea este să fac voia Celui ce M-a trimis" (*In.* 4, 34). Și spre deplina încredințare a ascultătorilor, a zis: „Adevărat, adevărat zic vouă, dacă nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea sângele Lui, nu veți avea viață în voi. Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu are viață veșnică, și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi. Trupul Meu este adevărată mâncare și sângele Meu, adevărată băutură. Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu rămâne întru Mine și Eu întru el" (*In.* 6, 53-56).

Și puțin mai departe stă scris: „Deci mulți din ucenicii Lui, auzind, au zis: Greu este cuvântul acesta! Cine poate să-l asculte? Iar Iisus, știind în Sine că ucenicii Lui murmură împotriva Lui, le-a zis: Vă sminteşte aceasta? Dacă veți vedea pe Fiul Omului suindu-Se acolo unde era mai înainte? Duhul este cel ce dă viață; trupul nu folosește la nimic. Cuvintele pe care vi le-am spus sunt duh și sunt viață. Dar sunt unii dintre voi care nu cred. Căci Iisus știa de la început cine sunt cei ce nu cred și cine este cel care Îl va vinde. Și zicea: De aceea am spus vouă că nimeni nu poate să vină la Mine, dacă nu-i este dat de la Tatăl. Și de atunci mulți dintre ucenicii Săi s-au dus înapoi și nu mai umblau cu El. Deci a zis Iisus celor doisprezece: Nu vreți și voi să vă duceți? Simon Petru l-a răs-

puns: Doamne, la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieții celei veșnice. Și noi am crezut și am cunoscut că Tu ești Hristosul, Fiul Dumnezeului Celui viu" (*In.* 6, 60-69).

2. Și către sfârșitul Evangheliilor citim: „Și luând pâinea, a frânt și, dând ucenicilor, a zis: Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu, care se dă pentru voi; aceasta să faceți spre pomenirea Mea. Asemenea și paharul, după ce au cinat, zicând: beți dintru acesta toți. Că acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor" (*Mt.* 26, 26-28; *Lc.* 22, 19-20). Mărturisește despre aceasta și Apostolul, zicând: „Căci eu de la Domnul am primit ceea ce v-am dat și vouă: că Domnul Iisus, în noaptea în care a fost vândut, a luat pâine și, mulțumind, a frânt și a zis: Luați, mâncați; acesta este trupul Meu, care se frânge pentru voi. Aceasta să faceți spre pomenirea Mea. Asemenea și paharul după Cină, zicând: Acest pahar este Legea cea nouă întru sângele Meu. Aceasta să faceți ori de câte ori veți bea, spre pomenirea Mea. Căci de câte ori veți mânca această pâine și veți bea acest pahar, moartea Domnului vestiți până când va veni" (*I Cor.* 11, 23-26).

Prin urmare, ce folos au cuvintele acestea? Ca să ne aducem aminte totdeauna, când mâncăm și bem, de Cel ce pentru noi a murit și a înviat, și astfel să ne deprindem a păzi nesmintit, în fața lui Dumnezeu și a lui Hristos Însuși, învățătura primită de la Apostol, când a zis: „Căci dragostea lui Hristos ne stăpânește pe noi care socotim aceasta, că dacă unul a murit pentru toți, au murit deci toți. Și a murit pentru toți, ca cei ce viază să nu mai vieze loruși, ci Aceluia Care, pentru ei, a murit și a înviat" (*II Cor.* 5, 14-15). Căci cel ce mănâncă și bea face acest lucru, spre veșnica pomenire a lui Hristos Iisus, Domnul nostru, Care pentru noi a murit și a înviat. Însă, după învățătura Apostolului, înțelepciunea aducerii aminte de ascultarea Domnului până la moarte nu e de ajuns, căci, vorbind mai înainte, a zis: „Dragostea lui Hristos ne stăpânește pe noi care socotim aceasta, că dacă unul a murit pentru toți, au murit deci toți [care mărturisim un botez]. Și a murit pentru toți, ca acei ce viază să nu mai vieze loruși, ci Aceluia Care, pentru ei, a murit și a înviat" (*II Cor.* 5, 14-15). Carnea nu aduce nici un folos, după cum Însuși Domnul a zis: „Trupul nu folosește la nimic" (*In.* 6, 63).

3. Iar după cele spuse de El Însuși, a urmat în acest fel și judecata Apostolului, care zice: „Cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, osândă își mănâncă și bea, nesocotind trupul Domnului" (*I Cor.* 11, 29). Căci nu numai că are frică de osândă cel care, în necurăția trupului și a sufletului, nu e vrednic să se apropie de cele sfinte, căci, apropiindu-se, se face vinovat de trupul și sângele Domnului, dar în zadar și fără de folos mănâncă și bea, deoarece,

pe lângă pomenirea celui care pentru noi a murit și a înviat, Hristos Iisus, Domnul nostru, nu a păzit și aceste cuvinte: „Dragostea lui Hristos ne stăpânește pe noi care socotim aceasta, că dacă unul a murit pentru toți, au murit deci toți" (*II Cor.* 5, 14-15) – și celelalte. Căci după cum atâta bunătate fără cunoștință și fără folos face astfel de întărâtare și, după cum cel ce se apropie de o astfel de taină cu nemulțumire are judecata lenei, tot așa „pentru orice cuvânt deșert pe care-l vor rosti – împotriva Domnului –, oamenii vor da socoteală în ziua judecății" (*Mt.* 12, 36). Iar încă și mai abitir se dă pe față osânda lenevirii prin pilda celui ce a păstrat talantul întreg, ascunzându-l (cf. *Mt.* 25, 25-29).

Și Apostolul ne-a propovăduit nouă că și cel care aduce un cuvânt bun, însă nu spre zidirea cea de trebuință, face întristare Duhului Sfânt (cf. *Ef.* 4, 29-30). Deci numai păzind aceasta să-l judecăm pe cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie. Și dacă, pentru mâncare, fratele se mâhnește, a căzut din iubire (cf. *Rom.* 14, 15), fără de care nici darurile cele mai mari, nici dreptățile nu folosesc la lucrare (cf. *I Cor.* 13, 1 și urm.). Ce ar zice cineva despre acela care, în lenevie și în nelucrare, cu obrăznicie mănâncă trupul și bea sângele Domnului nostru Iisus Hristos? Și prin aceasta mai mult întristează pe Sfântul Duh.

Prin urmare, cel care se apropie de trupul și sângele lui Hristos, spre pomenirea Celui ce pentru noi a murit și a înviat, se cade nu numai a se curăța de orice întinare a trupului și a sufletului, ca nu cumva să mănânce și să bea spre osândă, ci să și dovedească cu prisosință dreapta pomenire a Celui Care pentru noi a murit și a înviat. Și aceasta murind păcatului, și lumii, și lui însuși, și viind lui Dumnezeu în Hristos Iisus, Domnul nostru.

Întrebarea I

Este neapărat dator să moară păcatului și să vieze lui Dumnezeu oricine este botezat cu botezul Domnului nostru Iisus Hristos?

Răspuns:

1. Dacă toți dorim împărăția lui Dumnezeu, este deopotrivă nevoie ca să conlucrăm și să ne călăuzim după acea hotărâre a Domnului, Care a zis: „De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu" (*In.* 3, 5).

Prin urmare, suntem toți deopotrivă datori să urmăm acestei rânduieli a botezului, așa cum zice Apostolul, îndeobște, către cei care se botează: „Au nu știți că toți câți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat? Deci ne-am îngropat cu El, în moarte, prin botez, pentru ca, precum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi pentru înnoirea vieții" (*Rom.* 6, 3-4) – și celelalte. Și în alt loc, mai cu sfială și mai lesne de înțeles, ne-a încredințat nouă acest fel de învățătură, zicând: „Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat. Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai

este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus" (*Gal.* 3, 27-28). La fel și din nou zice către toți: „În El ați fost tăiați împrejur, cu tăiere împrejur nefăcută de mână, prin dezbrăcarea de trupul cărnii, întru tăierea împrejur a lui Hristos. Îngropați fiind împreună cu El prin botez, cu El ați și înviat prin credință" (*Col.* 2, 11-12).

Deci oricine se botează cu botezul Evangheliei este dator să trăiască după Evanghelie. Drept care a zis în altă parte: „Și mărturisesc, iarăși, oricărui om ce se taie împrejur, că el este dator să împlinească toată Legea" (*Gal.* 5, 3).

2. Așadar rămâne neclintit că acela care se botează cu un singur botez – după pilda Celui ce pentru noi a murit și a înviat – este de asemenea dator să împlinească ceea ce de la însuși Apostolul am învățat: „Căci dragostea lui Hristos ne stăpânește pe noi care socotim aceasta, că dacă unul a murit pentru toți, au murit deci toți. Și a murit pentru toți, ca cei ce viază să nu mai vieze loruși, ci Aceluia Care, pentru ei, a murit și a înviat" (*II Cor.* 5, 14-15). Căci dacă cineva care a fost tăiat împrejur într-o parte a trupului – după tăierea împrejur a lui Moise –, este dator ca întreaga Lege s-o împlinească, cu cât mai mult cel ce este tăiat împrejur „întru tăierea împrejur a lui Hristos" (*Col.* 2, 11).

Prin dezbrăcarea trupului de păcatele cărnii, după cum stă scris, fiecare este dator să împlinească

că ceea ce a zis Apostolul: „Lumea este răstignită pentru mine, și eu pentru lume" (*Gal.* 6, 14). Ba mai mult: "Și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine" (*Gal.* 2, 20). Drept care, cu adevărat, după cuvintele Apostolului, cel botezat în moartea lui Hristos va muri sieși și lumii și mai cu seamă păcatului, cum am fost învățați despre botez: „Omul nostru cel vechi a fost răstignit împreună cu El, ca să se nimicească trupul păcatului, pentru a nu mai fi robi ai păcatului" (*Rom.* 6, 6). Negreșit, ne-am învoit să urmăm în toate lui Hristos, deci să viem lui Dumnezeu în întregime, împlinind peste tot cele spuse de către Apostol: „Vă îndemn, deci, fraților, pentru îndurările lui Dumnezeu, să înfățișați trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfântă, bineplăcută lui Dumnezeu, ca închinarea voastră cea duhovnicească." (*Rom.* 12, 1).

Acum, într-adevăr, se cade „să nu împărățească păcatul în trupul vostru cel muritor, ca să vă supuneți poftelor lui; nici să nu puneți mădularele voastre ca arme ale nedreptății în slujba păcatului, ci, înfățișați-vă pe voi lui Dumnezeu, ca vii, sculați din morți, și mădularele voastre ca arme ale dreptății lui Dumnezeu" (*Rom.* 6, 12-13). Dar despre acestea, și despre altele asemenea, încă mai zice: „Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sunteți în Hristos

Iisus" (*Gal.* 3, 28). Ca să ne învrednicim toți – ca unul – să auzim: „Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria domnului tău" (*Mt.* 25, 21). De aceasta ne vom învrednici numai dacă fiecare dintre noi, în ceea ce este chemat și ales, prin grijă sporită și prin sârguință nepregetătoare, va înmulți după putere darul împărțit lui, precum este scris (cf. *Ef.* 4, 7).

Întrebarea II

Este neprimejdios lucru ca oarecine să slujească cele preoțești nefiind curat la inimă din pricina conștiinței pervertite, a necurăției sau a întinăciunii?

Răspuns:

Într-adevăr, Moise, dând semn clar celor din vechime, cu înțelegerea cea dată lui de la Dumnezeu, dar pentru povățuirea noastră, scrie: „Grăit-a Domnul cu Moise și a zis: «Spune lui Aaron: Nimeni din neamul tău în viitor și din rudele tale să nu se apropie, ca să aducă daruri Dumnezeului său, de va avea vreo meteahnă pe trupul său. Tot omul cu meteahnă pe trup să nu se apropie...»" (*Lv.* 21, 16-21). Iar când zice Domnul aceasta: „Mai mare decât templul este [cineva] aici" (*Mt.* 12, 6), El ne învață pe noi că este cu atât mai neînțelept cel ce slujește cu obrăznicie trupul Domnului – dându-L pe El „pentru noi prinos și jertfă lui Dumnezeu, întru miros cu bună mireasmă" (*Ef.* 5, 2) – cu cât trupul Unuia Născut, Fiul lui Dumnezeu, este mai presus decât berbecii și taurii. Și nu din asemănare, căci este neasemănată măreția.

Dar iată că meteahna sau schilodirea nu privește doar mădularele trupului, ci se cunoaște și-n evlavia dreptății după Evanghelie. Când porunca este păzită doar în parte, sau nu se împlinește, sau nu se face așa după cum place lui Dumnezeu, seamănă cu o rană oarecare, sau cu lepra, care se ivește pe cugetul nostru, aducând nesocotirea poruncilor cerești.

Așadar, este totdeauna de trebuință, și cu atât mai mult în timpul plin de măreție al săvârșirii Tainei, să păzim porunca Apostolului, care zice: „Având deci aceste făgăduințe, iubiților, să ne curățim pe noi de toată întinarea trupului și a duhului, desăvârșind sfințenia în frica lui Dumnezeu" (*II Cor.* 7, 1). Și încă: „Nedând nici o sminteală întru nimic, ca să nu fie slujirea noastră defăimată, ci în toate înfățișându-ne pe noi înșine ca slujitori ai lui Dumnezeu" (*II Cor.* 6, 3-4). Numai așa va fi cineva vrednic să slujească – ca preot – Taina Domnului, după Evanghelia lui Dumnezeu.

Întrebarea III

Este neprimejdios lucru ca oarecine, nefiind curat de orice întinăciune a trupului și a sufletului, să mănânce trupul Domnului și să bea sângele Lui?

Răspuns:

Dumnezeu a așezat în Lege pedeapsa cea mai înaltă pentru acela care, în stare de necurăție fiind, ar îndrăzni să se atingă de cele sfinte. Căci le-a arătat negreșit celor din vechime, în mod simbolic, ca să fie și spre învățătura noastră: „A grăit Domnul cu Moise și a zis: «Spune lui Aron și fiilor lui să umble cu băgare de seamă cu cele sfinte ale fiilor lui Israel și să nu pângărească numele cel sfânt al Meu prin prinoasele pe care ei înșiși Mi le aduc. Eu sunt Domnul. Spune-le: Tot omul din seminția voastră și din neamul vostru, care va avea pe sine vreo necurățenie și se va apropia de cele sfinte, care se afierosesc de fiii lui Israel Domnului, sufletul aceluia se va stârpi de la fața Mea. Eu sunt Domnul Dumnezeul vostru»" (*Lv.* 22, 1-3).

Dacă o astfel de amenințare s-a orânduit pentru cei ce se apropie de cele care sunt sfințite de la oameni, cu cât mai mare ar fi osânda împotriva celui ce s-ar apropia cu obrăznicie de o Taină atât de înfricoșată? Căci cu cât este aici ceva „mai mare

decât templul", după spusa Domnului (cf. *Mt.* 12, 6), cu atât este mai grozav și mai înfricoșător este pentru acela care cu sufletul întinat îndrăznește să mănânce trupul Domnului, ca și cum ar mânca berbeci sau tauri, după cum zice Apostolul: „Astfel, oricine va mânca pâinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie, va fi vinovat față de trupul și de sângele Domnului" (*I Cor.* 11, 27). Ci încă și mai strașnic ne atrage luarea aminte, repetând cele zise: „Să se cerceteze însă omul pe sine și așa să mănânce din pâine și să bea din pahar. Căci cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, osândă își mănâncă și bea, nesocotind trupul Domnului" (*I Cor.* 11, 28-29).

Dacă cineva, doar aflându-se în necurăție, cade sub înfricoșată judecată, cu atât mai mult cel ce păcătuiește nesocotind trupul Domnului!

Să ne curățim, așadar, de orice întinăciune și numai astfel să ne apropiem de cele sfinte, ca să fugim de judecata celor ce L-au omorât pe Domnul, pentru că „cel ce mănâncă pâinea și bea potirul Domnului cu nevrednicie, va fi vinovat de trupul și sângele Domnului". Vom dobândi viața veșnică – după cum nemincinos ne-a făgăduit Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos – numai dacă, atunci când mâncăm și bem, ne vom aduce aminte de Cel ce pentru noi a murit și a înviat. Să păzim judecata Apostolului, care zice: „Căci dragostea lui Hristos ne stăpânește pe noi care socotim aceasta,

că dacă unul a murit pentru toţi, au murit deci toţi. Şi a murit pentru toţi, ca cei ce viază să nu mai vieze loruşi, ci Aceluia Care, pentru ei, a murit şi a înviat" (*II Cor.* 5, 14-15), dând tuturora împăcarea prin botez.

Întrebarea IV

Oare orice cuvânt al lui Dumnezeu
se cuvine întocmai crezut şi ascultat,
spre încredinţarea adevărului, chiar dacă
s-ar găsi în cele spuse vreo vorbă sau vreo faptă
a Însuşi Domnului, sau a sfinţilor,
care nu s-ar potrivi între ele?

Răspuns:

1. Această întrebare este nevrednică întru totul să fie primită, dacă-L mărturisim cu credinţă pe Domnul nostru Iisus Hristos, prin care s-au făcut toate cele văzute şi cele nevăzute. Vorbind de cuvintele pe care le-a auzit de la Tatăl, este de trebuinţă să cugetăm asupra lor, ascultând ceea ce scrie Apostolul: „Fiţi gata totdeauna să răspundeţi oricui vă cere socoteală despre nădejdea voastră" (*I Petr.* 3, 15). Şi pentru ca nu cumva să rămână, vorbind noi unora, vreo pricină de îndoială asupra ascultătorilor, să ne aducem aminte de ceea ce

Însuşi Domnul zice: „Adevărat zic vouă: (...) o iotă sau o cirtă din Lege nu va trece, până ce se vor face toate" (*Mt.* 5, 18). Şi iarăşi: „Mai lesne e să treacă cerul şi pământul, decât să cadă din Lege un corn de literă" (*Lc.* 16, 17).

Oare nu este aici mai mult decât Solomon şi mai mult decât Toma, ba chiar şi mai mult decât Moise?

Apostolul, după ce a povestit neapropierea israeliţilor de slava lui Dumnezeu, face comparaţie cu slava Domnului nostru Iisus Hristos, adăugând: „Şi nici măcar nu este slăvit ceea ce era slăvit în această privinţă, faţă de slava cea covârşitoare. Căci dacă ce este trecător s-a săvârşit prin slavă, cu atât mai mult ceea ce e netrecător va fi în slavă" (*II Cor.* 3, 10-11). Iar dacă nici din aceste cuvinte, care sunt spuse şi în Evanghelie, nu învăţăm să ne cunoaştem şi să ne mărturisim fără de îndoială credinţa, atunci să ne aducem aminte încă o dată de cuvintele Domnului: „Cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece" (*Mt.* 24, 35).

Aşadar, ajung cuvintele Domnului care cu adevărat îşi află temei în inimile noastre, prin Sfântul Duh, Călăuzitorul, ca fără îndoială şi lămurit să avem tot cuvântul ieşit din gura lui Dumnezeu. Dar ca să întâmpinăm şi slăbiciunea unora, prin felurite mărturii vrednice de crezare, să amintim măcar câteva din multe. Astfel, zice David: „Adevărate sunt toate poruncile Lui, întărite în veacul

veacului, făcute în adevăr și în dreptate" (*Ps.* *110*, 7-8). Și iarăși: „Credincios este Domnul întru cuvintele Sale și cuvios întru toate lucrurile Sale" (*Ps.* *144*, 13) – și multe de felul acesta. Iar Iehu, în *Cărțile Regilor*, a zis: „Să știți deci că nimic din ceea ce a spus Domnul (...) n-a rămas neîmplinit" (*IV Regi* 10, 10).

2. Cât despre acelea care par să aibă ceva contrariu în ele, s-ar cuveni să cercetăm cu băgare de seamă dacă mai degrabă nu-i ceva contrariu în noi înșine, ca nu cumva cineva, ispitindu-se spre cunoștința bogatei înțelepciuni și fiind nemulțumit că nu poate pricepe nepătrunsele căi ale lui Dumnezeu, să se facă vinovat judecății din pricina îndrăznelii și a încăpățânării, și să audă: „Necredincios este cel ce strigă împăraților: netrebnicilor!" (cf. *Iov* 34, 18). Și: „Cine va ridica pâră împotriva aleșilor lui Dumnezeu" (*Rom.* 8, 33). Într-adevăr, dacă judecata multora pare că are dezlegare, în multe care se arată potrivnice suntem datori să fim cu băgare de seamă, că atunci când se pare că o poruncă este împotriva alteia, în cuvânt sau în faptă, face trebuință ca fiecare să se supună judecății, cu smerenie în fața „adâncului bogăției și al înțelepciunii și al științei lui Dumnezeu" (*Rom.* 11, 33), ca să nu se facă pricină de păcat (cf. *Ps.* *140*, 4), căci aceasta place lui Dumnezeu și ne ferește de primejdii, ca pe niște buni ucenici ai dumnezeieștilor Scripturi. Când se pare însă că o poruncă are ceva împotriva altei porunci, să cercetăm pricinile și să citim în întregime locul; astfel vom cunoaște negreșit, fără nici o vrajbă, ce se cuvine fiecărui caz, pricepând tâlcul chemării de sus, către care tind toate poruncile, ca și pe cel curățit de boală, și pe cel ce lucrează înaintând spre bine, și pe cel ostenitor către desăvârșire, să-i aducă deopotrivă ca mărturii plăcute înaintea lui Dumnezeu, cum zicea Domnul undeva: „Nici nu aprind făclie și o pun sub obroc, ci în sfeșnic, și luminează tuturor celor din casă. Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, așa încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri" (*Mt.* 5, 15-16); și „să nu știe stânga ta ce face dreapta ta" (*Mt.* 6, 3).

3. Și încă multe de felul acesta ai să găsești și la Evangheliști și la Apostol. Dacă acea poruncă a fost dată numai, iar cum să se facă nu s-a adăugat, să ne aducem aminte de Domnul, Care zice: „Cercetați Scripturile" (*In.* 5, 39). Și să-i luăm drept pildă pe Apostoli, că ei L-au întrebat pe Domnul despre tâlcul celor zise de către El, iar din cele care tot de către El sunt spuse în alt loc, să învățăm adevărul și mântuirea, după acest exemplu: „Adunați-vă comori în cer" (*Mt.* 6, 20). Să ne învățăm de la Însuși Domnul, din cele spuse tânărului: „Vinde averea ta, dă-o săracilor și vei avea comoară în cer" (*Mt.* 19, 21) și din cele spuse celor dornici să moștenească împărăția cerurilor: „Nu te teme, turmă

mică, pentru că Tatăl vostru a binevoit să vă dea vouă împărăția. Vindeți averile voastre și dați milostenii; faceți-vă pungi care nu se învechesc, comoară neîmpuținată în ceruri" (*Lc.* 12, 32-33).

Dacă se întâmplă vreo piedică în păzirea poruncii, aceasta să fie spre lauda noastră, căci ne aducem aminte de Apostolul care zice: „Căci mai bine este pentru mine să mor, decât să-mi zădărnicească cineva lauda" (*I Cor.* 9, 15). Și în altă parte, mai pe larg: „Cine ne va despărți pe noi de iubirea lui Hristos? Necazul, sau strâmtorarea, sau prigoana, sau foametea, sau lipsa de îmbrăcăminte, sau primejdia, sau sabia?" (*Rom.* 8, 35) – și celelalte.

Din acestea, să ne învățăm și mai mult să păzim poruncile și să dăm dovadă mai cu prisosință de iubirea către Domnul, Care zice: „Cine Mă iubește va păzi cuvântul Meu" (*In.* 14, 23) – și în multe locuri, asemenea.

Iar în celelalte, să luăm drept pildă pe Apostol și să zicem: „O, adâncul bogăției și al înțelepciunii și al științei lui Dumnezeu! Cât sunt de necercetate judecățile Lui și cât de nepătrunse căile Lui! Căci cine a cunoscut gândul Domnului sau cine a fost sfetnicul Lui?" (*Rom.* 11, 33-34). Celui ce crede, îi este de trebuință, spre a se mântui, să învețe să se facă asemenea copiilor, după cum însuși glasul Domnului nostru Iisus Hristos a grăit: „Cine nu va primi împărăția lui Dumnezeu ca un copil nu va intra în ea" (*Mc.* 10, 15).

Întrebarea V

Oare orice neascultare a unui cuvânt
este vrednică de mânie și de moarte,
chiar dacă el nu este însoțit, în mod lămurit,
de vreo amenințare?

Răspuns:

1. Despre aceasta – cum că neascultarea oricărui cuvânt este vrednică de mânie și de moarte – s-a spus pe larg în epistola despre buna înțelegere [?]. Dar acum – spre a aminti doar una sau două din multele mărturii – să-l auzim pe Ioan Botezătorul zicând: „Cel ce crede în Fiul are viață veșnică, iar cel ce nu ascultă de Fiul nu va vedea viața, ci mânia lui Dumnezeu rămâne peste el" (*In.* 3, 36). Și Însuși Domnul face cunoscut, cu toată hotărârea: „O iotă sau o cirtă din Lege nu va trece, până ce se vor face toate" (*Mt.* 5, 18). Dacă așa sunt ale Legii, cu cât mai mult cele ale Evangheliei, după cum Însuși Domnul adesea ne-a încredințat!

Iar despre aceea – cum că amenințarea nu însoțește în chip lămurit fiecare cuvânt sau poruncă în parte – socotesc că este destul pentru credincioși să-și amintească de Domnul Însuși, Care, în pericopa învățăturii despre fericiri, după ce a istorisit multe din cele oprite, negreșit a așezat și câte o amenințare, zicând: „Oricine se mânie pe fratele său, vrednic va fi de osândă; și cine va zice frate-

lui său: netrebnicule, vrednic va fi de judecata sinedriului; iar cine va zice: nebunule, vrednic va fi de gheena focului" (*Mt.* 5, 22) – și multe de acest fel.

Iar celor cărora nu le-a rânduit pedepse deslușite, le-a spus, de pildă: „Oricine se uită la femeie, poftind-o, a și săvârșit adulter cu ea în inima lui" (*Mt.* 5, 28); sau: „Eu însă vă spun vouă: să nu vă jurați nicidecum" (*Mt.* 5, 34). Și puțin după aceea: „Ci cuvântul vostru să fie: ceea ce este da, da; și ceea ce este nu, nu; iar ce e mai mult decât acestea, de la cel rău este" (*Mt.* 5, 37). Și multe de felul acesta zicând, fără să rânduiască vreo pedeapsă anume, o lasă să se înțeleagă, îndeobște, prin ceea ce zisese mai înainte: „De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra în împărăția cerurilor" (*Mt.* 5, 20). Și adaugă către sfârșit: „Oricine aude aceste cuvinte ale Mele și nu le îndeplinește, asemăna-se-va bărbatului nechibzuit care și-a clădit casa pe nisip. Și a căzut ploaia și au venit râurile mari și au suflat vânturile și au izbit în casa aceea, și a căzut. Și căderea ei a fost mare" (*Mt.* 7, 26-27).

2. Nici în alte locuri, amintind de multe păcate, nu a pus întotdeauna și rânduiala unei pedepse, socotind că sunt destul de cuprinzătoare pentru toți cele ce adesea au fost spuse numai pentru unii. Și dacă am avea nevoie să ne sprijinim și pe altele, să amintim și de spusele Apostolului. Căci într-adevăr și el, urmând lui Dumnezeu, a zis cândva: „Dar eu

v-am scris acum să nu vă amestecați cu vreunul, care, numindu-se frate, va fi desfrânat, sau lacom, sau închinător la idoli, sau ocărâtor, sau bețiv, sau răpitor. Cu unul ca acesta nici să nu ședeți la masă" (*I Cor.* 5, 11); iar altădată: „Nu vă mințiți unul pe altul" (*Col.* 3, 9). Și în altă parte: „Orice amărăciune și supărare și mânie și izbucnire și defăimare să piară de la voi, împreună cu orice răutate" (*Ef.* 4, 31).

Și multe de felul acesta a zis încă, fără să le însoțească de vreo amenințare. Dar în altă parte, pomenind și pedeapsa, în chip cuprinzător a zis: „Nu vă amăgiți: nici desfrânații, nici închinătorii la idoli, nici adulterii, nici malahienii, nici sodomiții, nici furii, nici lacomii, nici bețivii, nici batjocoritorii, nici răpitorii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu" (*I Cor.* 6, 9-10).

Iar în altă parte scrie iarăși, mai pe larg: „Și precum n-au încercat să aibă pe Dumnezeu în cunoștință, așa și Dumnezeu i-a lăsat la mintea lor fără judecată, să facă cele ce nu se cuvine. Plini fiind de toată nedreptatea, de desfrânare, de viclenie, de lăcomie, de răutate; plini de pizmă, de ucidere, de ceartă, de înșelăciune, de purtări rele, bârfitori, grăitori de rău, urâtori de Dumnezeu, ocărâtori, semeți, trufași, lăudăroși, născocitori de rele, nesupuși părinților, neînțelepți, călcători de cuvânt, fără dragoste, fără milă. Aceștia, deși au cunoscut dreapta orânduire a lui Dumnezeu, că cei ce fac unele ca acestea sunt vrednici de moarte, nu numai

că fac ei acestea, ci le și încuviințează celor care le fac. Pentru aceea, oricine ai fi, o, omule, care judeci, ești fără cuvânt de răspuns, căci, în ceea ce judeci pe altul, pe tine însuți te osândești, căci aceleași lucruri faci și tu care judeci" (*Rom.* 1, 28-32; 2, 1) – și în multe alte locuri, asemenea.

Din aceasta se vede că, chiar dacă după aceste împărțiri nu se rostește amenințarea potrivită fiecărei pedepse, totuși trebuie să cunoaștem că tot cel ce ocolește sau calcă o poruncă va avea parte de judecata cuvenită, după cum Domnul nostru Iisus Hristos a deslușit: „Cine Mă nesocotește pe Mine și nu primește cuvintele Mele are judecător ca să-l judece: cuvântul pe care l-am spus, acela îl va judeca în ziua cea de apoi" (*In.* 12, 48). Iar Ioan Botezătorul, decât care nimeni nu este mai mare, fără înconjur mărturisește: „Cine nu ascultă de Fiul nu va vedea viața, ci mânia lui Dumnezeu rămâne peste el" (*In.* 3, 36). Iar acest fapt este cunoscut Sfintei Scripturi încă din Vechiul Testament. Căci și prin Moise – care a scris multe în Lege, fără ca să adauge întotdeauna o amenințare anume pentru cel ce calcă vreo poruncă, sau nu o păzește – se face cunoscut blestemul potrivit tuturor celor vrednici de pedeapsă, când zice: „Blestemat să fie tot omul care nu va plini toate cuvintele legii acesteia" (*Dt.* 27, 26). Iar în altă parte: „Blestemat să fie tot cel ce face lucrurile Domnului cu nebăgare de seamă" (*Ier.* 48, 10). Dacă e blestemat chiar și cel ce lucrează fără destulă grijă, atunci cel ce nu lucrează deloc de ce pedeapsă va fi vrednic?!

Întrebarea VI

Oare neascultarea stă în fapta celor potrivnici, sau în tăcerea celor chemați să mărturisească?

Răspuns:

1. Domnul nostru Iisus Hristos, vorbind mai pe-ndelete despre aceasta – atunci spre depărtarea greșelii celei de demult, iar acum spre întărirea inimilor noastre în credința sănătoasă –, a voit să ne învețe pe noi frica judecăților, nu numai prin cuvinte, ci și prin pilde. Ca prin fapte mai abitir să se urmărească încredințarea adevărului. Astfel, mai întâi zice: „De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra în împărăția cerurilor" (*Mt.* 5, 20). Și după acest loc al învățăturii Sale, aduce o pildă, zicând: „Oricine aude aceste cuvinte ale Mele și nu le îndeplinește, asemăna-se-va bărbatului nechibzuit care și-a clădit casa pe nisip. Și a căzut ploaia și au venit râurile mari și au suflat vânturile și au izbit în casa aceea, și a căzut. Și căderea ei a fost mare" (*Mt.* 7, 26-27). Și iarăși: „Cineva avea un smochin, sădit în via sa și a venit să caute rod în el, dar n-a găsit. Și a zis că-

tre vier: Iată, trei ani sunt de când vin și caut rod în smochinul acesta și nu găsesc. Taie-l; de ce să ocupe locul în zadar?" (*Lc.* 13, 6-7). Și în altă parte, mai vădit așază această judecată, zicând: „Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui" (*Mt.* 25, 41). Nu pomenește de cele lucrate împotrivă, ci de lăsarea la o parte a lucrării trebuincioase, zicând: „Căci flămând am fost și nu Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și nu Mi-ați dat să beau" (*Mt.* 25, 42) – și celelalte.

Și multe de felul acesta ar găsi cineva drept dovadă că nu numai cei care fac rele sunt vrednici de moarte, fiindu-le lor pregătit focul cel veșnic, ci se pedepsesc și aceia care fac fapte bune cu nebăgare de seamă. Căci scris este: „Blestemat să fie tot cel ce face lucrurile Domnului cu nebăgare de seamă" (*Ier.* 48, 10).

2. Dar ar fi timpul potrivit, pentru cei ce prin botez primesc iertarea păcatelor, să pomenim aici și de Ioan, care zice: „Pui de vipere, cine v-a arătat să fugiți de mânia ce va să fie? Faceți deci roadă, vrednică de pocăință și să nu credeți că puteți zice în voi înșivă: Părinte avem pe Avraam, căci vă spun că Dumnezeu poate și din pietrele acestea să ridice fii lui Avraam. Iată, securea stă la rădăcina pomilor și tot pomul care nu face roadă bună se taie și se aruncă în foc" (*Mt.* 3, 7-10). Căci dacă este blestemat oricine face lucrurile Domnului cu

nebăgare de seamă, ca unul ce nu le-a făcut după sârguința cuvenită, cu atât mai mult sunt blestemați acei oameni care cu nici un chip nu voiesc să facă binele! Ei pe drept vor auzi: „Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui" (*Mt.* 25, 41).

Din toate acestea se vădește cât belșug de înțelepciune este în poruncile Domnului nostru Iisus Hristos și că se cere multă grăbire și neobosită sârguință în râvna către cele bune, ca să ne facem noi înșine vrednici de acea fericire de care pomenit Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul Unul Născut al Dumnezeului Celui Viu: „Fericiți cei ce flămânzesc și însetoșează de dreptate, că aceia se vor sătura" (*Mt.* 5, 6).

Întrebarea VII

Oare este cu putință, sau bineplăcut și bineprimit la Dumnezeu, să i se facă dreptate, ca și celor ce trăiesc în sfințenie, celui care slujește păcatului?

Răspuns:

Într-adevăr, Dumnezeu zice în Vechiul Testament: „Cel ce jertfește o oaie și în același timp rupe gâtul unui câine, cel ce aduce prinos și în același timp aduce sânge de porc (...) – toți aceștia și-au

ales căi nelegiuite și în urâciunile lor trăiește sufletul lor" (*Is.* 66, 3). Și tot așa despre toți cei ce aduc jertfă după rânduiala Legii și despre înfricoșata judecată împotriva celui ce nesocotește acea rânduială. În Noul Testament, Domnul nostru Iisus Hristos Însuși grăiește în Evanghelii: "Oricine săvârșește păcatul este rob păcatului" (*In.* 8, 34) și „Nimeni nu poate să slujească la doi domni" (*Mt.* 6, 24), căci „nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui mamona" (*ibidem*). Și ne-a lăsat învățătură încă și mai vădită, zicând: „Așadar, oricine dintre voi care nu se leapădă de tot ce are nu poate să fie ucenicul Meu" (*Lc.* 14, 33). Iar prin Apostol zice: „Nu vă înjugați la jug străin cu cei necredincioși, căci ce însoțire are dreptatea cu fărădelegea? Sau ce împărtășire are lumina cu întunericul? Și ce învoire este între Hristos și Veliar sau ce parte are un credincios cu un necredincios? Sau ce înțelegere este între templul lui Dumnezeu și idoli?" (*II Cor.* 6, 14-15). Prin aceasta dă de înțeles celui rău ispitit că nu se poate cu nici un chip să i se facă dreptate, căci este neplăcut lui Dumnezeu și primejdios. Pentru aceasta mă rog să facem pomul bun și rodul lui bun (cf. *Mt.* 12, 33), precum ne învață Domnul. Și să curățim mai „întâi partea dinăuntru a paharului și a blidului" (*Mt.* 23, 26), și numai apoi pe cea din afară, ca să fie cu totul curat. Și învățați fiind prin Apostol, „să ne curățim pe noi de toată întinarea trupului și a duhului, desăvârșind sfințenia în frica

lui Dumnezeu" (*II Cor.* 7, 1), ca să fim bineplăcuți lui Dumnezeu și cu mulțumre primiți de Domnul în împărăția cerurilor.

Întrebarea VIII

Este oare primită cu mulțumire de Dumnezeu lucrarea unei porunci neîmplinite după toată rânduiala?

Răspuns:

1. Tâlcuirea acestei întrebări și rânduiala pe care o căutăm anume în orice lucru de același fel le învățăm din Vechiul Testament, unde, privind fața lui Cain, Dumnezeu zice: „Când faci bine, oare nu-ți este fața senină? Iar de nu faci bine, păcatul bate la ușă și caută să te târască, dar tu biruiește-l!" (*Fc.* 4, 7). Ca nu numai cel vădit în fărădelege să cadă sub judecată, ci să se ceară socoteală și celui care l-a împins spre păcat. Însă, după pilda Apostolului si după măsura omenească, se cade să știm că este anevoie de ținut canonul evlaviei de către toți deopotrivă. Căci a zis: „Iar când se luptă cineva, la jocuri, nu ia cununa, dacă nu s-a luptat după legile jocului" (*II Tim.* 2, 5). și Însuși Domnul nostru Iisus a arătat însemnătatea rânduielii, când a zis: „Fericită este sluga aceea pe care, venind stăpânul

său, o va afla făcând așa" (*Mt.* 24, 46). Căci atunci când a zis: „așa", a arătat că cel ce nu va face întocmai a căzut din fericire, precum din multe istorisiri și ziceri din Vechiul și Noul Testament ne încredințăm pe deplin. Însă acel „așa" se face sau după loc, sau după timp, sau după persoană, sau după lucru, sau după măsură, sau după ordine, sau după aplecarea inimii.

2. Dar să vedem mai întâi învățătura despre cum se face „după loc". Apostolul arată limpede care fel de lucru este mai curat și-i sunt plăcuți aceia care se fac ascultători prin vrednicia evlaviei. Iar acelora care sunt stăpâniți de oarecare nărav, le e de folos să-l audă zicând: „Nu vă învață oare însăși firea că necinste este pentru un bărbat să-și lase părul lung? Și că pentru o femeie, dacă își lasă părul lung, este cinste?" (*I Cor.* 11, 14-15). Și altele asemenea. Prin urmare, suntem ținuți prin fire să folosim cuviincios cele trebuitoare vieții de acum. Căci deși viața nu se mărginește la a mânca și a bea, totuși care dintre înțelepți nu iese în târg, să-și ia mâncare și băutură? Sau cine, aruncând semințele pe pietre, ar sta păgubos să aștepte roade? Și multe altele, dacă le-ar socoti cineva după loc, ar putea fi spre primejdie și chiar spre osândă. Însă din nou ne amintește Apostolul, zicând: „Toate acestea li s-au întâmplat acelora, ca preînchipuiri ale viitorului, și au fost scrise pentru povățuirea noastră, la care au ajuns sfârșiturile veacurilor" (*I Cor.* 10, 11).

Dacă vedem că legile consfințite de Dumnezeu nu au vreo tovărășie una cu alta, vom păzi deosebirea neschimbată. Căci cele potrivite în Ierusalim, făcându-se în afară, erau primejdioase. Altele însă, și multe dintre cele rânduite a fi săvârșite între templu și altar, fie în Ierusalim, fie în alte locuri, erau alese pentru a arăta adorarea lui Dumnezeu. Și nici cele ce se făceau în templu, sau la jertfelnic, nu se cuvenea să fie făcute în alte locuri ale Ierusalimului, nici cele ce se făceau în alte locuri nu se cuvenea să fie făcute în templu. Iar pe noi porunca „după loc" ne păzește mai ales de primejdia săvârșirii Tainelor în locuri spurcate. Dovedirea unui astfel de lucru aduce grea ocară asupra săvârșitorului.

3. Dar ar putea întreba cineva de ce a zis Apostolul așa: „Vreau deci ca bărbații să se roage în tot locul" (*I Tim.* 2, 8). Pentru aceea că Domnul a dat puterea închinăciunii în tot locul, prin aceste cuvinte: „Nici pe muntele acesta, nici în Ierusalim nu vă veți închina Tatălui..." (*In.* 4, 21). Dar îngăduința prin care zice „în tot locul" e de la sine înțeles că nu cuprinde diferitele locuri rele ale folosințelor omenești și ale necuratelor și urâtelor fapte, ci se întinde de la Ierusalim în orice parte a lumii unde se aduce jertfă Domnului, cum a vestit profetul (*Mal.* 1, 11), fiind negreșit vorba despre locul în care cu silință s-a adus închinare lui Dumnezeu, spre pomenirea slăvitei Taine a Jertfei. Căci îl auzim pe profet zicând: „Și voi veți fi numiți preoți ai

Domnului" (*Is.* 61, 6). Totuși, nici nu luăm cu toții și cu de-a sila puterea unei astfel de preoții sau liturghii, nici nu poate cineva să ia pentru sine ce este al altuia, ci fiecare după măsura harului ce i-a fost dat. Așa precum ne învață Apostolul, când adevăr grăiește către toți: „Vă îndemn, deci, fraților, pentru îndurările lui Dumnezeu, să înfățișați trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfântă, bineplăcută lui Dumnezeu, ca închinarea voastră duhovnicească, și să nu vă potriviți cu acest veac, ci să vă schimbați prin înnoirea minții, ca să deosebiți care este voia lui Dumnezeu, ce este bun și plăcut și desăvârșit" (*Rom.* 12, 1-2). Însă la fiecare deosebește cu înțelepciune slujirea care i se cuvine și-l oprește pe cel ispitit să urmeze vreo rânduială străină, acolo unde zice: „Căci, prin harul ce mi s-a dat, spun fiecăruia dintre voi să nu cugete despre sine mai mult decât trebuie să cugete, ci să cugete fiecare spre a fi înțelept, precum Dumnezeu i-a împărțit măsura credinței" (*Rom.* 12, 3). Și după cum prin acea orânduială a mădularelor trupului unul față de altul se alcătuiește o nobilă armonie, tot așa e nevoie să se facă simțită și între noi noblețea unuia față de altul, după orânduiala deosebită a harurilor lui Dumnezeu, prin iubirea lui Iisus Hristos. Căci zice: „Ci precum într-un singur trup avem multe mădulare și mădularele nu au toate aceeași lucrare, așa și noi, cei mulți, un trup suntem în Hristos și fiecare suntem mădulare unii

altora. Dar avem felurite daruri, după harul ce ni s-a dat. Dacă avem proorocie, să proorocim după măsura credinței; dacă avem slujbă, să stăruim în slujbă..." (*Rom.* 12, 4-7) — și celelalte.

4. Dacă însă cei ce lucrăm unii pentru alții urmărim un singur țel, acela de a fi bineplăcuți lui Dumnezeu, tot așa avem unii cu alții tovărășie în iubirea lui Hristos. Și dacă în locul unde harul covârșește nu sunt îngăduite cele străine și potrivnice, cum să nu fim cu atât mai mult datori să deosebim locurile după sfințenia lor?

Iar despre ceea ce am numit „după timp", trebuie să ascultăm pe Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, Care zice: „Împărăția cerurilor se va asemăna cu zece fecioare, care, luând candelele lor, au ieșit în întâmpinarea mirelui. Cinci însă dintre ele erau fără minte, iar cinci înțelepte. Căci cele fără minte, luând candelele, n-au luat cu sine untdelemn. Iar cele înțelepte au luat untdelemn în vase, o dată cu candelele lor. Dar mirele întârziind, au ațipit toate și au adormit. Iar la miezul nopții s-a făcut strigare: Iată, mirele vine! Ieșiți întru întâmpinarea lui! Atunci s-au deșteptat toate acele fecioare și au împodobit candelele lor. Și cele fără minte au zis către cele înțelepte: Dați-ne din untdelemnul vostru, că se sting candelele noastre. Dar cele înțelepte le-au răspuns, zicând: Nu, ca nu cumva să nu ne ajungă nici nouă și nici vouă. Mai bine mergeți la cei ce vând și cumpărați pentru voi. Deci, plecând

ele ca să cumpere, a venit mirele și cele ce erau gata au intrat cu el la nuntă și ușa s-a închis. Iar mai pe urmă, au sosit și celelalte fecioare, zicând: Doamne, Doamne, deschide-ne nouă. Iar el, răspunzând, a zis: Adevărat zic vouă: Nu vă cunosc pe voi. Drept aceea, privegheați, că nu știți nici ziua, nici ceasul când vine Fiul Omului" (*Mt.* 25, 1-14).

5. Și văzând că repetata făgăduință a unei astfel de judecăți leagă mai puternic și încredințează mai mult, voi adăuga și alte citate, care așijderea ne învață. Căci Însuși Domnul zice: „Mulți, zic vouă, vor căuta să intre și nu vor putea. După ce se va scula stăpânul casei și va încuia ușa și veți începe să stați afară și să bateți la ușă, zicând: Doamne, deschide-ne!, el, răspunzând, vă va zice: Nu vă știu de unde sunteți" (*Lc.* 13, 24-25). „De aceea și voi fiți gata, că în ceasul în care nu gândiți Fiul Omului va veni" (*Mt.* 24, 44). Și în multe locuri, asemenea. Dacă însă trebuie să fie chemat și Apostolul spre mărturie, să-l auzim și pe el amintind de profetul care zice: „În vremea milostivirii Te voi ascultat și în vremea mântuirii Te voi ajuta" (*Is.* 49, 8). Și după toate acestea, adaugă și de la el: „La vreme potrivită te-am ascultat și în ziua mântuirii te-am ajutat" (*II Cor.* 6, 2). Și din nou: „Deci, până când avem vreme, să facem binele către toți, dar mai ales către cei de o credință cu noi" (*Gal.* 6, 10). Dacă însă mai trebuie și o altă mărturie, vom aminti pe David, care

zice: „Pentru aceasta se va ruga către Tine tot cuviosul la vreme potrivită" (*Ps.* 31, 7). Și mărturia lui Solomon, care în chip cuprinzător a rostit: „Toate le-a făcut Dumnezeu frumoase și la timpul lor" (*Eccl.* 3, 11).

6. Iar „după persoană", avem mărturie chiar în Vechiul Testament, în care nu li s-a dat preoția celor ce au îndrăznit să intre. Ci au căzut, pentru asprimea mâniei, în pierdere groaznică și în ruină. Ca să fim noi întăriți, se cade să luăm învățătură de la Însuși Domnul, Care a zis către ucenici: „Nu sunt trimis decât către oile cele pierdute ale casei lui Israel" (*Mt.* 15, 24). Și către femeie: „Căci nu este bine să iei pâinea copiilor și s-o arunci câinilor" (*Mc.* 7, 27).

Iar „după lucru", învățăm tot din Vechiul Testament, unde s-a dat poruncă să se aducă jertfă din cele curate, întregi și fără vreo meteahnă, totuși nu și din aceleași feluri aduse în chip necurat. De care lucru Domnul zice: „Adu-l ocârmuitorului tău: Va fi el mulțumit sau te va primi el bine?" (*Mal.* 1, 8); iar în Noul Testament învățăm despre acest lucru de la Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, Care aduce aminte de profeția lui Isaia împotriva Iudeilor, după cum urmează: „Bine a proorocit Isaia despre voi, fățarnicilor, precum este scris: Acest popor Mă cinstește cu buzele, dar inima lui este departe de Mine. Dar în zadar mă cinstesc învățând învățături care sunt porunci omenești" (*Mc.* 7, 6-7). Și de la

Apostol, care mărturisește conștiința iudeilor, care de la sine îi va mustra la împărțirea dreptății. Dar scrie așa: „Căci le mărturisesc că au râvnă pentru Dumnezeu, dar sunt fără cunoștință. Deoarece, necunoscând dreptatea lui Dumnezeu și căutând să statornicească dreptatea lor, dreptății lui Dumnezeu ei nu s-a supus" (*Rom.* 10, 2-3). Pentru care lucru, căutând Apostolul să facă ceea ce place cu adevărat lui Dumnezeu, după ce istorisește despre aceia care împlineau dreptatea mai înainte de Lege, adaugă: „Ba mai mult: eu pe toate le socotesc că sunt pagubă, față de înălțimea cunoașterii lui Hristos Iisus, Domnul meu, pentru Care m-am lipsit de toate și le privesc drept gunoaie, ca pe Hristos să dobândesc și să mă aflu întru El, nu având dreptatea mea cea din lege, ci pe aceea care este prin credința lui Hristos, dreptatea cea de la Dumnezeu, pe temeiul credinței..." (*Flp.* 3, 8-9) — și celelalte.

Prin acestea, și prin altele la fel, ne învață pe noi că, spre a bineplăcea lui Dumnezeu, trebuie mai vârtos să ne păzim de a adăuga vreo dreptate omenească rânduielii așezate de Domnul nostru Iisus Hristos.

7. Iar despre ceea ce se face „după măsură", socotesc că este de ajuns să amintesc despre deosebirea măsurii iubirii la cei din vechime („... să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți" — *Mt.* 19, 19) și la-Domnul nostru Iisus Hristos, Care a zis: „Poruncă nouă dau vouă: Să vă iubiți unul pe altul. Precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul" (*In.* 13, 34). Adăugând: „Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să și-l pună pentru prietenii săi" (*In.* 15, 13). Și îndeobște, o dată cu dreptatea, trebuie să învățăm și măsura ei, de la Însuși Domnul, Care statornicește: „Dacă nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra în împărăția cerurilor" (*Mt.* 5, 20). Căci celui care a zis: „Toate acestea le-am păzit din copilăria mea," Domnul i-a poruncit: „Vinde averea ta, dă-o săracilor, și vei avea comoară în cer; după aceea, vino și urmează-Mi" (*Mt.* 19, 20-21).

Dacă cineva nu a prididit să facă pe cele rânduite mai înainte, i se dă porunca de a doua: „Urmează-Mi". Și din nou zice Domnul: „Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie" (*Mt.* 16, 24). Dacă cineva urmează porunca, se așează înaintea celor dintâi. Și iarăși, după multe, Domnul adaugă acestea: „Așadar oricine dintre voi care nu se leapădă de tot ce are nu poate să fie ucenicul Meu" (*Lc.* 14, 33). Se arată astfel că este ucenic numai acela care a păzit cele ce zise mai înainte. Pentru aceea e de trebuință să se păzească porunca Apostolului, care zice: „Dar toate să se facă după cuviință și după rânduială" (*I Cor.* 14, 40).

Iar după "aplecarea inimii" va să zică despre cei cărora le place să facă milostenie, să se roage sau să postească dinaintea oamenilor, ca să fie văzuți de oameni; despre unii ca aceștia, judecându-i, a zis Domnul: „Adevărat grăiesc vouă: și-au luat plata lor" (*Mt.* 6, 5). Și mai vârtos este arătată răutatea acelora care împlinesc porunca Domnului cu trufie omenească, arătându-se că aceia nu numai că se lipsesc de răsplată, dar sunt vrednici și de pedeapsă, ca unii cel ce nu slujesc Domnului din evlavie, ci din dorința de a plăcea oamenilor. Domnul, osândind cele de acest fel, zice: „Mulți Îmi vor zice în ziua aceea: Doamne, Doamne, au nu în numele Tău am proorocit, și nu în numele Tău am scos demoni, și nu în numele Tău minuni multe am făcut? Și atunci voi mărturisi lor: Niciodată nu v-am cunoscut pe voi. Depărtați-vă de la Mine cei ce lucrați fărădelegea" (*Mt.* 7, 22- 23). Ca din acestea, și din altele de acest fel, să se vadă că, chiar dacă cineva ar săvârși minuni și ar face mulțime de daruri, ba chiar dacă ar împlini toate poruncile, totuși, dacă n-o face după aplecarea inimii și în chipul în care ne-a învățat Domnul, nici un folos nu are. Căci zice: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri" (*Mt.* 5, 16). Și chiar Pavel Apostolul, vorbind în Hristos, zice: „De aceea, ori de mâncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre

slava lui Dumnezeu să le faceți" (*I Cor.* 10, 31). Pe drept, din cele de la Domnul auzite Apostolul ne-a învățat, zicând: „De aș grăi în limbile oamenilor și ale îngerilor, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare și chimval răsunător. Și de-aș avea darul proorociei și tainele toate le-aș cunoaște, și orice știință, și de aș avea atâta credință încât să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sunt. Și de aș împărți toată avuția mea și de aș da trupul meu ca să fie ars, iar dragoste nu am, nimic nu-mi folosește" (*I Cor.* 13, 1-3). Și în altă parte, mai cuprinzător și mai vârtos, zice: „Dacă aș plăcea încă oamenilor, n-aș fi rob al lui Hristos" (*Gal.* 1, 10).

9. Dacă însă, spre deplina încredințare a cugetului întru acestea, am mai căuta mărturie și în Vechiul Testament, îl aflăm și pe Moise zicând: „Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău, din toată inima ta, și din tot sufletul tău, și din toată puterea ta" (*Dt.* 6, 5). Cuvinte despre care Domnul — adăugând: "și pe aproapele tău ca pe tine însuți" — ne încredințează: „În aceste două porunci se cuprind toată Legea și proorocii" (*Mt.* 22, 40). Dar și Apostolul aduce încă o dată mărturie, zicând: „... iubirea este deci împlinirea Legii" (*Rom.* 13, 10). Iar că nu rămân nepedepsiți cei ce nu împlinesc aceste porunci și nu atârnă de aceste dreptăți, ci se fac vinovați pedepsei, însuși Moise ne-o spune: „Blestemat să fie tot omul care nu va plini toate cuvintele legii acesteia..." (*Dt.* 27, 26). Iar David zice:

„De aş fi avut nedreptate în inima mea, nu m-ar fi ascultat Domnul" (*Ps.* 70, 17). Şi în altă parte: „Acolo s-au temut de frică unde nu era frică, pentru că Dumnezeu a risipit oasele celor ce plac oamenilor..." (*Ps.* 52, 6).

Aşadar e nevoie de multă sârguinţă şi neobosită grijă, ca nu cumva noi, care împlinim porunca în vreunul dintre chipurile pe care le-am arătat mai înainte, nu numai să pierdem o astfel de mare răsplată, dar să ne şi facem vinovaţi unor pedepse atât de înfricoşate.

Întrebarea IX

Se cade oare să ai tovărăşie cu cei nelegiuiţi sau să te faci părtaş faptelor neroditoare ale întunericului?

Răspuns:

1. Nelegiuit este tot omul care nu păzeşte legea, dar şi acela care se va abate chiar şi de la o singură poruncă. Căci dacă nu se îngrijeşte de o mică parte, atunci totul este în primejdie. Căci lucrul ce se face numai în parte nu se cheamă lucru făcut. Şi după cum cel ce se preface că este mort, nu a murit, ci trăieşte, iar uneori cel ce pare că trăieşte nu mai trăieşte, ci a murit, şi după cum cel ce

se amăgeşte că intră doar în parte, de fapt nu a intrat, asemenea celor cinci fecioare neînţelepte, tot aşa şi cel ce păzeşte legea doar într-o măsură, de fapt nu a păzit-o, ci este ca şi fără de lege (nelegiuit). Pentru aceasta, împotriva celor nelegiuiţi, chiar de ne-ar fi nouă apropiaţi, trebuie să-l ascultăm pe Apostol, care a zis undeva: „... să nu vă amestecaţi cu vreunul care, numindu-se frate, va fi desfrânat sau lacom, sau închinător la idoli, sau ocărâtor, sau beţiv, sau răpitor. Cu unul ca acesta nici să nu şedeţi la masă" (*I Cor.* 5, 11).

Însă aici este de observat că nu este în acest fel cel care doar se supără de toate acestea, ci cel care chiar s-a depărtat de felul de viaţă al obştii credincioase, ba chiar şi cel care doar cu graiul păcătuieşte în acest fel. Şi băgaţi de seamă că nu a zis: „cu aceasta", ci „cu unul ca acesta". Iar altcândva a zis: „Drept aceea, omorâţi mădularele voastre cele pământeşti: desfrânarea, necurăţia, patima, pofta rea şi lăcomia, care este închinare la idoli, pentru care vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultării..." (*Col.* 3, 5-6). Şi în adevăr, în chip mai cuprinzător, adaugă: „Nimeni să nu vă amăgească cu cuvinte deşarte, căci pentru acestea vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultării. Deci să nu vă faceţi părtaşi cu ei" (*Ef.* 5, 7). Şi din nou: „... să vă feriţi de orice frate care umblă fără rânduială şi nu după predania pe care aţi primit-o de la noi" (*II Tes.* 3, 6). Şi în altă parte, asemenea.

2. Iar ca să știm lămurit ce înseamnă acestea, că nu trebuie adică să fim părtași faptelor neroditoare, trebuie mai întâi să judecăm cui anume i se dă numele de "neroditor". Care din două ar putea să târască sufletul în ispită: cele vrednice de osândă, sau cele de laudă, dar care nu sunt sănătoase? Deci în Vechiul Testament, prin asemănare cu pomul,– profetul zice despre omul cel sfânt: „... care rodul său va da la vremea sa..." (*Ps.* 1, 3). Iar Solomon zice: „Agonisita celui drept este spre viață; roadele celui fără de lege — spre păcat" (*Pilde* 10, 16). Și Osea spune: „Semănați-vă fapte bune, căci numai așa veți secera milostivire..." (10, 12). Iar Miheia: „Țara se va preface în pustiu din pricina locuitorilor ei, ca preț al purtării (roadelor) lor" (7, 13). Și multe altele. Și într-adevăr, acesta e rostul lumânării: să lumineze. Iar Lumina cea adevărată, acel Soare al Dreptății, adică Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, a tâlcuit mai pe înțeles, zicând: „Nu este pomul bun să facă roade rele, nici pomul rău să facă roade bune" (*Mt.* 7, 18). Și în altă parte, asemenea.

Așadar, având numele roadelor, așezat deopotrivă unul în fața altuia, să vedem mai departe care sunt pomii care nu fac roade și despre care zice Apostolul că sunt neroditori. Deci pomii neroditori ne sunt arătați nouă de Ioan Botezătorul, care zicea către cei ce primeau botezul spre iertarea păcatelor și spre curățirea de orice întinăciune: „Faceți deci roadă, vrednică de pocăință..." (*Mt.* 3, 8). Și, puțin după aceea, adaugă: „...tot pomul care nu face roadă bună se taie și se aruncă în foc" (*Mt.* 3, 10). Iar Domnul ne învață încă mai limpede despre cei ce în adevăr vor sta de-a dreapta, când zice: „Veniți binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii" (*Mt.* 25, 34). Și pe cei buni îi arată roadele lor, pe care le-au adus. Iar pe cei de-a stânga îi va trimite „în focul veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui" (*Mt.* 25, 41). Pe aceștia nu-i osândește atât fapta păcătoasă, cât lipsa roadelor bune, căci –zice „...flămând am fost și nu Mi-ați dat să mănânc..." (*Mt.* 25, 42) — și cele ce urmează. Nelucrarea acestora îi face să ajungă în rândul păcătoșilor, care sunt numiți de către Domnul îngeri ai diavolului.

3. Așadar, arătată fiind deosebirea dintre cei ce aduc roade potrivnice și cei neroditori, rămâne să vedem ce va să zică aceea pe care Apostolul o numește "faptă neroditoare"? Eu însă, când mă gândesc, nu găsesc mijloc prin care să se facă porunca cea legiuită și bineplăcută lui Dumnezeu atâta vreme cât se lucrează aceea care este rea. Iar dacă faci fapte căldicele și nu faci binele ca să fie primit de Dumnezeu, după cum am spus mai înainte la această întrebare, cum poate să placă lucrarea poruncii, dacă nu s-a lucrat după poruncă?

Despre cei care lucrează așa, spune Domnul că-și iau plata lor (cf. *Mt.* 6, 5), ca și cele cinci fecioare nebune, care, după mărturia Domnului, erau totuși fecioare. Ele au pregătit candelele și le-au aprins, adică au lucrat la fel cu cele înțelepte, și au ieșit întru întâmpinarea Domnului, și în toate au arătat deopotrivă sârguință, ca și cele înțelepte. Totuși, numai pentru faptul că n-au luat untdelemn îndeajuns în vasele lor, s-au depărtat de țel și la intrarea Mirelui au rămas pe din afară (cf. *Mt.* 25, 2 și urm.).

Și la fel, din două care vor măcina la moară sau vor fi în același pat, „una va fi luată și alta va fi lăsată" (*Lc.* 17, 34-35). Despre acestea Domnul n-a deslușit mai multe, ca să ne arate că în tot lucrul, dacă lipsește puțin din ce se cuvine — ba mai mult: dacă lipsește dragostea sinceră, cum ne-a învățat Apostolul (*I Cor.* 13, 13) —, acel lucru nu este bine primit. Așadar, ca nu cumva să lipsească ceva dintr-un lucru, chiar dacă ar fi el următor poruncilor, și ca să fie acela primit și bineplăcut lui Dumnezeu, să ne luptăm a ne vădi pe noi înșine ca slujitori ai lui Dumnezeu (*II Cor.* 6, 4).

Și nu numai atât, dar să nu avem nici o tovărășie cu cei neroditori, precum cu hotărâre a arătat Pavel, vorbind în Hristos și zicând: „Să nu fiți părtași la faptele cele fără de roadă ale întunericului" (*Ef.* 5, 11); și a adăugat: „ci mai degrabă osândiți-le pe față" (*ibidem*).

4. Dar să arătăm ce este această tovărășie (părtășie) sau după câte feluri se face aceasta. Deci îmi vine în minte ce este zis în *Pilde*: „Vino cu noi, să ne punem la pândă, ca să vărsăm sânge..." (1, 11) și la Apostol: „... voi toți sunteți părtași la același har cu mine" (*Flp.* 1, 7); și: „... ați împărtășit cu mine necazul" (*Flp.* 4, 14); și încă: „Cel care primește cuvântul învățăturii, să facă parte învățătorului din toate bunurile" (*Gal.* 6, 6). De asemenea: „Acestea ai făcut și am tăcut; ai cugetat fărădelegea, că voi fi asemenea ție; mustra-te-voi și voi pune înaintea feței tale păcatele tale" (*Ps.* 49, 22). Și din toate acestea socotesc că în tovărășia după lucru, când unul este împotriva altuia, atunci puțini privesc spre aceeași țintă, împărțindu-și lucrarea. Iar după cuget, fiecare lucrează sub semnul patimii sale.

Însă mai este și altă tovărășie, care și ea ascunde pe mulți într-însa, și care ni se lămurește prin purtarea de grijă a dumnezeieștii Scripturi. Astfel este cu cel ce lucrează împreună cu cei răi, sau ia parte la sfatul pricinuitor de răutate, și tace și nu dă în vileag ce nu este adevărat, nici măcar după cele ce au fost scrise mai înainte. Căci a tăcut și după cele zise de Apostol către corinteni: „Iar voi v-ați semețit, în loc mai degrabă să vă fi întristat, ca să fie scos din mijlocul vostru cel ce a săvârșit această faptă" (*I Cor.* 5, 2), la care a adăugat: „Curățiți aluatul cel vechi, ca să fiți frământătură no-

uă...” (*I Cor.* 5, 7). Iar cei ce negreșit fac bine cu inimă bună unul pentru altul, dar ignoră dorința și răutatea propusă, nu se fac vinovați din pricina cârdășiei în lucrare cu cei nelegiuiți,–ci pentru aceea că s-au aplecat spre o dorință străină, păzind regula iubirii, dar împotriva lui Dumnezeu. Aceia își primesc și ei plata lor, după cum suntem adeseori încredințați de Însuși Domnul nostru Iisus Hristos.

Întrebarea X

Este oare în orice împrejurare la fel de primejdios să aduci pricină de sminteală [scandal, poticnire]?

Răspuns:

1. Mai întâi socotesc că este de trebuință să știm ce este sminteala [scandalul, poticnirea]. Și după aceea să facem deosebirea între cei ce fac sminteală și cei ce se lasă smintiți. Și așa vom cunoaște ce e fără primejdie și ce e primejdios.

Prin urmare, sminteală este, bunăoară, ca din cele scrise eu să mă socotesc învățat. Sau când cineva se leapădă de adevărul evlaviei; sau când a consimțit greșelii; sau când s-a ispitit în inima lui spre lipsa de evlavie; sau tot ceea ce ne împiedică să fim ascultători Domnului până la moarte.

Deci dacă un lucru, zis sau făcut, a fost de la sine bun, sau dacă cineva a păcătuit, cu fapta sau cu cuvântul, la vreme de boală și din pricina bolii, acela nu cade sub vreo judecată.

Cei care au făcut sminteală și au zis că fac vreun bine pentru zidirea credinței, au auzit de la Domnul: „Nu ceea ce intră în gură spurcă pe om, ci ceea ce iese din gură, aceea spurcă pe om” (*Mt.* 15, 11); iar către aceia care au suferit sminteala, zice: „Orice răsad pe care nu l-a sădit Tatăl Meu Cel ceresc va fi smuls din rădăcină” (*Mt.* 15, 13). La fel a zis: „Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu are viață veșnică” (*In.* 6, 54). Și puțin după aceea: „Nimeni nu poate să vină la Mine, dacă nu-i este dat de la Tatăl” (*In.* 6, 65), care cuvinte au fost întrebuințate de unii spre pierzare, precum e scris: „Și de atunci mulți dintre ucenicii Săi s-au dus înapoi și nu mai umblau cu El. Deci a zis Iisus celor doisprezece: Nu vreți și voi să vă duceți? Simon Petru I-a răspuns: Doamne, la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieții celei veșnice. Și noi am crezut și am cunoscut că Tu ești Hristosul, Fiul Dumnezeului Celui Viu” (*In.* 6, 66-69). Căci acelora care aveau credința sănătoasă, le trebuia încercarea întru zidirea credinței și lucrarea asemănării pentru mântuirea cea veșnică; iar celor a căror cunoaștere sau credință erau slabe, li s-a dat sminteala spre nimicire, după cum este scris că a zis Domnul:

„Acesta este pus spre căderea și spre ridicarea multora" (*Lc.* 2, 34) – în chip felurit fiind întrebuințată potrivnicia sufletului, precum zice și Apostolul: „Unora, adică, mireasmă a morții spre moarte, iar altora mireasmă de viață spre viață" (*II Cor.* 2, 16).

2. Însă cel rău din firea lui, sau devenit rău, sau vorbit de rău, săvârșind răul fie prin nesăbuința cuvântului, fie prin propria-i înclinare spre păcat, acesta este judecat pentru sminteală, chiar dacă el însuși n-o suferă. Așa am învățat de la Petru, către care a zis Domnul, atunci când acela a căutat să-L oprească a împlini iconomia ascultării până la moarte: „Mergi înapoia Mea, satano! Sminteală Îmi ești!" (*Mt.* 16, 23). Și arătându-i îndeobște pricina, ne-a învățat și însușirile smintelii: „că nu cugeți cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor" (*ibidem*). Încât putem să cunoaștem că orice înțelepciune care are ceva potrivnic înțelepciunii lui Dumnezeu, aceea este sminteală sau scandal. Iar dacă mai înaintează în lucrare, cade chiar sub judecata uciderii, după cum stă scris la Osea proorocul: „Ca și tâlharii din locuri ascunse, o ceată de preoți săvârșesc ucideri pe drumul spre Sichem – ei au făcut lucruri de ocară" (6, 9).

Și Apostolul, vorbind de aceia care nu sunt cu grijă și iertători față de cei slabi, zice: „Și așa, păcătuind împotriva fraților și lovind conștiința lor slabă, păcătuiți față de Hristos" (*I Cor.* 8, 12).

Prin urmare, când din faptă vine pricina celui ce greșește și e socotit rău, sau din cele așezate și îngăduite în puterea noastră, dar care n-au fost chivernisite cu credință sau pricepere, atunci unul ca acela cade negreșit sub înfricoșata judecată despre care Domnul a grăit astfel: „Mai de folos i-ar fi lui dacă i s-ar lega de gât o piatră de moară și ar fi aruncat în mare, decât să smintească pe unul din aceștia mici" (*Lc.* 17, 2). Dar despre acestea am vorbit mai pe larg în răspunsul la primele întrebări, unde sunt arătate și însușirile celor ce au suferit sminteala.

Drept aceea, și Apostolul zice despre cele îngăduite: „Bine este să nu mănânci carne, nici să bei vin, nici să faci ceva de care fratele tău se poticnește, se smintește sau slăbește (în credință)" (*Rom.* 14, 21). Iar în altă parte: „Orice făptură a lui Dumnezeu este bună și nimic nu este de lepădat, dacă se ia cu mulțumire" (*I Tim.* 4, 4). Dar totuși zice: „Nu voi mânca în veac carne, ca să nu aduc sminteală fratelui meu" (*I Cor.* 8, 13). Iar dacă despre cele îngăduite se cugetă astfel, ce-ar zice cineva despre cele oprite? Pentru aceasta, în chip mai cuprinzător, ne învață pe noi, zicând: „Nu fiți piatră de poticnire nici iudeilor, nici elinilor, nici Bisericii lui Dumnezeu. Precum și eu plac tuturor în toate, necăutând folosul meu, ci pe al celor mulți, ca să se mântuiască" (*I Cor.* 10, 32-33).

Întrebarea XI

Se cade sau poate cineva să se împotrivească fără primejdie poruncilor lui Dumnezeu?

Răspuns:

Spunând Domnul: „Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima" (*Mt.* 11, 29), ne face ca mai vârtos să ne aducem aminte de acele cuvinte pe care El Însuși le-a rostit către Ioan Botezătorul: „Eu am trebuință să fiu botezat de Tine, și Tu vii la mine?" (*Mt.* 3, 14), i-a zis Ioan. Și răspunzând, Domnul a zis: „Lasă acum, că așa se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea" (*Mt.* 3, 15). Chiar și înaintea ucenicilor, când Petru ar fi vrut să-L îndepărteze de acele încercări pe care vestise în drumul spre Ierusalim, cu mare mâhnire a zis Domnul: „Mergi înapoia Mea, satano! Sminteală Îmi ești; că nu cugeți cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor" (*Mt.* 16, 23). Și când Petru s-a împotrivit cinstei spălării picioarelor de către Domnul, din nou i-a zis Acesta: „Dacă nu te voi spăla, nu ai parte de Mine" (*In.* 13, 8).

Iar dacă se cere îndestulat sufletul nostru cu pilde de același fel, să ne aducem aminte de cuvintele Apostolului: „Ce faceți de plângeți și-mi sfâșiați inima? Căci eu sunt gata nu numai să fiu legat, ci să și mor în Ierusalim pentru numele Domnului Iisus" (*Fapte* 21, 13).

Or cine a fost mai slăvit ca Ioan, sau cu inima mai curată decât Petru, sau cine a fost asemenea acelora care s-au împotrivit să se arate că sunt mai evlavioși? Eu însă știu că nici Moise cel sfânt, nici Iona proorocul n-au rămas vinovați înaintea lui Dumnezeu, deși va fi încolțit în mintea lor vreun gând îndărătnic ascultării.

Din acestea ne învățăm să nu ne împotrivim, nici să nu ne punem de-a curmezișul, nici să nu ne facem îngăduitori celor oprite.

Și dacă din acestea, și din altele de felul acesta, ne-a învățat, o dată pentru totdeauna, să nu îngăduim nici un cuvânt de neascultare, cu cât mai mult trebuie să urmăm sfinților în toate cele celelalte, căci negreșit zic ei: „Trebuie să ascultăm pe Dumnezeu mai mult decât pe oameni" (*Fapte* 5, 29), drept care „Judecați dacă este drept înaintea lui Dumnezeu să ascultăm de voi mai mult decât de Dumnezeu. Căci noi nu putem să nu vorbim cele ce am văzut și am auzit" (*Fapte* 4, 19-20).

Întrebarea XII

Este oare oricine dator să poarte de grija tuturor în toate, sau numai de a acelora care i-au fost încredințați?

Răspuns:

1. De vreme ce Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul Cel Unul Născut al lui Dumnezeu, prin care s-

au făcut toate cele văzute și nevăzute, a mărturisit că „nu sunt trimis decât către oile cele pierdute ale casei lui Israel" (*Mt.* 15, 24), înțelegem de ce a zis și către ucenici: „Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi" (*In.* 20, 21). Însă i-a povățuit: „... în calea păgânilor să nu mergeți, și în vreo cetate de samarineni să nu intrați" (*Mt.* 10, 5). Iar după ce s-a împlinit întocmai profeția lui David, care a zis ca din partea lui Dumnezeu și Tatălui: „Fiul Meu ești Tu, Eu astăzi Te-am născut! Cere de la Mine și-Ți voi da neamurile moștenirea Ta și stăpânirea Ta, marginile pământului (*Ps.* 2, 7-8), atunci a poruncit Apostolilor Săi: „Mergând, învățați toate neamurile..." (*Mt.* 28, 19). În felul acesta, mai abitir trebuie ca fiecare dintre noi să păzim porunca Apostolului, care a scris: „... să nu cugete despre sine mai mult decât trebuie să cugete, ci să cugete fiecare spre a fi înțelept, precum Dumnezeu i-a împărțit măsura credinței" (*Rom.* 12, 3). Iar pentru ca fiecare să rămână în ceea ce i s-a poruncit, a zis din nou: „Fiecare, fraților, în starea în care a fost chemat, în aceea să rămână" (*I Cor.* 7, 24).

2. Chemat la iubirea către Dumnezeu și la iubirea către aproapele, spre împlinirea celor ce lipsesc, cel ce se supune poruncilor va avea plata ascultării de bunăvoie.

Suntem chemați la iubirea de Dumnezeu, cea întru Hristos, ca să se împlinească porunca Domnului, Care a zis: „Poruncă nouă dau vouă: să vă iubiți unul pe altul. Precum Eu v-am iubit pe voi..." (*In.* 13, 34). Și apoi: „Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să și-l pună pentru prietenii săi" (*In.* 15, 13). Într-adevăr, suntem chemați și la iubirea de aproapele, pentru că chiar și cel desăvârșit are nevoie de ajutor. Cum zice Apostolul: „Nimeni să nu caute ale sale, ci fiecare pe ale aproapelui" (*I Cor.* 10, 24). Căci „Dragostea [...] nu caută ale sale" (*I Cor.* 13, 5). Și în altă parte: „Zidiți-vă unul pe altul, așa precum și faceți" (*I Tes.* 5, 11). Dacă cineva – care a fost trimis – nu împlinește predania, în faptă și în cuvânt, va fi vinovat de sângele celor care nu-l ascultă, nefiind în măsură să spună precum Apostolul în fața presbiterilor din Efes: „Sunt curat de sângele tuturor. Căci nu m-am ferit să vă vestesc toată voia lui Dumnezeu" (*Fapte* 20, 26-27).

Într-adevăr, dacă mai mult decât este poruncit va putea face cineva pentru zidirea credinței, acela va avea plata pe care ne-a arătat-o nouă Apostolul zicând: „Căci dacă fac aceasta de bunăvoie, am plată; dar dacă o fac fără voie, am numai o slujire încredințată" (*I Cor.* 9, 17).

Întrebarea XIII

Se cade oare să suferim orice ispită – chiar și pe cea cuprinzând în ea amenințarea morții – pentru a păzi ascultarea față de Dumnezeu și îngrijindu-ne de cei ce ne-au fost nouă încredințați?

Răspuns:

1. Dacă Domnul nostru Iisus Hristos, Cel Unul Născut, Fiul Dumnezeului Celui Viu, prin Care toate s-au făcut, cele văzute și cele nevăzute, având aceeași viață ca și Tatăl Care I-a dat-o și luând cu El toată puterea de la Tatăl, a primit moartea pentru a ne deschide nouă calea mântuirii întru viața cea veșnică, și ca un miel la tăiere a mers, zicând: „Iată, Fiul Omului este dat în mâinile păcătoșilor. Sculați-vă să mergem. Iată, cel ce M-a vândut s-a apropiat" (*Mc.* 14, 41-42), sau precum este scris în *Evanghelia după Ioan*: „Iar Iisus, știind toate cele ce erau să vină asupra Lui, a ieșit și le-a zis: Pe cine căutați? Răspuns-au lui: Pe Iisus Nazarineanul. El le-a zis: Eu sunt" (*In.* 18, 4-5), iar puțin după aceea: „V-am spus că Eu sunt. Deci, dacă Mă căutați pe Mine, lăsați-i pe aceștia să se ducă" (*In.* 18, 8); deci dacă Însuși Domnul a răbdat atât, cu atât mai mult suntem noi datori să răbdam cele ce se întâmplă după fire! Ca prin ascultare să biruim ispitele care ne vin de la dușmani, mărind pe Dumnezeu. Că acelea care ni se par că vin întristătoare dinspre dușmani ni se fac nouă bucurii până la moarte, urmând ceea ce s-a zis prin cuvântul înțelepciunii : „Nouă vi s-a dăruit, pentru Hristos, nu numai să credeți în El, ci să și pătimiți pentru El" (*Flp.* 1, 29).

Și *Faptele Apostolilor* propovăduiesc despre acele lupte în care se istorisește că toată paguba și moartea au fost primite cu bucurie, după porunca Domnului (cf. *Fapte* 4 și 5).

2. Apostolul ne învață, zicând: „Cine ne va despărți pe noi de iubirea lui Hristos? Necazul, sau strâmtorarea, sau prigoana, sau foametea, sau lipsa de îmbrăcăminte, sau primejdia, sau sabia? Precum este scris: «Pentru Tine suntem omorâți toată ziua, socotiți am fost ca niște oi de junghiere». Dar în toate acestea suntem mai mult decât biruitori, prin Acela Care ne-a iubit. Căci sunt încredințat că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici stăpânirile, nici cele de acum, nici cele ce vor fi, nici puterile, nici înălțimea, nici adâncul și nici o altă făptură nu va putea să ne despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru" (*Rom.* 8, 35-39; cf. *Ps.* 43, 22-24).

Negreșit, este vorba de iubirea cea fără de care nu putem viețui în Hristos și care stă necurmat în legătură cu păzirea poruncilor, după cum Însuși Domnul a zis: „Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu, iar cel ce nu Mă iubește nu păzește

cuvintele Mele" (*In.* 14, 23-24). Și încă: „Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește" (*In.* 14, 21).

Iar noua și cea dintâi poruncă a Sa este tocmai să ne iubim unii pe alții, ca să împlinim ceea ce zice Apostolul: „Astfel, iubindu-vă, eram bucuroși să vă dăm nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci chiar și sufletele noastre, pentru că ne-ați devenit iubiți" (*I Tes.* 2, 8).

Așadar, să ne întoarcem privirea spre Hristos și să tindem spre bucuria inimii, printr-o urmare a Lui vrednică de laudă.

Năzuindu-ne sfinți, să deprindem puterea, ca prin cuget și faptă să ne facem mai binevoitori, păzind porunca Domnului întreagă, fără preget și întinăciune, până la moarte.

Și așa să pășim în viața veșnică și să moștenim împărăția cerurilor, precum ne-a făgăduit în chip nemincinos Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul Unul Născut al Dumnezeului Celui Viu.

Sfârșit

CÂTEVA PRECIZĂRI EDITORIALE

Volumul de față se bazează pe traducerea efectuată de Pr. Dumitru V. Georgescu[1] în 1936-37 și prezentată (însoțită de un amplu studiu introductiv, pe care l-am păstrat și-n ediția noastră) ca teză de licență în Teologie, la București, în anul 1937. Tânărul teolog de atunci a lucrat cu textul grecesc editat de J. P. Migne (*P. G.*, vol. XXXI, tom. III) și cu o modestă bibliografie de epocă (a se vedea corpul de note de la finalul Studiului introductiv).

Cele două cărți despre Sfântul Botez (traduse pentru prima oară în limba română și abia acum tipărite) sunt atribuite de tradiție Sfântului Vasile cel Mare; chiar dacă ele nu vor fi fost scrise de acesta, rămâne cert că aparțin epocii respective (secolele IV-V), fiind convergente cu referințele la Sfântul Botez din alte scrieri vasiliene (în primul rând *Despre Duhul Sfânt*[2]) și reflectând viziunea

1. Autorul, născut în 1911 (Giurgiuveni-Argeș), a urmat Seminarul la Râmnicu-Vâlcea și a primit hirotonia în 1933. În 1936 a absolvit cursurile Facultății de Teologie, susținându-și licența un an mai târziu.

2. Iată o mostră: "Credința și botezul reprezintă două condiții de căpătâi ale mântuirii și sunt legate strâns una de cealaltă. Pe de o parte, credința se desăvârșește prin botez; pe de altă parte, botezul se întemeiază pe credință; amândouă se împlinesc sub aceleași nume sfinte. Căci după cum credem în Tatăl, în Fiul și în Sfântul Duh, tot așa ne și botezăm în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Mărturisirea pecetluiește

generală despre Taina Botezului din vremea patristicii timpurii. Presupusa paternitate a Sfântului Vasile cel Mare și accentul pus pe trăirea ascetică și mistică întru Hristos ne-au făcut să includem cartea de față în "Comorile Pustiei" (la sugestia Monahului Ignatie, coordonatorul colecției, care ne-a și pus la dispoziție dactilograma lucrării Părintelui Georgescu).

Editarea a fost mai anevoioasă decât ne-am fi așteptat: traducerea are imperfecțiuni, iar dactilograma abundă în erori. Până la răgazul unei noi traduceri sau măcar al unei confruntări rând cu rând cu originalul grecesc (lucru care probabil nu se va întreprinde prea curând, având în vedere paternitatea îndoielnică a textului și alte aspecte conjuncturale), am decis – prevalându-ne de interesul duhovnicesc — să diortosim versiunea existentă și să o punem la îndemâna publicului, într-o ediție fără deosebite pretenții filologice.

În virtutea acestei opțiuni editoriale, am actualizat ortografia, am îmbunătățit și unificat regimul majusculelor, am revizuit și am completat punctuația, am reformulat anumite fraze obscure sau incorecte gramatical, am eliminat cacofoniile sau redundanțele stilistice, am îndreptat tacit numeroasele erori de dactilografiere (se pare că atât tra-

credința mântuitoare, iar botezul pecetluiește voința noastră de a ne mântui, urmând-o îndeaproape" (XII).

ducerea cât și dactilografierea s-au efectuat în mare grabă, probabil sub presiunea datei de susținere a tezei), am aplicat – în general – normele tehnice ale editorialisticii actuale.

O problemă aparte au constituit-o numeroasele citate și trimiteri biblice. Pentru trimiteri, am adoptat uzanța ortodoxă actuală (atât în privința prescurtărilor, cât și a folosirii exclusive a cifrelor arabe, nu numai la indicarea versetelor, ci și a capitolelor); constatând frecvente inadvertențe, am verificat din nou fiecare trimitere. Cât privește citatele, autorul traducerii declară a fi folosit ediția biblică sinodală de la 1936, dar se pare că, în realitate, a utilizat (sau a preluat contextual) și versiuni mai vechi. În aceste condiții, diferențele față de versiunea astăzi curentă erau adeseori considerabile (ca să nu mai vorbim de diferențele rezultate din părăsirea tradiției *Septuagintei*, pe care acum o reînnoadă, cu admirabilă osteneală, Î. P. S. Bartolomeu Anania). Prin urmare, cu foarte puține excepții, am refăcut citatele (adeseori ample) după versiunea curentă a anilor '90, dar și, când a trebuit urmată *Septuaginta* (utilizată de autorul grec), noua versiune (încă nedefinitivată) a Părintelui Anania[3]. Am inclus toate trimiterile în text,

3. Până în momentul de față, Î. P. S. Bartolomeu a dat (pe lângă o nouă versiune comentată a Noului Testament) traducerea, după *Septuaginta*, a următoarelor cărți din Vechiul

între paranteze rotunde. Acolo unde apar în textul traducerii paranteze drepte, este vorba de explicitări editoriale.

În Studiul introductiv[4], trimiterile la notele traducătorului (grupate la sfârșit) se fac prin cifre arabe între paranteze drepte. Indicațiile bibliografice din cele 23 de note sunt pe alocuri neclare sau incomplete; pe unele le-am clarificat sau completat, dar pentru altele ne-au lipsit sursele necesare. Faptul nu umbrește însă prea mult utilitatea generală a expunerii pentru un public nespecializat.

R. C.

Testament: *Pentateuhul, Iov, Psalmii, Ecclesiastul, Cântarea Cântărilor, Isaia, Ieremia* (unele apărute, în "ediții de probă", chiar sub egida Editurii Anastasia).

4. În care autorul se referă pe larg atât la originea, semnificația și ritualul Tainei Botezului, cât și la viața și opera Sf. Vasile cel Mare (cu o descriere amănunțită a structurii a celor două cărți despre botez care-i sunt atribuite).

CUPRINS

STUDIU INTRODUCTIV

I. Taina Botezului 5
II. Sfântul Vasile cel Mare 23
III. Cărțile despre Botez 31

CARTEA ÎNTÂI

Cuvântarea I 43
Cuvântarea II 54
Cuvântarea III 98

CARTEA A DOUA

Întrebarea I 105
Întrebarea II 108
Întrebarea III 110
Întrebarea IV 112
Întrebarea V 117
Întrebarea VI 121
Întrebarea VII 123
Întrebarea VIII 125
Întrebarea IX 136

Întrebarea X 142
Întrebarea XI 146
Întrebarea XII 147
Întrebarea XIII 150

CÂTEVA PRECIZĂRI EDITORIALE 153

COLECȚIA

COMORILE PUSTIEI

(listă cronologică 1-32)

1. ***Învățăturile Starețului Varsanufie către monahi*** (1994)

2. Cuv. Paisie Aghioritul, ***Pateric Athonit*** (1995)

3. ***Viața Fericitului Pahomie*** (1995)

4. ***3 Cuvioși Părinți egipteni: Avva Ioan Colov, Avva Ammona, Avva Zosima*** (1995)

5. ***Matericul. Adunare de cuvinte folositoare pentru maici*** (1995)

6. Sf. Simeon Noul Teolog, ***Cateheze către monahi*** (1995)

7. ***Patericul Lavrei Pecerska*** (1995)

8. Sf. Efrem Sirul, ***Cuvinte către monahi*** (1996)

9. Sf. Ignatie Brianceaninov, ***Tâlcuiri la Patericul egiptean*** (1996)

10. Sf. Ignatie Brianceaninov, ***Cuvânt despre Rugăciunea lui Iisus*** (1996)

11. ***Comentariu athonit la Psalmul 50*** (1996)

12. Sf. Paisie Velicikovski, ***Crinii țarinii. Pagini filocalice*** (1996)

13. Sf. Simeon Noul Teolog, ***Țelul vieții creștine*** (1996)

14. Sf. Ignatie Brianceaninov, ***Plângerile unui monah*** (1997)

15. Cuv. Ioan de la Valaam, ***Fericirile*** (1997)

16. ***Meditații despre Rugăciunea inimii*** (1997)

17. Sf. Nil Sorski, ***Carte pentru lucrarea minții*** (1997)

18. Sf. Teofan Zăvorâtul, ***Ce este viața duhovnicească și cum să te apropii de ea*** (1997)

19. Sf. Ioan Gură de Aur, ***Omilii la Postul Mare*** (1997)

20. Igor Smolici, ***Din viața și învățătura stareților*** (1997)

21. Sf. Vasile cel Mare, Cuv. Paisie Velicikovski, Cuv. Nichifor Theotokis, ***Sfaturi la intrarea în monahism*** (1998)

22. Sf. Afraat Persanul, ***Îndrumări duhovnicești*** (1998)

23. Hristodoulos Paraskevaidis (Mitropolitul Dimitriadei), ***Războiul împotriva satanei*** (1998)

24. Inochentie al Odesei, ***Cuvântări la Sfântul și Marele Post*** (1998)

25. Arhim. Ioasaf Popa, ***Temeiurile vieții monahale de obște*** (1998)

26. Ilie A. Boulgarakis, ***Tu, care-l judeci pe fratele tău*** (1999)

27. Maica Gabriela Viziniuc, ***Chipuri de femei-martir din epoca persecuțiilor*** (1999)

28. ***Cuviosul Ioan cel Străin. Din arhiva Rugului Aprins*** (1999)

29. Arhim. Mina Dobzeu, ***3 strigări împotriva lui Antihrist. Istoria adevărată a pustnicului de la Brădicești*** (1999)

30. ***Sensul desăvîrșirii în monahism. Florilegiu duhovnicesc*** alcătuit de Ignatie Monahul (în curs de apariție)

31. Sf. Grigorie de Nyssa, ***8 omilii la Fericiri*** (1999)

32. Sf. Vasile cel Mare, ***Despre Botez*** (1999)

În colecția

COMORILE PUSTIEI

vor apărea în curând:

1. Juvenalie Ionașcu, ***Starețul Gheorghe de la Cernica și mișcarea paisiană***

2. Petru Hrisologul, ***Omilii tematice***

3. Cuv. Nicodim Aghioritul, ***Paza celor 5 simțuri***

4. ***Deziderie sau Cărare către dragostea lui Dumnezeu*** (roman moral-alegoric)

36.000 lei

Tiparul executat la IMPRIMERIILE MEDIA PRO BRAȘOV

Precedate de un amplu studiu introductiv semnat de traducător (Pr. Dumitru V. Georgescu), cele două cărți despre Sfântul Botez atribuite de tradiție Sfântului Vasile cel Mare văd pentru prima oară lumina tiparului în limba română, tălmăcite după originalul grecesc.

Autorul faimosului tratat „Despre Duhul Sfânt“ și al Liturghiei care-i poartă numele, considerat părintele instituțional al monahismului creștin („Regulile mari“ și „Regulile mici“), ne oferă aici una dintre cele mai importante expuneri ale originilor, ritualului și semnificațiilor Sfintei Taine a Botezului din perspectiva primelor veacuri creștine, insistând asupra statutului său de "a doua naștere" (în Duhul Sfânt) și de "poartă a împărăției cerurilor", ca și de condiție necesară a accesului la toate celelalte Sfinte Taine ale Bisericii dreptmăritoare.